

Rapport 31/2024 • Utgitt november 2024

Sjømatnæringens ringvirkninger

Verdiskaping og ringvirkninger fra norsk sjømatnæring for 2023

Foto: Audun Iversen

Thomas Nyrud, Audun Iversen, Bjørn Inge Bendiksen, Roy Robertsen, Silje Steinsbø og Helene Skjønhals Jensen

Nofima er et ledende matforskningsinstitutt som driver med forskning og utvikling for akvakulturnæringen, fiskerinæringen og matindustrien. Vi leverer internasjonal anerkjent forskning og løsninger som gir næringslivet konkurransefortrinn langs hele verdikjeden.

«Bærekraftig mat til alle» er vår visjon.

Kontaktinformasjon

Telefon: 77 62 90 00

post@nofima.no

www.nofima.no

NO 989 278 835 MVA

Hovedkontor Tromsø

Muninbakken 9–13

Postboks 6122

NO-9291 Tromsø

Stavanger

Måltidets hus

Richard Johnsen gate 4

Postboks 8034

NO-4068 Stavanger

Sunndalsøra

Sjølsengvegen 22

NO-6600 Sunndalsøra

Ås

Osloveien 1

Postboks 210

NO-1433 ÅS

Bergen

Kjerreidviken 16

Postboks 1425 Oasen

NO-5844 Bergen

Rapport

<i>Rapportnummer:</i> 31/2024	<i>ISBN:</i> 978-82-8296-803-4	<i>ISSN:</i> 1890-579X
<i>Dato:</i> 05. november 2024	<i>Antall sider + sider vedlegg:</i> 47 + 28	<i>Prosjektnummer:</i> 14086
<i>Tittel:</i> Sjømatnæringens ringvirkninger – Verdiskaping og ringvirkninger fra norsk sjømatnæring for 2023		
<i>Title:</i> Ripple effects of the Norwegian seafood industry – Value creation and employment in 2023		
<i>Forfatter(e):</i> Thomas Nyrud, Audun Iversen, Bjørn Inge Bendiksen, Roy Robertsen, Silje Steinsbø og Helene Skjønne Jensen		
<i>Avdeling:</i> Næringsøkonomi		
<i>Oppdragsgiver:</i> Fiskeri- og havbruksnæringens forskningsfinansiering (FHF)		
<i>Eksternt prosjektnummer/Oppdragsgivers ref.:</i> 901845		
<i>Stikkord:</i> Sjømatnæringen, ringvirkninger, geografisk fordeling, sysselsetting, verdiskaping		
<i>Sammendrag/anbefalinger:</i> Se eget sammendrag i kapittel 1		
<i>English summary/recommendation:</i> In 2023, the Norwegian seafood industry employed close to 96 000 persons, of which 41 600 were employed directly while 54 000 were employed in supplier industries as ripple effects. Total value added was 139 billion NOK, of which 78,6 billion was generated directly by the core activity. Value added per employee in the industry as a whole was 1,89 million NOK, while it was 2,69 million in the value chain based on aquaculture and 1,15 million in the value chain based on wild-caught fish.		

Forord

FHF har i nesten 20 år finansiert ringvirknings- og verdiskapingsanalyser for norsk sjømatnæring. Disse har tallfestet næringens bidrag til brutto nasjonalprodukt (BNP) og sysselsetting, fordelt på flåte, havbruk, fiskeindustri og salg, samt ringvirkninger fra alle disse. Ringvirknings- og verdiskapingsanalysene for fiskeri- og havbruksnæringen gir verdifull informasjon til både næring, forvaltning og samfunnet ellers, og er en god mulighet til å synliggjøre viktigheten og verdien av Norges viktigste bærekraftige eksportnæring.

Prosjektleder for årets rapport har vært Audun Iversen. Eirik Mikkelsen og Bent Dreyer har vært kvalitetssikrere.

Nofima er et av Europas største matforskningsinstitutter, med om lag 30 forskerårsverk innen markeds- og økonomiforskning på sjømatnæringene. Nofima har siden 1978 gjennomført Driftsundersøkelsen for fiskeindustrien, og har lang erfaring med ringvirkningsanalyser for alle deler av sjømatindustrien.

Vi takker FHF for finansiering av et spennende prosjekt. Vi takker også alle bedrifter som har levert innkjøpsdata for dette, samt for gode innspill underveis i prosessen. Referansegruppen, som har bestått av representanter fra næringens organisasjoner, har også bidratt med gode innspill underveis.

Forfatterne står ansvarlig for alt innhold i rapporten.

Audun Iversen, prosjektleder

Tromsø, 5. november 2024

Innhold

1	Sammendrag	1
2	Innledning	5
2.1	Hva mener vi med verdiskaping og ringvirkninger?	5
3	Hva bestemmer størrelsen på ringvirkningene?	7
3.1	Fangst og landinger	7
3.2	Produksjon av oppdrettsfisk	10
3.3	Foredling og eksport	11
3.3.1	Foredling av laks og ørret	12
3.3.2	Foredling av hvitfisk	13
3.3.3	Geografiske endringer	17
3.4	Fra omsetning til ringvirkninger	17
3.5	Investeringer	18
3.6	Valutaeffekter	19
4	Verdiskaping i sjømatnæringen	21
4.1	Kjernevirksomhet	21
4.2	Verdiskaping inklusive ringvirkninger	23
5	Sysselsetting i sjømatnæringen	26
5.1	Kjernevirksomhet	26
5.2	Sysselsetting inklusive ringvirkninger	26
5.3	Om sysselsetting i en sesongpreget sjømatnæring	28
6	Havbruks- og fiskeriverdikjedene	29
6.1	Fiskeribasert verdikjede	29
6.2	Havbruksbasert verdikjede	32
7	Skatt	34
7.1	Havbruksnæringens samlede skattetrykk	35
8	Havbruksfondet	37
9	Datagrunnlag og metode	41
9.1	LEIF-modellen	42
9.2	Hvordan fange opp ringvirkningene av investeringer?	44
10	Referanser	47

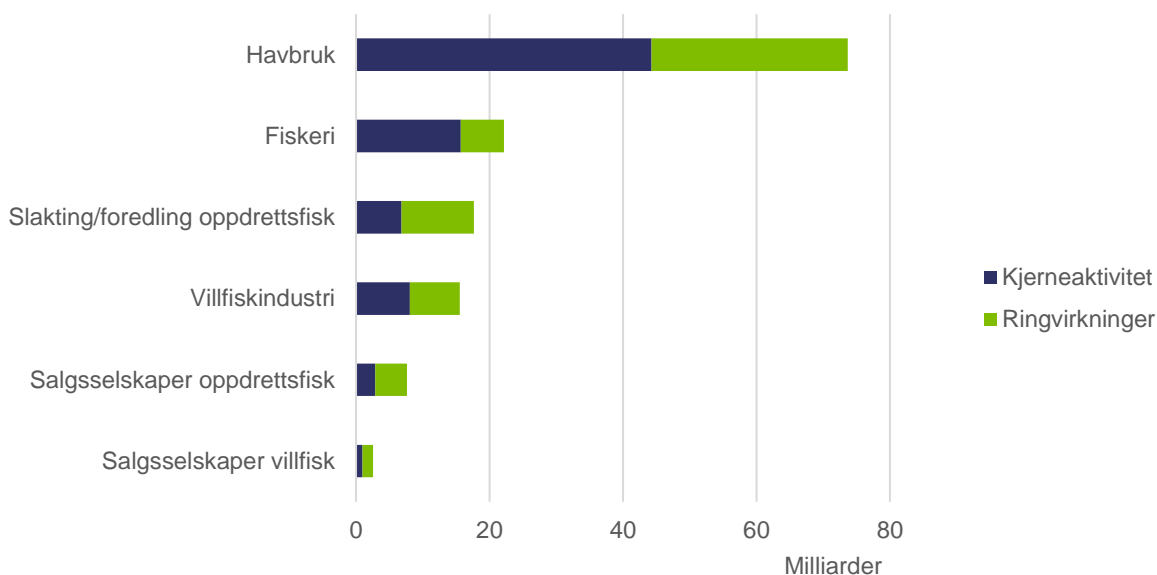
1 Sammendrag

Sjømatnæringen i Norge sysselsatte i 2023, inkludert ringvirkninger, 96 000 personer, og den totale verdiskapingen var på 139 milliarder kroner. Verdiskapingen i sjømatnæringens kjernevirksomhet utgjorde over 78 milliarder kroner, mens ringvirkningene var nesten 61 milliarder.

Sjømatnæringen har alltid vært viktig for Norge, men den relative betydningen i økonomien har over mange tiår blitt redusert. Dette er vanlig i samfunn i økonomisk utvikling, hvor arbeidsstyrken gradvis flyttes fra primærnæringer og industri over til tjenesteytende næringer. De siste tjue årene har imidlertid denne utviklingen snudd i Norge, og sjømatnæringen har fått stadig større betydning for verdiskapingen. Fra 2010 til 2015 utgjorde sjømatnæringen mellom 1 og 1,5 % av Norges bruttonasjonalprodukt (BNP), men etter 2016 har den utgjort mellom 1,8 og 2,3 % av BNP. Sjømatnæringens andel av BNP var mer enn dobbelt så stor i 2023 som i 2012.

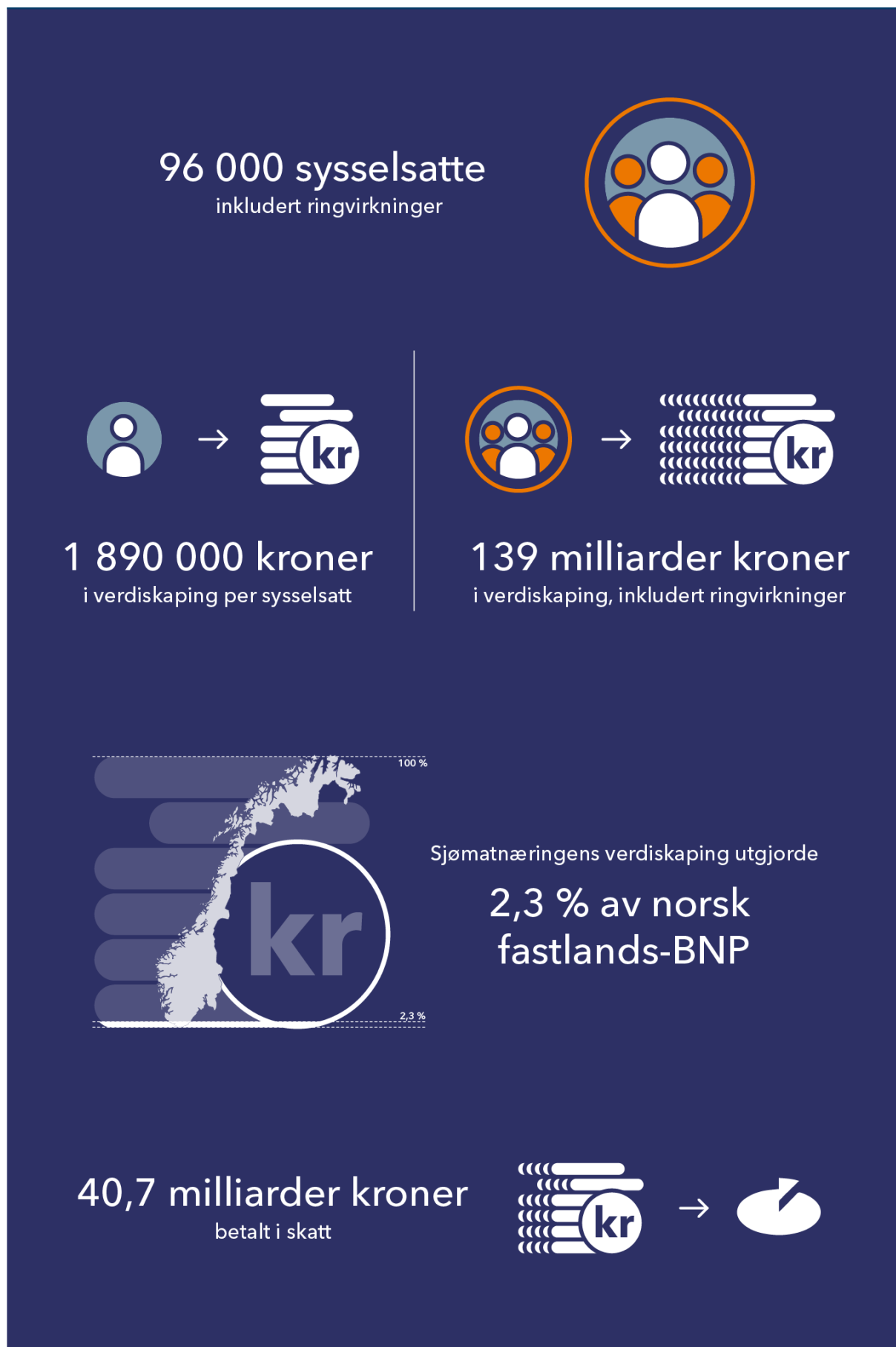
Eksportverdien av norsk sjømat økte med 15 % fra 2022 til 2023, fra om lag 150 til 172 milliarder, en økning som også er viktig for ringvirkningene. En svak norsk krone har fått mye oppmerksomhet som forklaring: 71 % av veksten i eksportinntektene 2022 til 2023 skyldes svekket valuta, men også økte priser på viktige fiskeslag, som torsk og makrell, har bidratt til økningen i eksportverdi, ringvirkninger og verdiskaping. Fra 2022 til 2023 økte næringens verdiskaping med 10 %, og har dermed vokst med totalt 193 % siden 2010.

Havbruk (her definert som produksjonen før slakting) hadde i 2023 en verdiskaping på 44 milliarder, og nesten 74 milliarder kroner når ringvirkninger inkluderes. Den høye verdiskapingen i kjernevirksomheten drives av gode driftsresultater, høye eksportpriser på laksen og lav kronekurs. Verdiskapingen i havbruk med ringvirkninger utgjør med 53 % den største delen av samlet verdiskaping fra sjømatnæringen. Fiskeri og dets ringvirkninger følger deretter med 22 milliarder, tilsvarende 13 % av verdiskapingen.

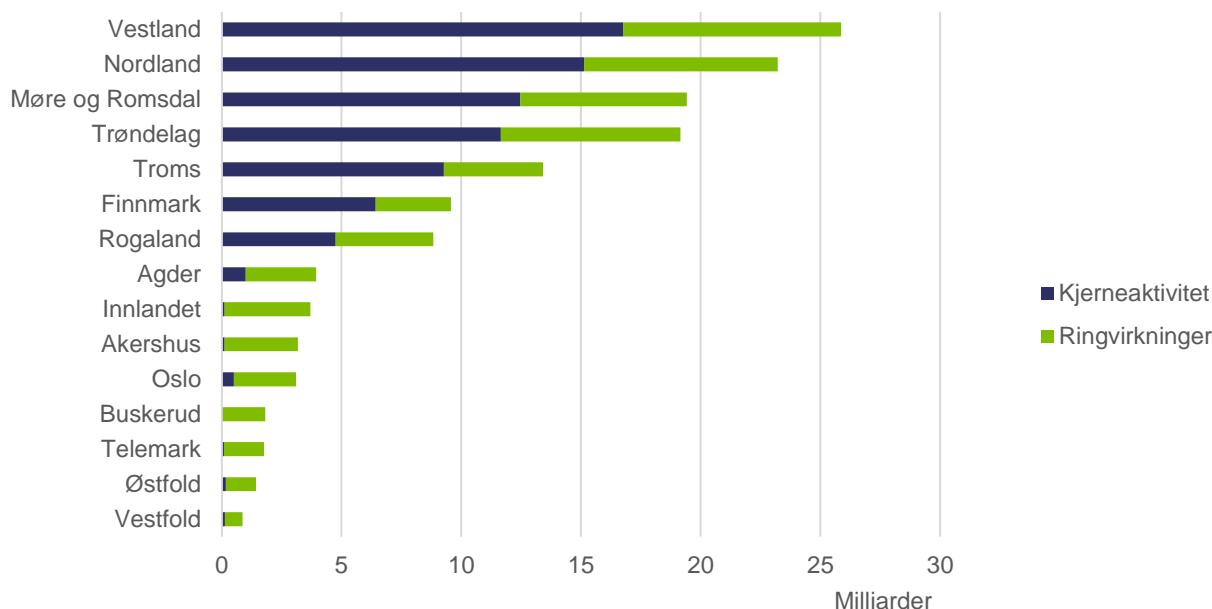
Figur 1 Verdiskaping per sektor i sjømatnæringen for 2023 inklusive ringvirkninger (Kilde: Nofima)

Verdiskapingen per sysselsatt i kjernevirksomheten i sjømatnæringen var på 1,89 millioner kroner i 2023. I den havbruksbaserte verdikjeden var verdiskapingen på 2,69 millioner, mens den i den villfiskbaserte verdikjeden var på 1,15 millioner kroner.

Figur 2 Sjømatnæringen i nøkkeltall (Kilde: Nofima)

Blant fylkene har Vestland en verdiskaping fra sjømatnæringen på nær 26 milliarder, og er med det størst i verdiskaping, foran Nordland med 23 milliarder. Deretter følger Møre og Romsdal og Trøndelag med 19 milliarder hver. Hele 85 % av verdiskapingen fra sjømatnæringen og dens ringvirkninger er i de sju fylkene hvor vi finner det meste av kjerneaktivitetene.

Figur 3 Verdiskaping fylkesfordelt - 139 milliarder kroner (Kilde: Nofima)

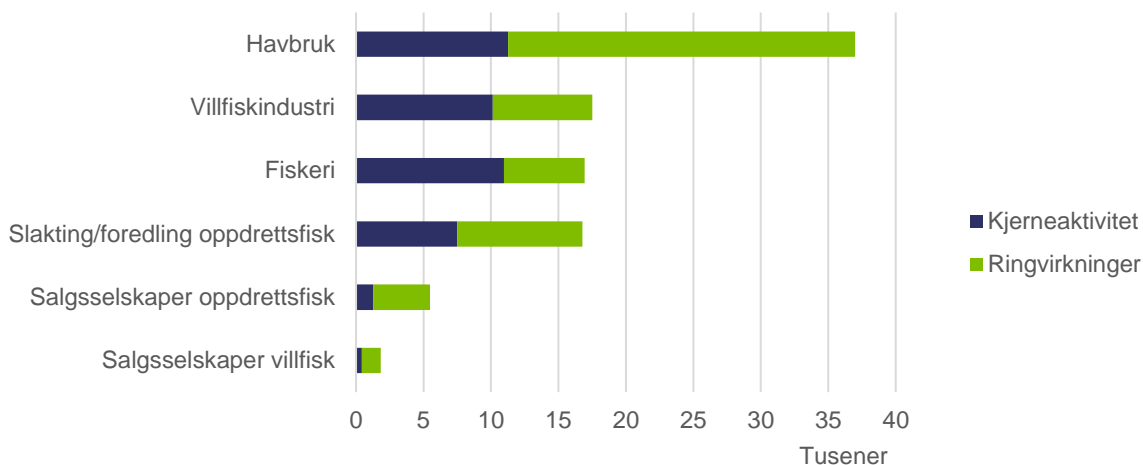
Skattebidrag

Norsk sjømatnæring er en betydelig bidragsyter til norske skatteinntekter, og større enn næringens andel av BNP indikerer. Mens sjømatnæringen stod for 2,3 % av BNP utgjorde selskapsskatten fra næringen 10,5 % av statens skatteinntekter fra næringer utenom olje. De samlede skatteinntektene generert av sjømatnæringen (inkl. ringvirkninger og personskatt) i 2023 var på 40,7 milliarder kroner.

At næringens andel av skattene kan være såpass mye høyere enn næringens andel av BNP skyldes at fiskeri og spesielt havbruk er veldig lønnsomme næringer, og at en større andel av verdiskapingen i havbruk og fiskeri dermed er overskudd i bedriftene som gir stor selskapsskatt. Havbruk står for mye av disse skattene; mens havbruksverdikjeden stod for 1,6 % av BNP stod den for 9,4 % av selskapsskatten. I 2022 stod havbruksnæringen for 1,4 % av BNP og 6,5 % av selskapsskatten. Økningen til en andel på 9,4 % av selskapsskatten skyldes i hovedsak grunnrentebeskatningen som ble innført fra 2023.

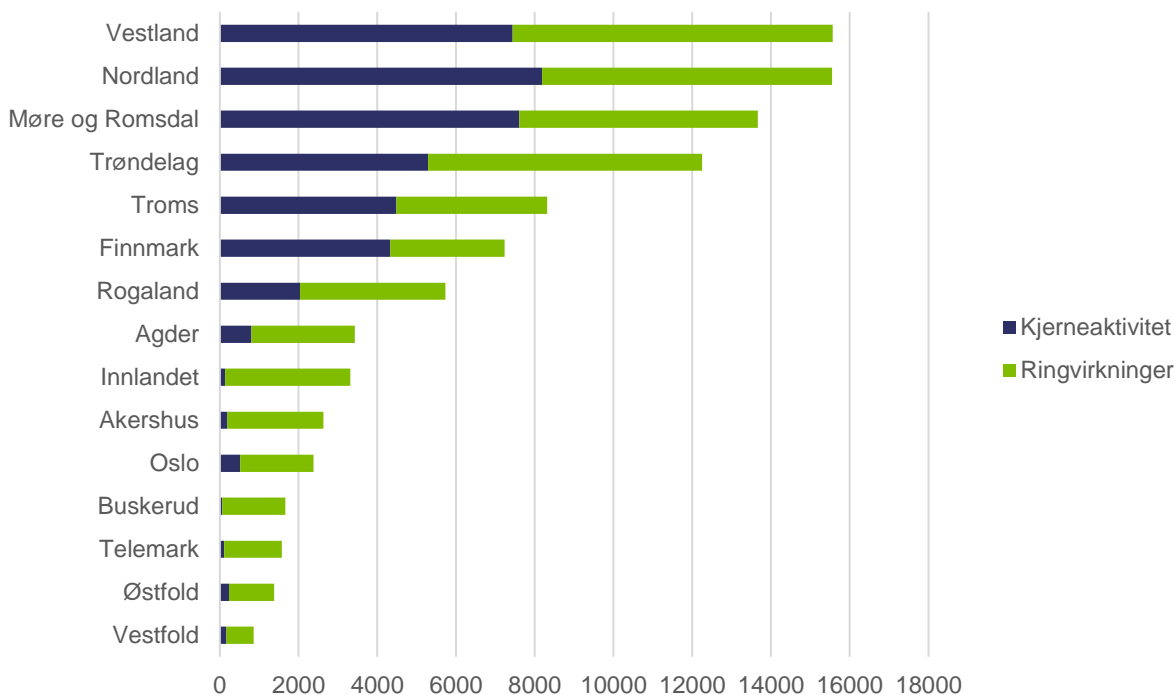
Syssetting

Det var nesten 96 000 personer sysselsatt i sjømatnæringen og relaterte næringer i 2023. Av disse finner vi 42 000 i kjernevirksomheten og 54 000 som ringvirkninger hos leverandører, deres leverandører og så videre. I kjernevirksomheten er det omtrent like mange sysselsatt i havbruk, fiskeri og villfiskindustri, rundt 11 000 i hver. Vi ser i Figur 4 at inklusive ringvirkninger skaper havbruk (her avgrenset til smolt- og matfisk) omtrent 37 000 arbeidsplasser. Selv om antall ansatte i kjernevirksomheten havbruk ikke er så mange flere enn i de andre sjømatsektorene, gir dette dobbelt så mange sysselsatte som i fiskeriene, fiskeindustrien og hos slakteriene. Dette skyldes måten havbrukssektoren er organisert på, med mange spesialiserte leverandører som det kjøpes inn store mengder varer og tjenester fra.

Figur 4 Sysselsatte i kjernevirksomhet i sjømatnæringen og gjennom ringvirkninger, totalt 95 500 (Kilde: Nofima)

Målt i antall sysselsatte er ringvirkningene omtrent like store som kjernevirksomheten i sjømat i de store sjømatfylkene. Vi ser også at det meste av ringvirkningene kommer i fylkene hvor vi finner det meste av kjernevirksomheten i næringen, som vist i Figur 5.

Figur 5 Fylkesfordelt sysselsetting (Kilde: Nofima)

Man finner imidlertid ringvirkninger over hele landet, gjennom leverandører til kjernevirksomheten og deres leverandører igjen. På Østlandet, Sørlandet og i innlandet er det ringvirkningene som dominerer.

Samtidig som sjømatnæringen i 2023 leverte rekordhøy verdiskaping og sysselsetting, ser vi at nedgang i kvoter for viktige fiskeslag reduserte verdiskapingen i 2023. Spesielt hvitfisknæringen opplever utfordrende tider, med betydelig nedgang i kvotene for torsk for både 2024 og 2025. Økende priser demper virkningene for flåten, mens fiskeindustrien opplever en utfordrende kombinasjon av redusert volum, høyere innkjøpspriser og en høy lønns- og kostnadsvekst.

2 Innledning

FHF har i nesten 20 år fått laget ringvirknings- og verdiskapingsanalyser for norsk sjømatnæring. Disse har tallfestet næringens bidrag til BNP og sysselsetting, fordelt på flåte, havbruk, fiskeindustri og salg, samt ringvirkninger fra alle disse. Analysene gir verdifull informasjon til både næring, forvaltning og samfunnet ellers.

For de fleste deler av sjømatnæringen var 2023 nok et godt år. Næringen klarte seg relativt godt gjennom pandemien, og har selv med Ukrainakrigen og urolige tider hatt en god utvikling de siste årene. Eksportverdien økte med 15 % fra 2022 til 2023, fra 150 til 172 milliarder kroner. Økt eksportverdi gir grunnlag for større ringvirkninger, med sterk vekst i verdiskaping og en viss vekst i sysselsettingen.

I denne rapporten diskuterer vi først utviklingen i de faktorer som i størst grad forklarer utviklingen i verdiskaping og sysselsetting i sjømatnæringen. Det gjelder fangst og landinger, samt oppdrettsproduksjon, som gir aktivitet i fiskeindustrien, og det gjelder eksport, som er en viktig indikator for den samlede verdiskapingen i næringen.

I kapittel 4 og 5 viser vi sjømatnæringens samlede betydning for samfunnet, både direkte og i form av ringvirkninger. Vi beregner verdiskaping, sysselsetting og skatt for hele verdikjeden, samt for leverandørene til alle ledd i verdikjeden. Vi presenterer først verdiskapingen i sjømatnæringen (kapittel 4), både over tid og fordelt på fylker og kommuner, før vi i kapittel 5 presenterer sysselsettingen i næringen. For både verdiskaping og sysselsetting vil vi først presentere aktiviteten i kjernevirksomheten i sjømatnæringen, det vil si hele verdikjeden fra fiskeri og oppdrett via slakt og foredling til salg. Etter å ha presentert henholdsvis verdiskaping og sysselsetting i kjernevirksomheten inkluderer vi også ringvirkningene i figurene og drøftingen, slik at man får en oversikt over samlet verdiskaping og sysselsetting som skapes av sjømatnæringen.

Kapittel 7 tar for seg næringens betydning for skatter og avgifter og kapittel 8 hva som tilfaller kommuner og fylkeskommuner gjennom Havbruksfondet.

I kapittel 9 beskriver vi nærmere metoden som ligger bak denne analysen, inklusive diskusjoner om styrker og svakheter ved metoden, samt sammenlignbarhet med tidligere analyser.

2.1 Hva mener vi med verdiskaping og ringvirkninger?

Denne rapporten presenterer ringvirkninger for hele den norske sjømatnæringen. Med sjømatnæringen sikter vi i denne rapporten til hele verdikjedene for både havbruk og fiskeri, fra fangst og rognproduksjon til salg, markedsføring og eksport. Gjennom hvert ledd i verdikjeden (fra venstre til høyre i figuren under) tilføres fisken verdi gjennom verdiskapende aktiviteter som mottak, foredling og transport. Vi definerer alle leddene i verdikjeden som kjernevirksomhet. Men for hvert ledd i verdikjeden kreves det også innsats av varer og tjenester fra leverandører til næringen. Det er disse kjøpene av varer og tjenester vi omtaler som ringvirkninger. Ringvirkningene er en viktig del av den totale verdiskaping og sysselsetting som skapes av sjømatnæringen. Ringvirkningene måler vi i ti ledd bakover (eller nedover i figuren), fra sjømatnæringens leverandører til leverandørenes leverandører og så videre.

Figur 6 Skjematisk oversikt over sjømatnæringens verdikjeder (fra venstre til høyre i figuren) og ringvirkningene som skapes gjennom innkjøp fra leverandører (nedover)

Beregninger av verdiskaping og ringvirkninger i denne rapporten er basert på analyse av regnskapene til bedrifter i sjømatnæringen, offentlig tilgjengelige data og register, samt Nofimas egne databaser.

Nærmere beskrivelser av datamateriale og metoder finnes i kapittel 9.

Noen viktige definisjoner og forklaringer

Verdiskaping: Verdiskaping (bruttoprodukt) er merverdien en bedrift skaper fra innkjøp av råvare til salg av ferdig produkt (salgsverdi – varekjøp). Verdiskapingen består av lønn til ansatte, overskudd til eiere og skatt til myndighetene. Verdiskaping måles oftest som driftsresultat før avskrivninger (EBITDA) pluss lønnskostnader, og kan dermed ses som summen av avlønningen til kapital og avkastningen på arbeidskraft. En del av denne avkastningen vil så tilfalle stat og kommuner som skatteinntekter.

Netto verdiskaping: Den verdiskaping som er igjen etter at man har tatt hensyn til kapitalslit (det at bedriftens eiendeler blir mindre verdt fra år til år). Netto verdiskaping beregnes ved å trekke kapitalslit (målt som avskrivninger) fra brutto verdiskaping. I denne rapporten brukes gjennomgående netto verdiskaping. Det eneste unntaket er Figur 24, hvor vi sammenligner næringens bruttoprodukt med BNP.

Sysselsetting: Sysselsatte er summen av lønnstakere og selvstendig næringsdrivende, inkludert deltids- og sesongarbeidskraft.

Årsverk: Et årsverk er arbeidet som utføres av en arbeidstaker i full stilling i løpet av et år.

Ringvirkninger: Ringvirkninger skapes gjennom næringens (kjernevirksomhetens) kjøp av varer og tjenester. Vi måler ringvirkninger som sysselsetting og verdiskaping hos leverandører og leverandørers leverandører og så videre (hos oss beregnet i 10 ledd).

3 Hva bestemmer størrelsen på ringvirkningene?

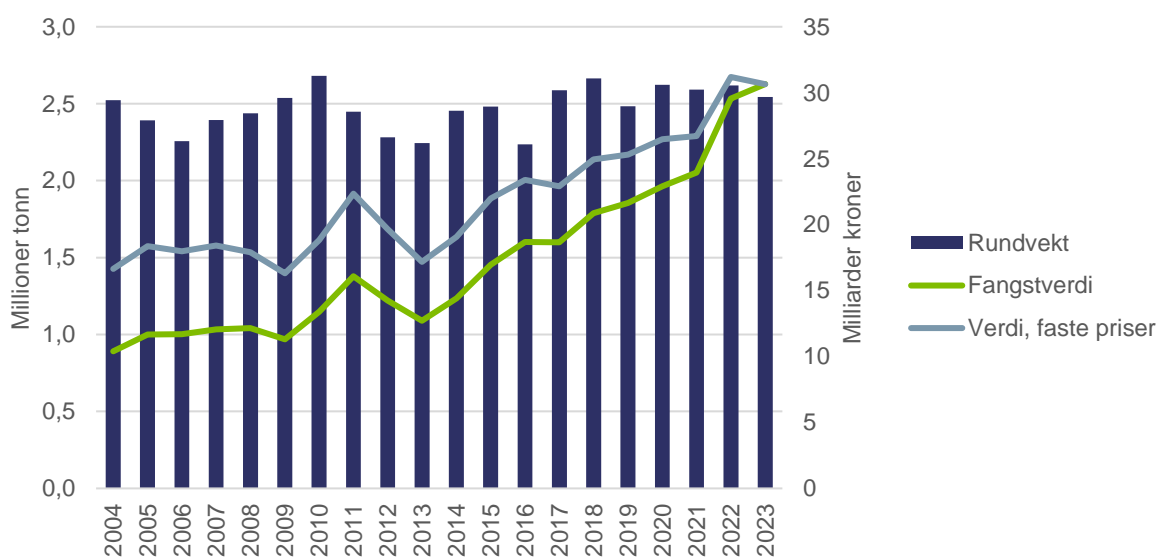
For å forstå utviklingen i ringvirkningene, og fordelingen av dem på fylker og kommuner, er det nødvendig å forstå utviklingen i både fiskerier, oppdrett, fiskeindustri og markeder, og hva som driver denne utviklingen.

Ringvirkningene vil være direkte avhengige av aktivitetene i fiskeri og oppdrett, presentert i avsnitt 3.1 og 3.2. Størrelsen på ringvirkningene, og ikke minst verdiskapingen, vil også være avhengige av prisene som oppnås. Siden det aller meste av norsk sjømat eksporteres, er verdien på eksporten også en indikator for størrelsen på ringvirkningene i et gitt år.

I dette kapittelet vil vi først vise utvikling i fangst og landinger i fiskeriene, samt utviklingen i havbruksvirksomheten, før vi viser utviklingen i foredling og eksport av sjømat.

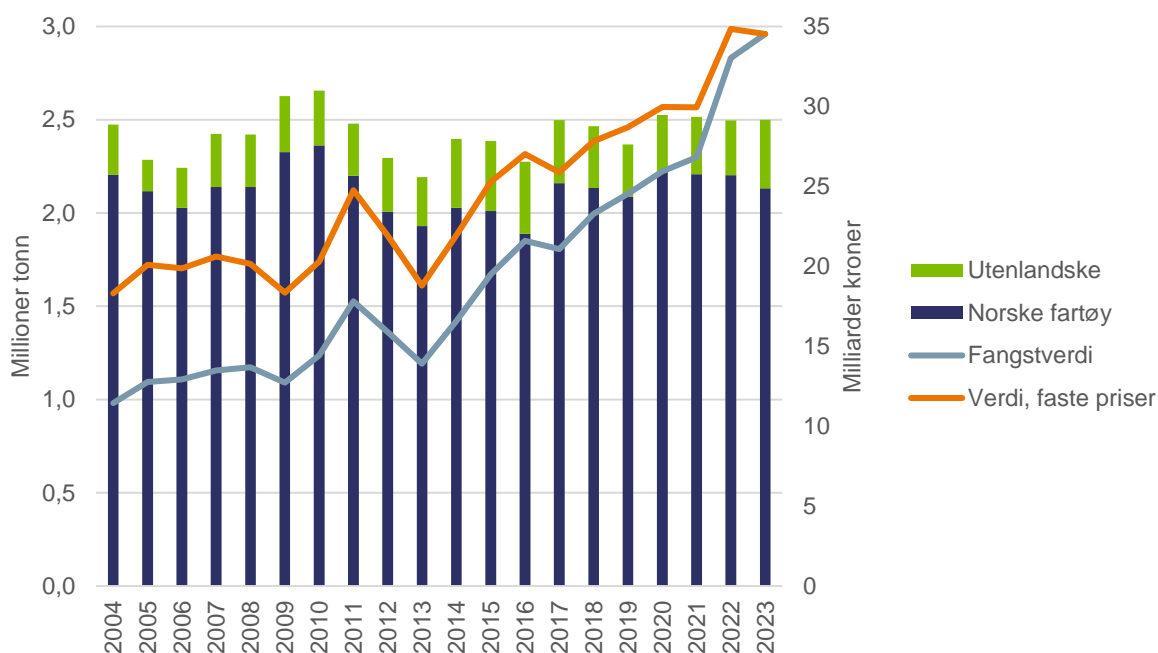
3.1 Fangst og landinger

Det ble i 2023 høstet 2,54 millioner tonn fisk og skaldyr fra den norske fiskeflåten, en 3 % nedgang i fangstvolum fra 2,62 millioner tonn året før. Selv med en liten nedgang i fangstmengden økte den samlede førstehåndsverdien med 1 milliard kroner (3 %) til 30,45 milliarder kroner. Fangstvolumet har i stor grad ligget mellom 2,2 og 2,7 millioner tonn de siste 20 årene, med variasjoner basert blant annet på bestands- og kvotesituasjonen fra år til år. Førstehåndsverdien har derimot steget betraktelig, fra 10,3 milliarder kroner i 2004 til en tredobling i 2023. Justert for inflasjon har verdiøkningen vært noe mindre, men vi har likevel sett mer enn en dobling i reell fangstverdi siden 2004 (en økning på 85 %). Vi ser også at justert for inflasjon gikk fangstverdien også litt ned fra 2022 til 2023.

Figur 7 Samlet fangstvolum og førstehåndsverdi fra norske fartøy 2000–2023 (Kilde: Fiskeridirektoratet)

I figuren over beskrev vi fangst fra alle norske fartøy, uavhengig om de lander i Norge eller ikke. For fartøysiden blir verdiskaping og sysselsetting tilskrevet norske fartøy uavhengig av hvor de leverer. For aktiviteten på land er det imidlertid landingene i Norge som er mest relevant, slik at Figur 8 viser landinger i Norge, både av norske og utenlandske fartøy.

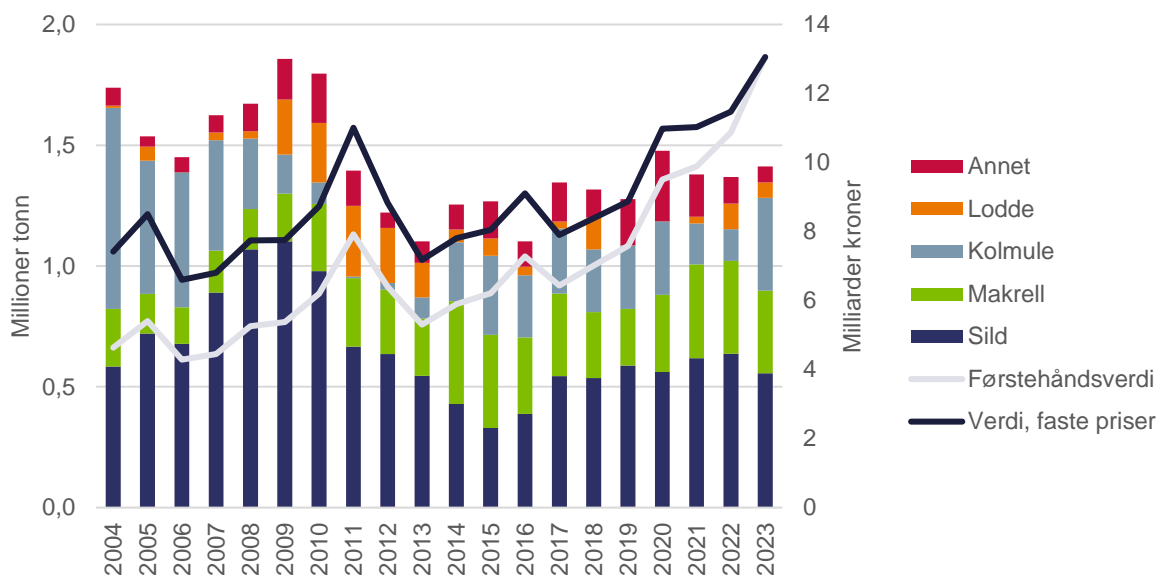

Figur 8 Landinger i Norge, fra både norske og utenlandske fartøy 2000–2023 (Kilde: Fiskeridirektoratet)

Både de pelagiske fiskeriene og bunnfiskeriene har hatt verdivekst i landingene de siste 20 årene, som vist i Figur 9 og Figur 10. Innen pelagisk har fangstvolumet vært lavere de senere årene enn rundt årtusenskiftet, etter store fangster av kolmule tidlig på 2000-tallet og stor fangst av sild tidlig på 2000-tallet. For pelagiske arter har imidlertid verdien per kilo økt mye, og ikke minst har fangstene av godt betalt makrell økt, slik at man likevel har sett en stor samlet verdivekst. I 2023 ble det landet pelagisk fisk for 13 milliarder kroner, hvor makrell stod for 5,8 milliarder og sild for 5,1 milliarder. Kolmule sto for 345 millioner kroner i 2022, og økte til nærmere 1,3 milliarder i 2023.

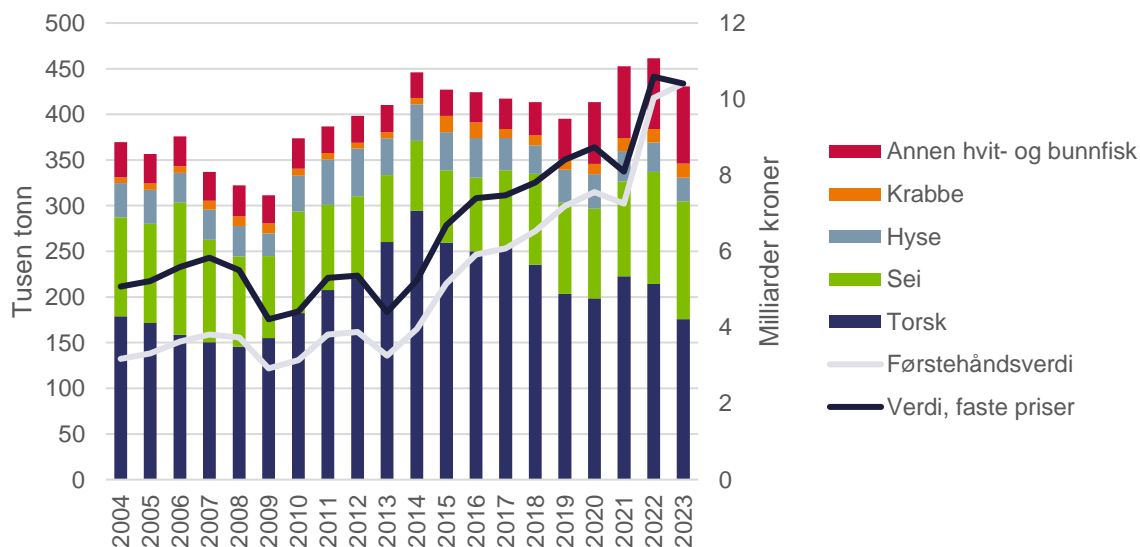
I pelagisk sektor har man sett en dreining mot at mer råstoff går til konsumprodukter fremfor mel- og oljeproduksjon. I 2004 gikk 44 % til konsum og 56 % til mel- og oljeproduksjon, sammenlignet med 59 % til konsum og 41 % til mel- og oljeproduksjon i 2023. Bearbeidingsgraden har også økt, med større innslag av filetproduksjon. Vridningen mot bedre betalte anvendelser av pelagisk fisk har medført en prisstigning også i førsteleddet mellom fisker og fiskeindustri.

Det ble i 2023 landet 1,4 millioner tonn av pelagiske arter og 834 000 tonn av hvitfisk/bunnfisk og krabbe. Dette tilsvarer en 8 % reduksjon i hvitfisk/bunnfisk og en liten økning i pelagisk. For pelagisk fiske hadde nedgangen vi så fra 2021 til 2022 fortsatt da det var en reduksjon i fangst av samtlige pelagiske arter med unntak av kolmule som tredoblet fangstvolumet fra 2022 til 2023. Reduksjonen i hvitfisk/bunnfisk kommer av reduksjon i torskekvoten.

Figur 9 Landinger i Norge (volum og førstehåndsverdi) for pelagiske arter fra norske og utenlandske fartøy 2004–2023, førstehåndsverdi er inflasjonsjustert: 2023 = 100 (Kilde: Fiskeridirektoratet og SSB)

For bunnfisken var verdioppgangen lenge drevet frem av volumvekst (2008 til 2014), mens prisveksten har vært viktigst de senere årene. Fangstvolumet har gått ned i bunnfiskeriene de siste årene, i hovedsak på grunn av reduserte torskekvoter. For det meste av hvitfiskindustrien er det landingene av fersk fisk som er avgjørende for aktivitetsnivået. Figur 10 viser landingene av fersk hvit-/bunnfisk de siste 20 årene. Fangstvolumet på fersk torsk hadde en reduksjon på 18 % fra 2022 til 2023, mens økte kilopriser for råstoffet i 2023 gjorde at fangstverdien økte 3 %. Sammen med noe økt fangstvolum og fangstverdi på sei og annen hvit- og bunnfisk gjorde at bunnfiskeriene så en total reduksjon på kun 7 % i volum fersklandet (ikke-frossen) og en 4 % økning i verdi i 2023.

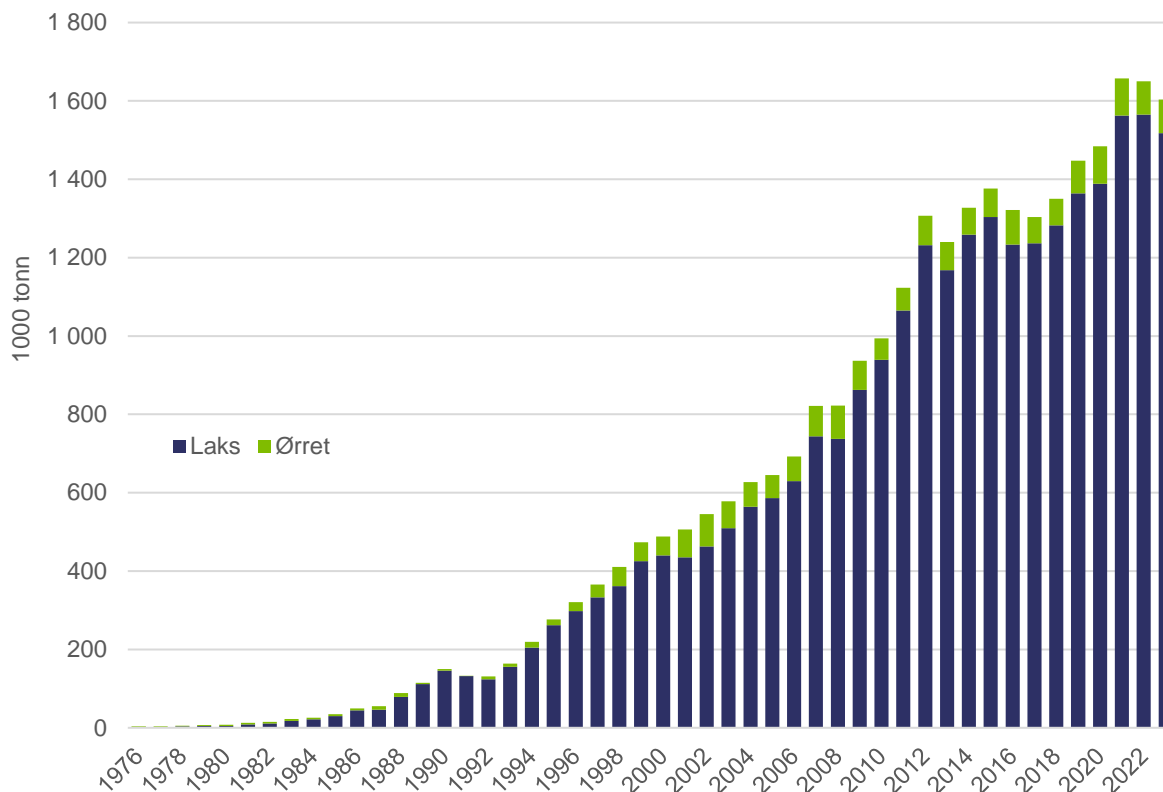

Figur 10 Fangstvolum og førstehåndsverdi (faste priser, 2023 som basis) for bunnfiskarter landet i Norge 2004–2023 fra norske og utenlandske fartøy, som ikke leveres frossen (Kilde: Fiskeridirektoratet)

Torsk er den største arten innen bunnfiskeriene, både i volum og verdi, og det ble i 2023 landet torsk for 10,6 milliarder kroner. Dette tilsvarer 31 % av den totale førstehåndsverdien for all fisk landet.

3.2 Produksjon av oppdrettsfisk

Volumet produsert oppdrettsfisk (laks og ørret) har mer enn doblet seg de siste 20 årene, som vi ser av Figur 11. I en periode mellom 2012 og 2018 stagnerte produksjonen, og var på rundt 1,3 millioner tonn i året, mens det de siste tre årene har vært rundt eller litt over 1,6 millioner tonn per år.

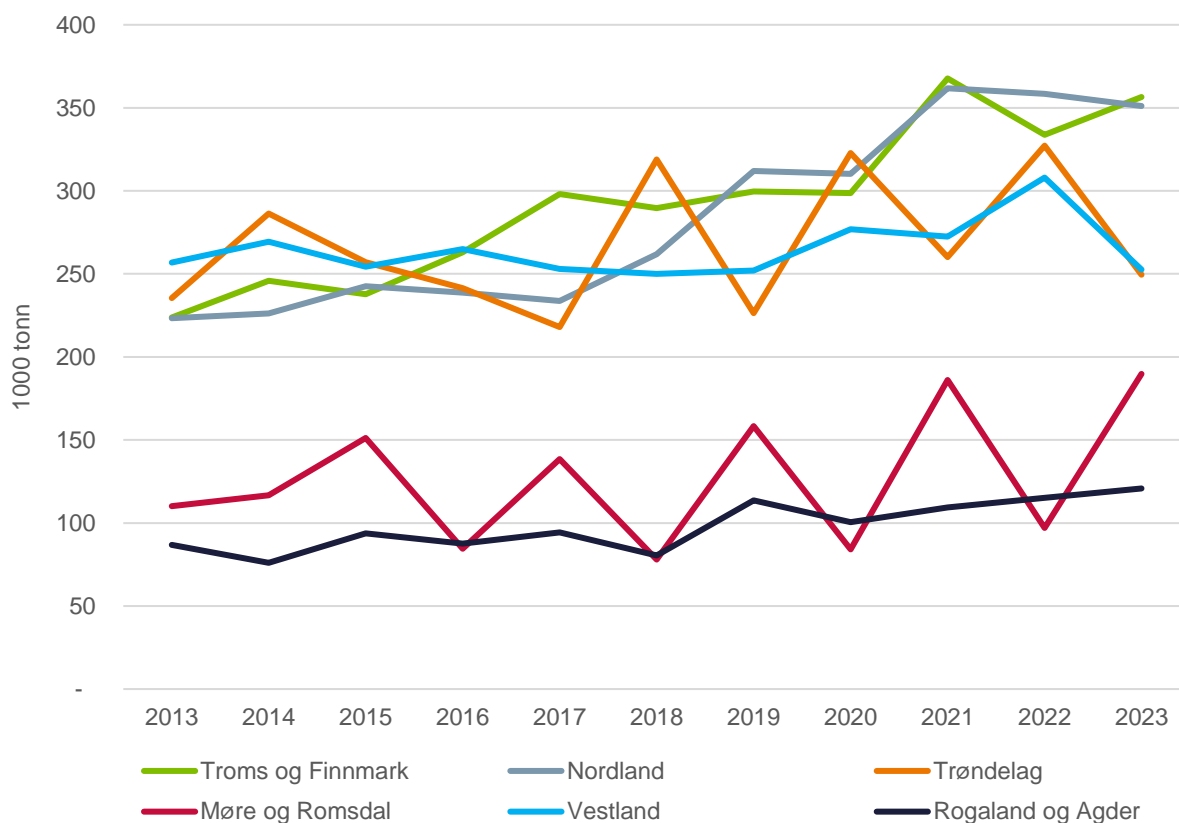

Figur 11 Produksjon av laks og regnbueørret per år (Kilde: Fiskeridirektoratet)

Produksjonsvolum og vekst varierer mellom fylker og mellom år, se Figur 12. Nordland og Troms og Finnmark har hatt økende volum de siste 10 årene. Nord-Norge har faktisk hatt en gjennomsnittlig årlig vekst i oppdrettsproduksjonen på rundt 5 % i perioden. I 2012 var regionen som i dag er Vestland størst med cirka 300 000 tonn produsert. Siden Vestland hadde omtrent samme produksjon i 2023 som i 2012 er det nå forbigått av både Trøndelag, Nordland og Troms og Finnmark.

De nordnorske fylkene (Nordland, Troms og Finnmark) har i løpet av de siste 10 årene økt sin andel av den totale norske produksjonen av laks og ørret fra omtrent 40 % i 2013 til 50 % i 2023. En av grunnene til dette er at de nordligste produksjonsområdene stort sett har hatt grønt lys i trafikklyssystemet, som tillater vekst, mens det i flere av de sørligere produksjonsområdene har vært kapasitetsreduksjon på grunn av røde trafikklys.

Vi kan også legge merke til hvordan Trøndelag og spesielt Møre og Romsdal varierer i produksjon annet hvert år. Dette skyldes en velfungerende områdekoordinering, hvor man for gitte områder koordinerer utsett, slakting og brakklegging over en produksjonssyklus på to år, med stor variasjon i årlig produksjon per kommune og fylke som resultat. Vi ser litt av dette i Vestland også.

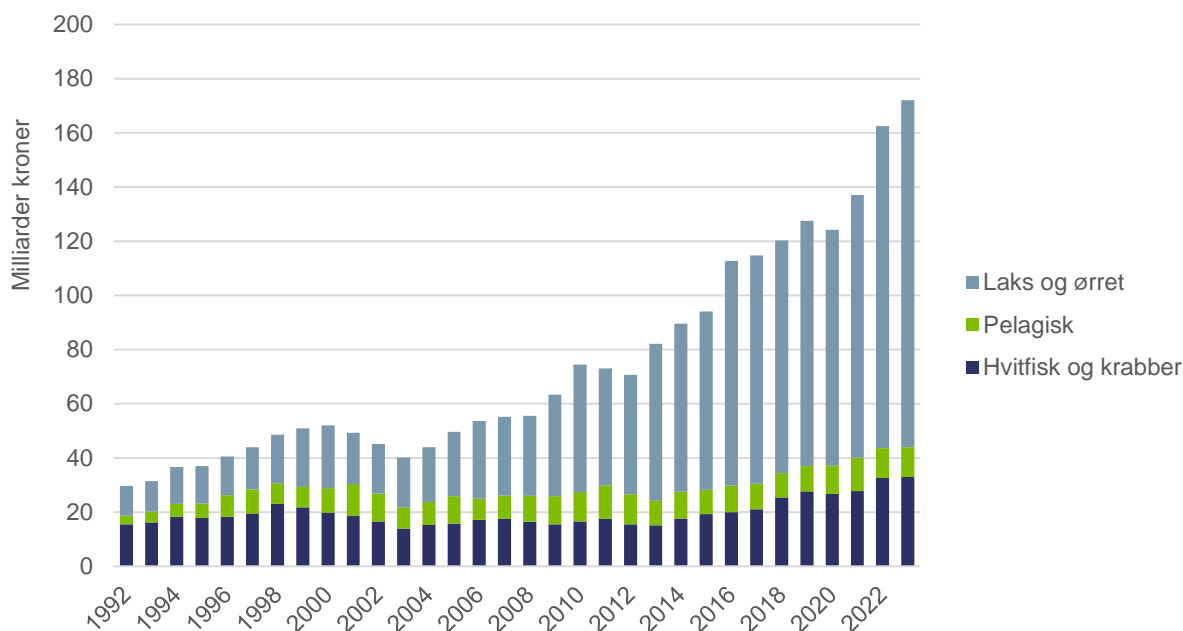

Figur 12 Fylkesvis produksjon av laks de siste 10 årene (Kilde: Fiskeridirektoratet)

3.3 Foredling og eksport

Vi har de siste 10 årene fanget om lag 2,5 millioner tonn fisk (som illustrert tidligere i Figur 7), og sammen med utenlandske landinger i Norge og oppdrett gjorde dette at man kunne eksportere sjømat fra over 3,3 millioner tonn fisk i 2023 (regnet i rundvekt).

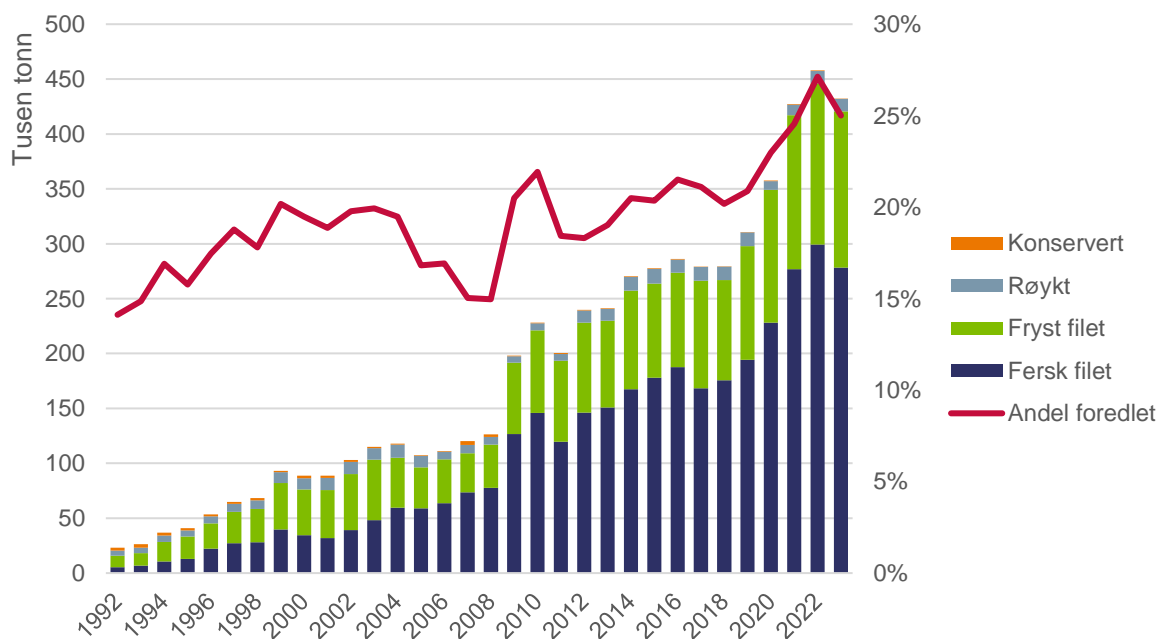
Eksportverdien for villfanget sjømat har steget mye de siste årene, og fra 2022 til 2023 økte den med hele 8 % til 43,7 milliarder kroner (Figur 13). Økningen i eksportverdi kom til tross for en volumnedgang på 5 %, og skyldes høyere priser på viktige fiskeslag, spesielt torsk og makrell. En betydelig del av økningen kommer imidlertid som et resultat av en norsk krone som har svekket seg. Det betyr at prisutviklingen ute i markedene ikke har vært like sterk som økningen i eksportverdien tilsier. For innenlandsk verdiskaping og ringvirkninger er denne økningen likevel reell, ettersom industrien kjøper varer og tjenester i norske kroner, og lønnstakere mottar lønn i norske kroner (at man samtidig mister kjøpekraft på importerte varer er selvsagt et moment som i noen sammenhenger kan være viktig).

Figur 13 Eksport av villfanget sjømat fra Norge, faste priser (2023 som base) (Kilder: SSB og Fiskeridirektoratet)

3.3.1 Foredling av laks og ørret

Vi har de siste årene sett en stor økning i foredling av laks og ørret i Norge. Dette skyldes både vekst i produksjonen og at andelen som foredles har økt over tid. Mens andelen foredlet laks og ørret lå på 14 % tidlig på 1990-tallet, var andelen i 2022 på 27 %, før den sank til 25 % i 2023.

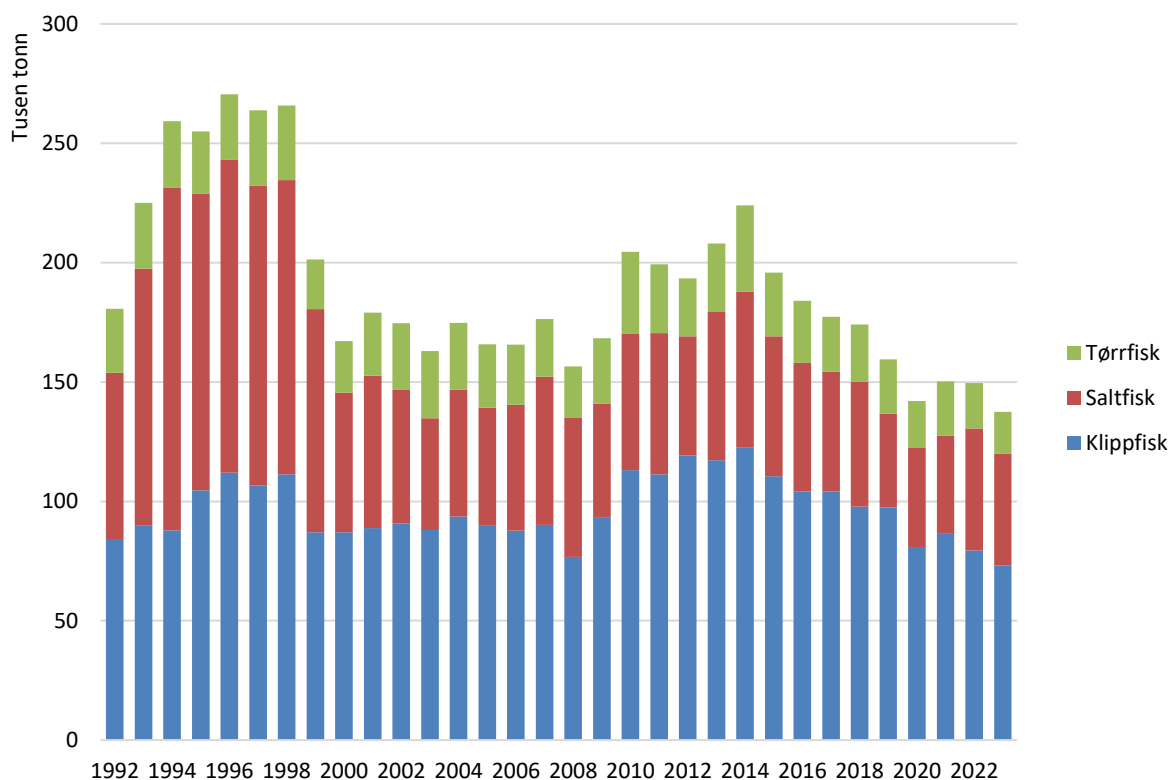

Figur 14 Laks og ørret til foredling, mengde (stolper) og andel av produsert mengde (linje) (Kilde: SSB og Fiskeridirektoratet)

Figuren over viser mengde eksportert fisk, i tillegg går omtrent 30 000 tonn til innenlands konsum. Det utgjør ikke mye i forhold til eksportert konsum, men med større foredlingsgrad (mye konsumentklare produkter) utgjør det et viktig bidrag til sysselsetting og verdiskaping i en del bedrifter og enkelte steder.

3.3.2 Foredling av hvitfisk

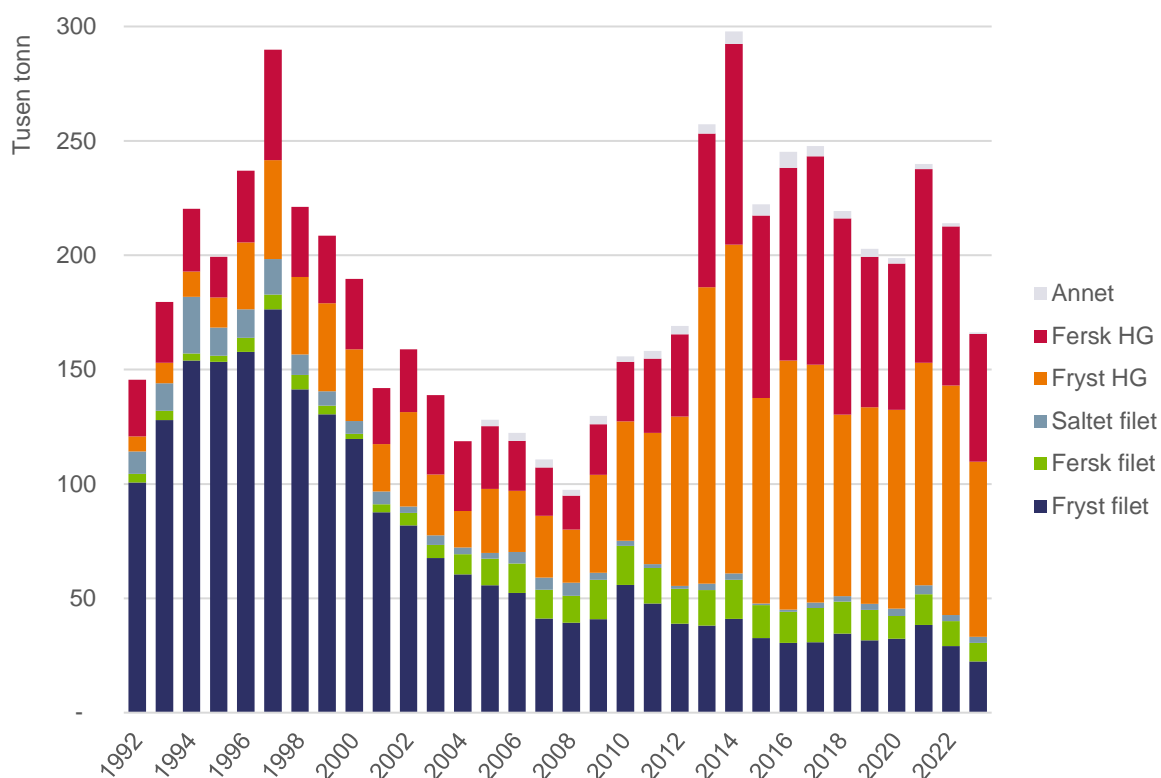
Et viktig moment for ringvirkningene som skapes av flåten er type aktivitet råstoffet gir grunnlag for. Over tid har en minkende andel av råstoffet blitt foredlet, se eksempel fra torskefisk i Figur 16 og Figur 16. Mengden av torsk som går til saltfisk, tørrfisk og klippfisk har endret seg relativt lite de siste 20 årene. Mens kvoten på torsk doblet seg fra 2008 – 2014, økte produksjonen av disse med 43 %. Når kvotene nå har gått ned de siste årene, har produksjonen av konvensjonelle produkter falt med 38 % fra toppen i 2014 til 2023, en reduksjon på 85.000 tonn.

Figur 15 Anvendelse av torsk til tørrfisk, saltfisk og klippfisk (rundvekt, alle landinger i Norge, basert på eksportstatistikk) (Kilde: SSB)

Filetproduksjon var relativt stabil i mange år (etter en kraftig reduksjon fram til 2007), men har gått betydelig ned de siste årene, fra vel 55 000 tonn i 2021 til rundt 30 000 tonn i 2023. Og man må regne med at denne reduksjonen fortsetter i 2024. Vi ser med andre ord en markant reduksjon i andel fryst filet og en stor økning i fersk og fryst torsk som går uforedlet ut av landet¹ fra 90-tallet til i dag. Når torsk kvoten doblet seg fra 2008 til 2014 så vi ingen økning i filetproduksjon: det meste av det økt kvantumet gikk ut av landet uforedlet. Siden fersk pakking av torsk krever mindre arbeid enn filetproduksjon, er dette endringer av stor betydning for den totale sysselsettingen i fiskerisamfunn, og det betyr mye for i hvor stor grad sysselsettingen er helårlig, som igjen har stor betydning for sammenhengen mellom næringsutvikling og bosetting.

¹ Det meste av den «uforedlede» fisken er sløyd og hodekappet, betegnet HG (Headed and gutted). I Figur 16 inngår også det beskjedne kvantumet av fersk fisk som eksporteres med hode på.

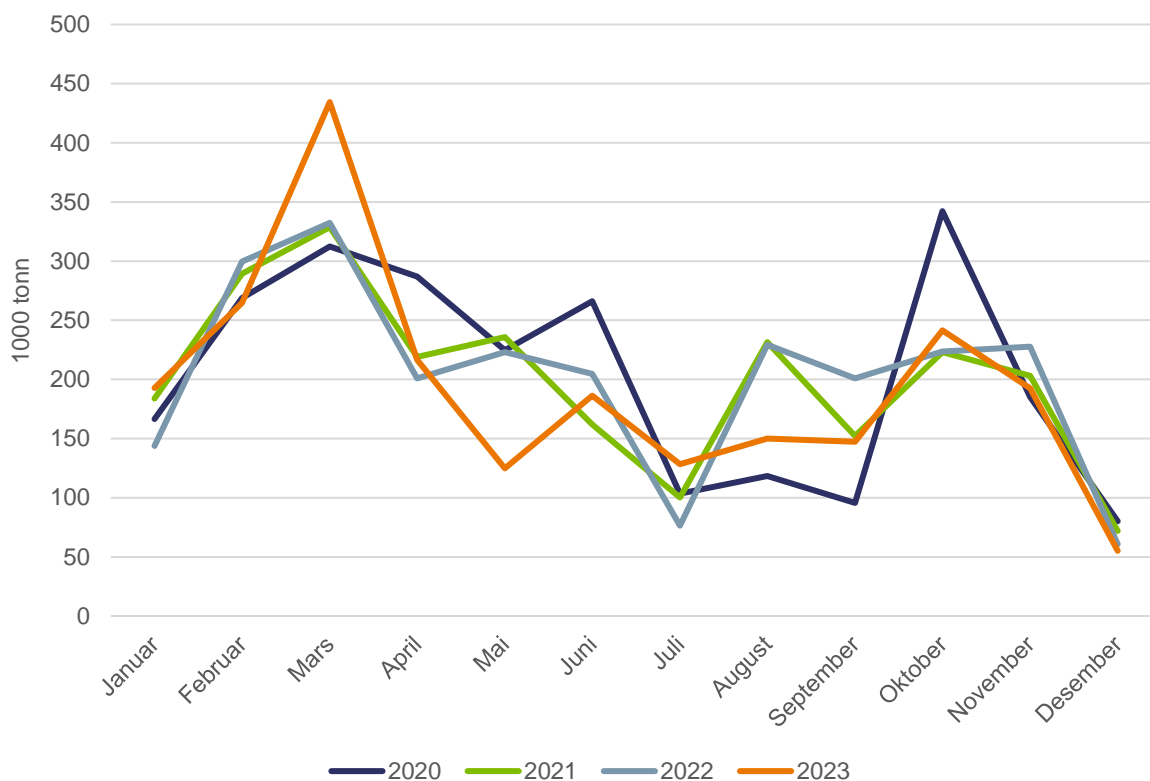

Figur 16 Anvendelse av torsk til ulike produkter (rundvekt, alle landinger i Norge, basert på eksportstatistikk) (Kilde: SSB)

Det er flere årsaker til at det er vanskelig å få foredling til å lønne seg i Norge, en av dem er høye arbeidskostnader. For å dempe denne ulempen har en del bedrifter investert i automatisering av produksjonen. Store investeringer krever på sin side at anleggene driftes helårlig for å oppnå lønnsomhet, noe som er vanskelig med fangstmønsteret for norsk fisk.

Det er tydelige sesongvariasjoner i de norske fiskeriene, som vist i Figur 17. Året preges av to topper i landingene, en på vinteren/tidlig vår og en på høsten. Perioden januar–april er høysesong innen torskefiskeriene i Nord-Norge, mens høysesong i fisket etter sild og makrell er på høsten². Makrellfisket er normalt over på 3-6 uker fra andre halvdel av september til november (derav en spiss topp i 2020), men etter Brexit, og manglende avtale om adgang til britisk sone, har mye makrell blitt fanget i norsk sone tidligere i sesongen, august og tidlig september, som vi ser tydelig i 2021 og 2022. Vi ser at makrellfisket gradvis dreies tilbake til mønsteret man hadde før Brexit, men at det fortsatt fangstes over litt flere uker fra august til oktober enn i tidligere år.

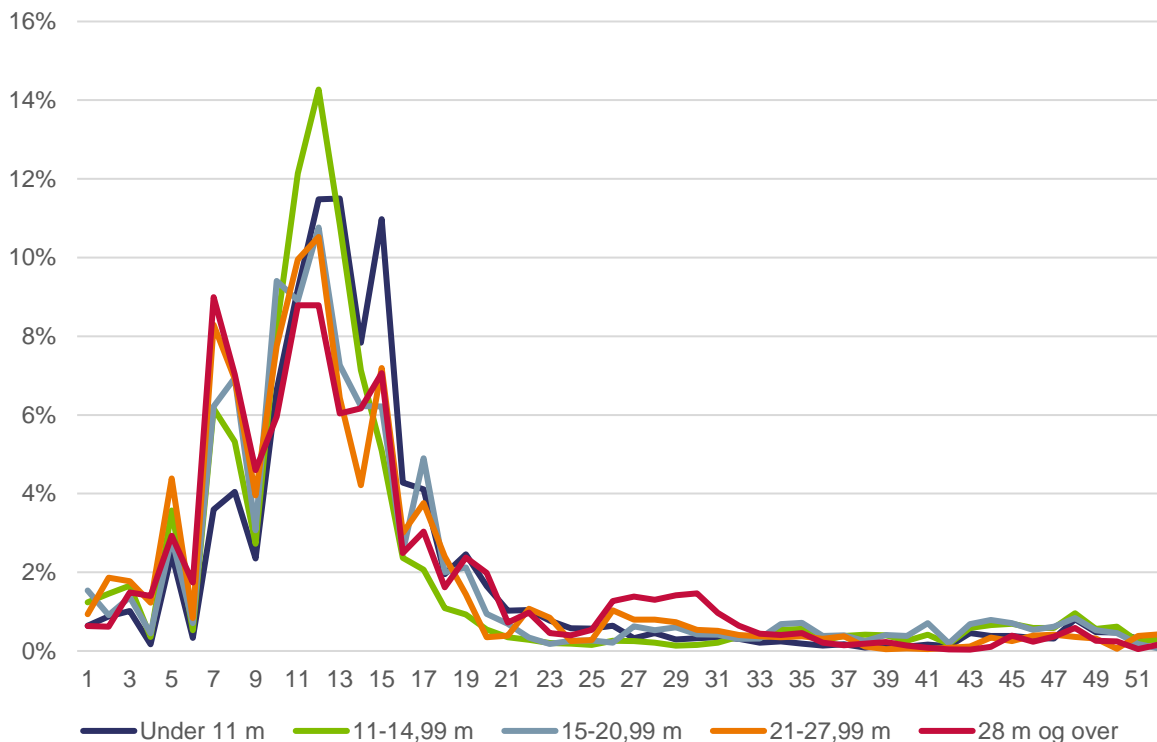
² Merk at den store toppen i mars skyldtes en betydelig økning i kolmulekvoten, fra 200 000 tonn i 2022 til 379 000 tonn i 2023.

Figur 17 Sesongmønster i landingene, landinger i rundvekt per måned for 2020, 2021, 2022 og 2023, alle arter (Kilde: Fiskeridirektoratet)

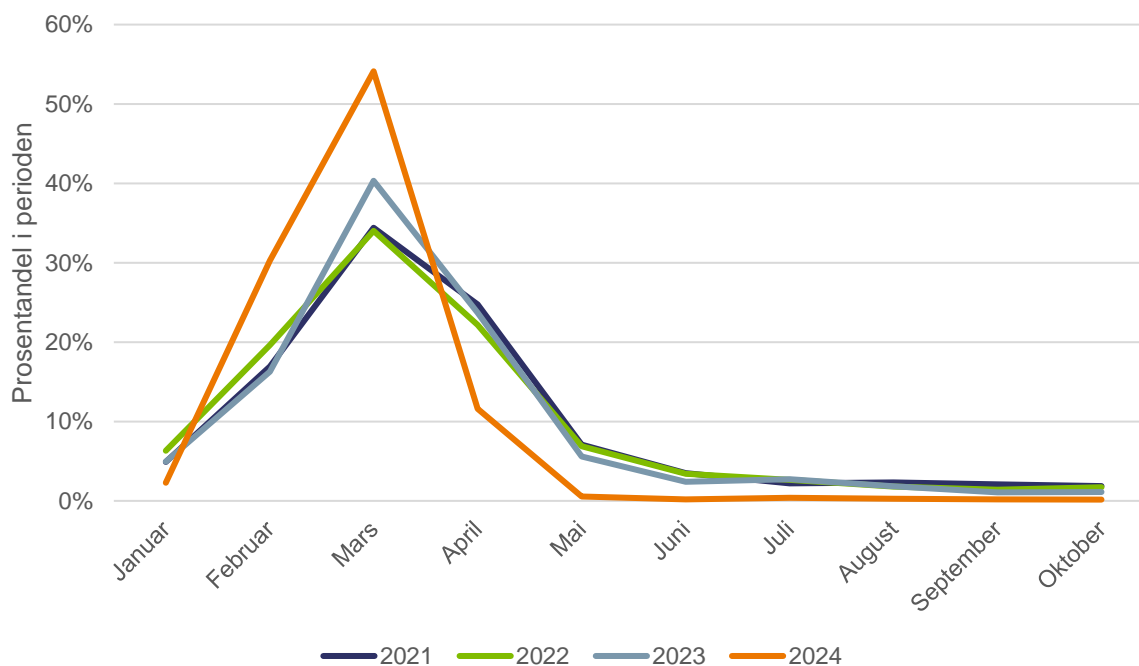
Sesongmønsteret har ulik betydning i torskefiskeriene og i pelagisk sektor. Mens fisket i torskesektoren er styrt av tilgjengeligheten, hvor sesongene er styrt av torskens vandringer, er fisket i pelagisk sektor i større grad konsentrert om de ukene fisken har best kvalitet, og flåten går så langt det er nødvendig for å finne den.

Mange bedrifter i torskesektoren ønsker å øke verdiskapingen gjennom mer foredling og mest mulig helårlig sysselsetting. Dette er veldig krevende gitt landingsmønsteret for torsk. I 2023 ble cirka 75 % av råstoffet landet i løpet av årets 15 første uker. 30 % ble landet på tre uker, med opp mot 20 000 tonn levert i løpet av en uke, tilsvarende 11 % av årets totale landinger. Figur 18 viser at de to minste gruppene i kystflåten har noe mer utpregete toppe, men sammenlignet med tidligere år så begynner de større fartøyene også å snevre inn tiden de lander torsk. Med unntak av juli hvor cirka 1000 tonn torsk ble landet ukentlig (snurrevadfangstet), og én uke i desember med 1 300 tonn landet, ligger ukentlige landinger i andre del av halvåret mellom 400–800 tonn.

Figur 18 Andel av hver flåtegruppe i kystflåtens fangst fordelt per uke i 2023; fangstet mengde fersk torsk (Kilde: Fiskeridirektoratet)

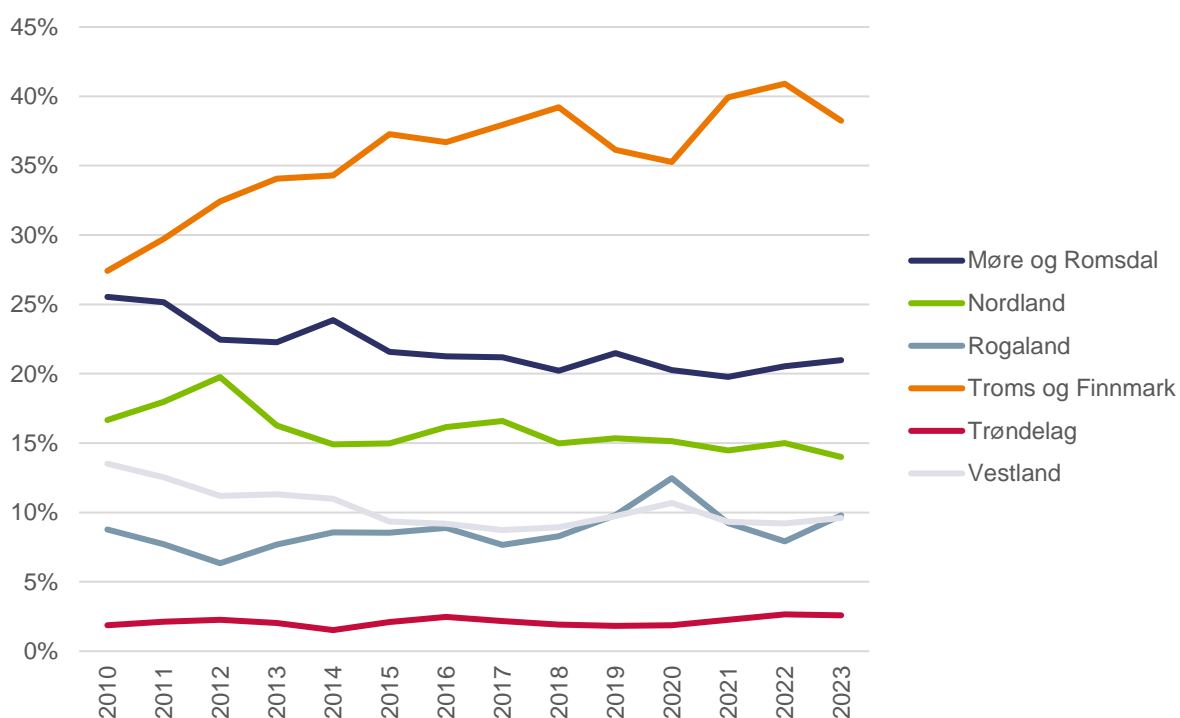
Med en torskekvote på vei ned har landingene blitt enda sterkere konsentrert om våren. Av Figur 19 leses andel landet kvantum av fersk torsk i Nord-Norge i perioden januar–oktober 2021–2024. I 2021 var 81 % av periodens kvantum landet ved utgangen av april, i 2022 er det 82 %, det øker til 85 % i 2023 og i 2024 ble 98 % av fersk torsk landet innen utgangen av april. Det levner lite råstoff igjen til drift på landanlegg fra mai av i år.

Figur 19 Andel av fersk torsk landet i Nord-Norge per måned; januar-oktober 2021-2024 (Kilde: Fiskeridirektoratet)

3.3.3 Geografiske endringer

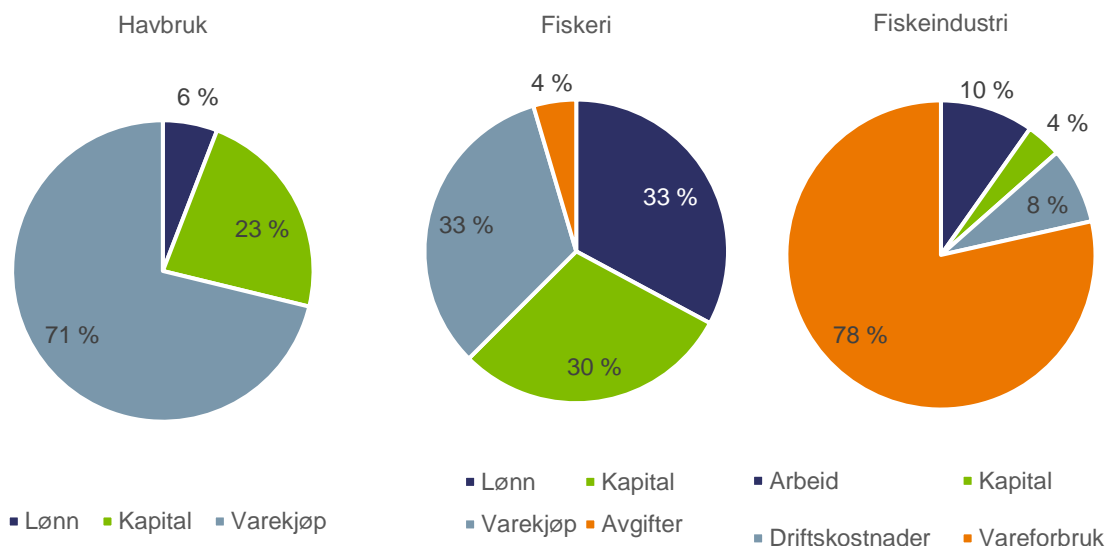
Den pågående struktureringen i flåten betyr at en gitt mengde fisk landes med stadig færre fartøy. Det betyr også at landingene blir færre, at de blir større, og at det dermed kan bli større konkurranse om råstoffet og at industrien må investere i økt kapasitet for å være i stand til å ta imot større fangster (Iversen et al., 2018). Dette har igjen bidratt både til at det er færre bedrifter i industrien, og at det er færre steder som har fiskeindustri (Iversen et al., 2018). Disse endringene får også konsekvenser for den geografiske spredningen av aktiviteten i næringen, og har også konsekvenser for fordelingen av ringvirkningene. Over tid har andelen av fisk som landes i Troms og Finnmark økt fra 27 % til nærmere 38 %, det har økt med 1 % i Rogaland og Trøndelag i samme periode, mens Møre og Romsdal, Nordland og Vestland har fått redusert sine andeler av landingene med 3–5 % (Se Figur 20).

Figur 20 Fylkesandeler i landingene (verdi) (Kilde: Fiskeridirektoratet)

3.4 Fra omsetning til ringvirkninger

Kostnadsstrukturen i en næring har stor betydning for hvor stor del av omsetningen som vil generere ringvirkninger. Dette kan illustreres med eksempel fra primærleddet i henholdsvis fiskeri, fiskeindustri og oppdrett. Av fiskeflåtens omsetning er omtrent to tredeler verdiskaping: vi ser at det går omtrent en tredel hver av omsetningen til henholdsvis lønn til fiskerne og kapitalavkastning til eierne, mens 4 % går til avgifter. Det betyr at 33 % av omsetningen er varekjøp som genererer ringvirkninger. I oppdrettsnæringen er kostnadsstrukturen en helt annen, med store innkjøp av varer og tjenester.

Figur 21 Kostnadsstruktur i de ulike delene av sjømatnæringen (Kilde: Nofima og Fiskeridirektoratet)

I oppdrettsnæringen vil 71 % av omsetningen generere ringvirkninger. Fôr er den største innsatsfaktoren, men også smolt og innleie av mange typer tjenester bidrar til store innkjøp. I fiskeindustrien er 75–80 % av omsetningen knyttet til råvarekjøp. I ringvirkningsanalysen trekker vi ut denne for å unngå dobbelttelling, mens det er industriens innkjøp av andre varer og tjenester som genererer ringvirkninger.

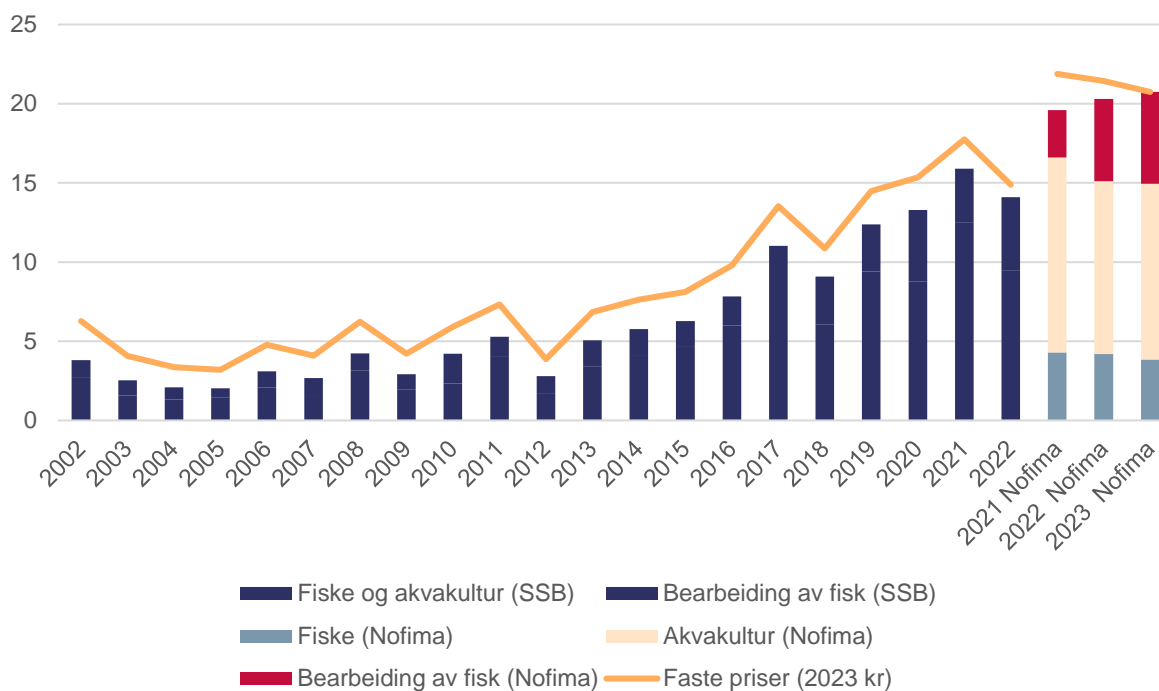
Ikke alt som kjøpes inn lager like store ringvirkninger, men avhenger av leverandørenes innkjøpsmønstre. Drivstoff vil for eksempel skape lite ringvirkninger, mens bygg og anlegg, maskiner og utstyr, transporttjenester og spedisjon er eksempler på innkjøp som i volum og verdi skaper mye ringvirkninger i sjømatnæringen.

3.5 Investeringer

Investeringer utgjør en viktig del av sjømatnæringens innkjøp. Samtidig er de en indikator på fremtidig aktivitet. Ofte fanges ikke investeringer opp i ringvirkningsanalyser, da mange ringvirkningsanalyser er basert på resultatregnskapene til bedriftene i næringen som studeres (hvordan vi tar hensyn til investeringer i ringvirkningsanalysen er beskrevet i kapittel 9.2). Investeringene i sjømatnæringen er viktige for ringvirkningene av næringen, og for en stor norsk leverandørnæring i marin sektor. Mange bedrifter i leverandørnæringene har også et stort marked utenfor Norge. Samtidig er norsk sjømatnæring et stort marked for utenlandske leverandørnæring, der mange etter hvert også har etablert seg i Norge.

Våre foreløpige tall viser at sjømatnæringens investeringer i varige driftsmidler var på nesten 21 milliarder kroner i 2023. Igjen ble over halvparten foretatt i akvakulturnæringen, der investeringene utgjorde over 11 milliarder kroner. I fiskeflåten det ble investert i underkant av 4 milliarder kroner, noe som var om lag 10 % mindre enn året før. I fiskeindustrien utgjorde investeringene nesten 6 milliarder kroner, noe som var en økning på over 10 % fra 2022.

Nesten 60 % av investeringene i fiskeindustrien var knyttet til bedrifter som slakter og foredler oppdrettsfisk. Det betyr at 70 % av investeringene i sjømatnæringens kjernevirksomhet i 2023 var i verdikjeden til akvakulturnæringen.

Figur 22 Investeringer i norsk sjømatnæring (Kilde: SSB og Nofima)

Nofimas tall avviker betydelig fra Statistisk Sentralbyrå sine beregnede tall for bruttoinvesteringer i fast realkapital i 2021 og 2022. Forklaringer på forskjellene ligger trolig i både metode, datagrunnlag og bedriftsutvalget som ligger til grunn for beregningene.

Våre data tar utgangspunkt i tall fra bedriftenes balanse og resultatregnskap i årsregnskapet og for et større antall selskaper også årsregnskapsnotene over tilgang og avgang av varige anleggsmidler.

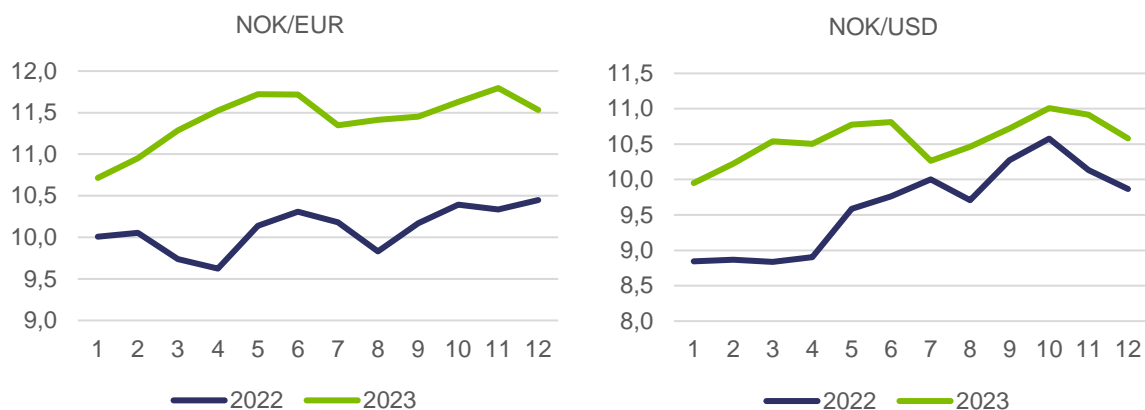
Også i tidligere ringvirkingsanalyser har det vært svært store differanser mellom nivå, og delvis også i utvikling, mellom SSB sine tall og andres beregninger³.

3.6 Valutaeffekter

Store deler av norsk sjømatproduksjon eksporteres ut av landet. Dette gjør næringens inntekter sårbare for svingninger i kronkursen. Samtidig er kronen en liten, volatil valuta som påvirkes mye av faktorer som oljepris, rentedifferanser, og global uro. De siste 10–12 årene har kronen svekket seg mye mot flere viktige handelsvalutaer. Dette har bidratt til å løfte verdien på eksporterte produkter, mens importerte innsatsfaktorer samtidig blir dyrere. Vi ser også at store kortsiktige svingninger har gitt utfordringer for bedriftenes planlegging. En permanent svakere krone kan også isolert sett gjøre Norge mindre attraktivt som arbeidsmarked, især i kombinasjon med økende lønnsnivå i flere land det i dag importeres arbeidskraft fra, noe som vil ha konsekvenser for en sjømatnæring med høy andel utenlandske sysselsatte.

Figur 23 viser utviklingen i kronkursen mot euro og dollar gjennom 2022 og 2023. Kronen var i 2023 svakere enn året før mot begge disse viktige handelsvalutaene, i enkelt måneder med så mye som 1,5–2 kr per valutaenhet, tilsvarende 15–20 %.

³ Størst ser det ut til at avvikene er på fiskeri og akvakultur, og det er også her metode og datagrunnlag etter vår oppfatning skaper størst utfordring. Summen av fast realkapital (bokført verdi) er omtrent den samme i tallene for SSB og Nofima, men med store forskjeller mellom næringene. Fiskeriene er preget av et betydelig omfang av kjøp og salg av brukte fiskebåter. Disse kan fremstå som investeringer for det enkelte selskap, men for næringen som helhet skal kjøp og salg av en brukt båt ulle ut hverandre når vi skal måle investeringer i realkapital. Slike «investeringer» skaper heller ingen ringvirkninger.

Figur 23 Utvikling i kronkursen mot euro og dollar, 2022 og 2023 (Kilde: Norges Bank)

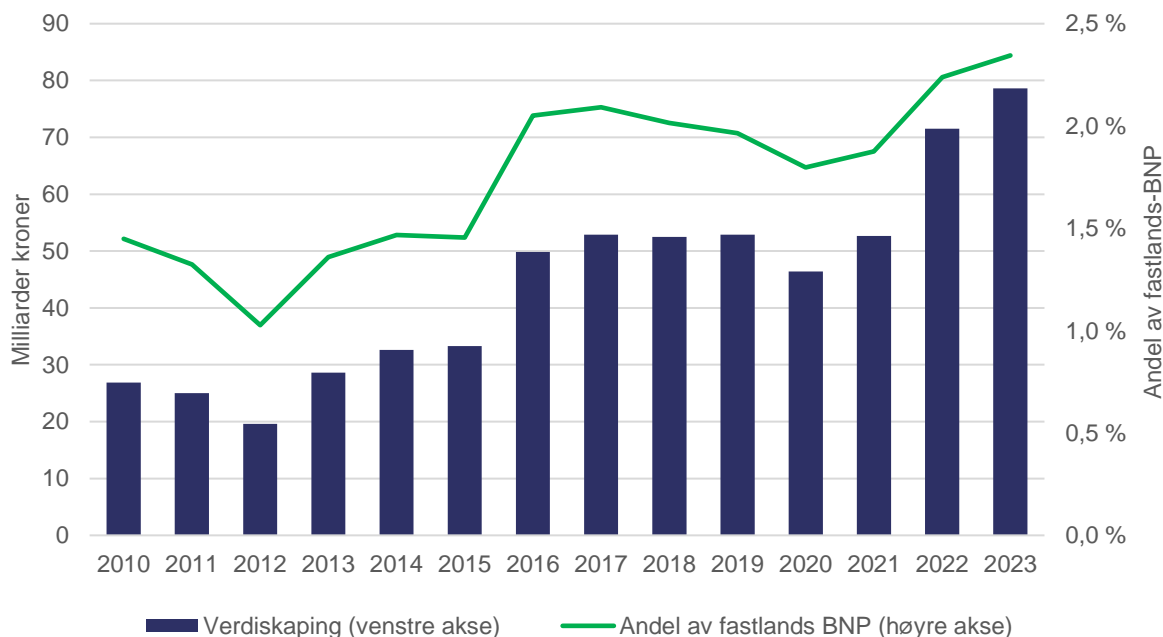
Det ble i 2023 eksportert sjømat for 172 milliarder kroner, en økning på 20,6 milliarder fra året før. Vi estimerer at hele 71 % (14,6 mrd.) av denne økningen skyldtes en svekkelse av kronen. Fra 2022 til 2023 gikk sjømateksporten ned med rundt 97 000 tonn (-3 %), men med en kombinasjon av økte markedspriser og en kraftig valutaeffekt ga dette likevel en økning i eksportinntektene.

4 Verdiskaping i sjømatnæringen

Den samlede verdiskapingen (inkl. ringvirkninger) fra sjømatnæringen var i 2023 på 139,3 milliarder kroner. Kjerneaktiviteten i næringen (fiskeri, havbruk, fiskeindustri og salg) hadde en samlet verdiskaping på 78,6 milliarder, mens de øvrige 60,6 milliardene kommer fra næringens leverandører som ringvirkninger.

4.1 Kjernevirksomhet

Sjømatnæringen har alltid vært viktig for Norge, men betydningen har over mange tiår blitt redusert, i tråd med den generelle næringsutviklingen i alle samfunn i utvikling, hvor arbeidsstyrken gradvis flyttes fra primærnæringer og industri over mot tjenesteytende næringer. De siste tjue årene har denne utviklingen imidlertid snudd, og sjømatnæringen har fått stadig større betydning for verdiskapingen i landet. Figur 24 viser hvordan næringens verdiskaping utgjorde 2,3 % av norsk fastlands-BNP i 2023, og at andelen har steget fra mellom 1 og 1,5 % fram til 2015, før den har steget til over 2 % de senere årene. Økningen i verdiskaping fra 2022 til 2023 var på hele 10 %, og den har steget med 193 % siden 2010. Av veksten fra 2022 til 2023 skyldes mye en svakere norsk krone: hele 71 % av veksten i eksportinntektene skyldes svekket valuta (mer om dette i kapittel 3.6).

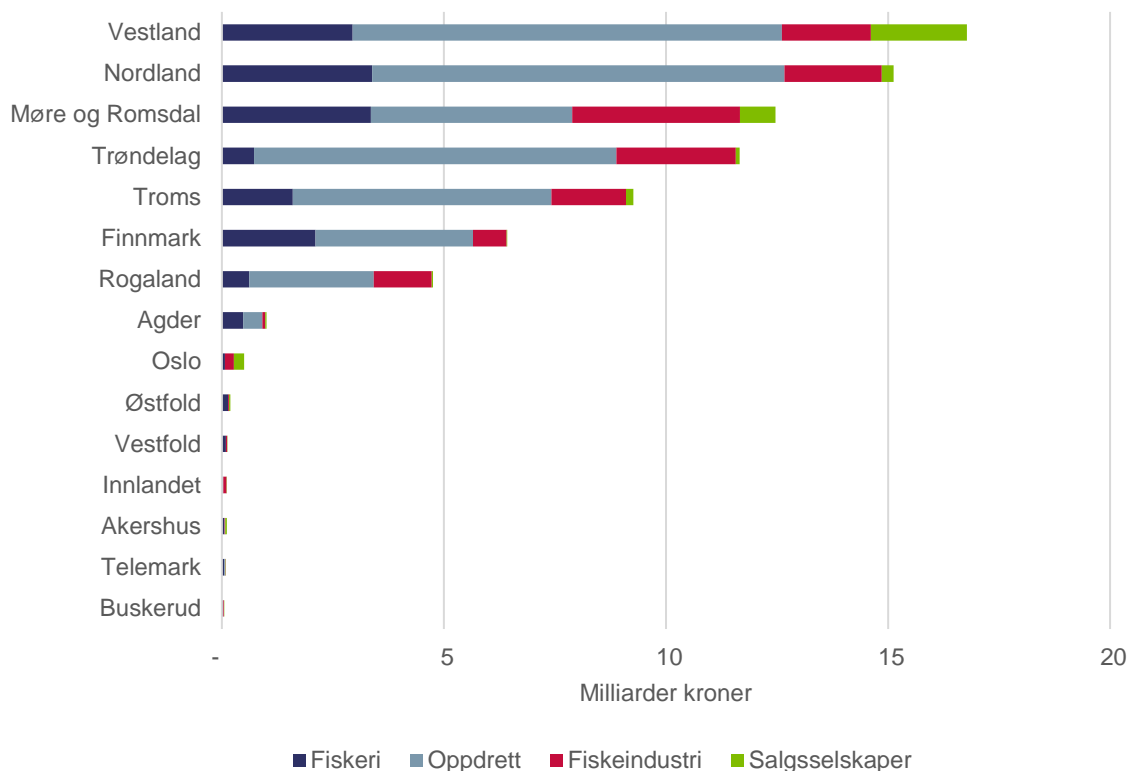
Figur 24 Utvikling over tid i sjømatnæringens verdiskaping (ekskl. ringvirkninger), totalt og som andel av BNP for fastlands-Norge⁴⁵ (Kilde: Nofima)

Sjømatnæringens verdiskaping fordelt på fylker og type aktivitet er vist i Figur 25. Vestland troner øverst med 16,8 milliarder, fulgt av Nordland med rundt 15 milliarder. Videre følger Møre og Romsdal, Trøndelag og Troms, som alle har mellom 9 og 13 milliarder i verdiskaping, fulgt av Finnmark med 6,4 milliarder, og Rogaland med 4,8 milliarder. Disse syv fylkene står samlet for 97 % av verdiskapingen i sjømatnæringen.

⁴ I beregningen av linjen er næringens brutto verdiskaping brukt for å kunne sammenligne med BNP (brutto nasjonalprodukt). Søylene viser netto verdiskaping, som også er brukt i resten av rapporten.

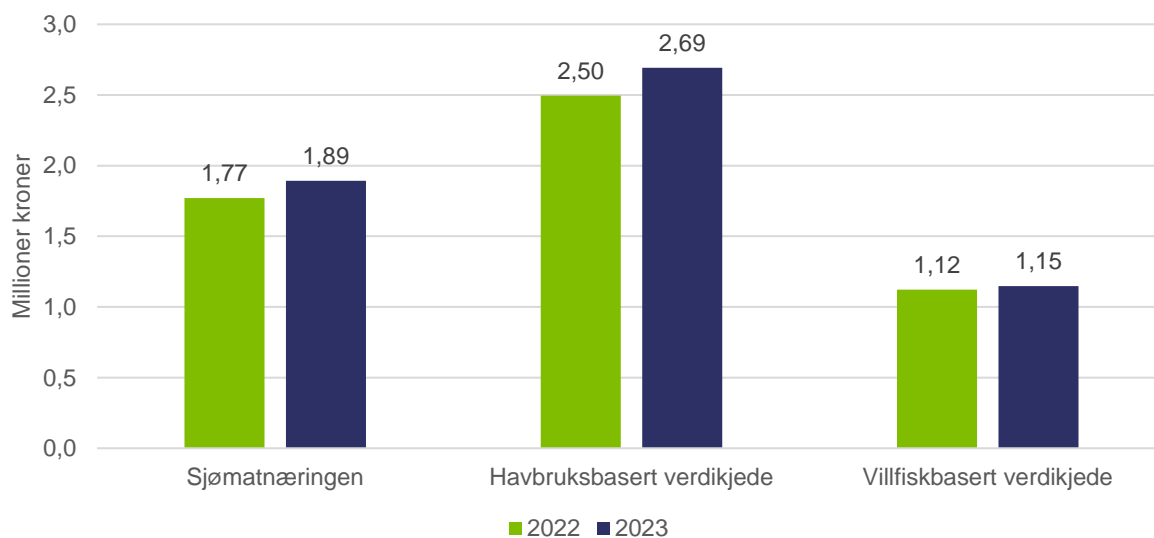
⁵ Siden fjorårets rapport har SSB revidert og oppjustert tallene for fastlands-BNP i 2022 fra 3 571 milliarder til 3 646 milliarder. Dette medfører at sjømatnæringens andel samme år har falt fra 2,3 % (som vi rapporterte den gang), til 2,2 %. Tallene for 2021 er også revidert, men her er næringens andel fortsatt på tidligere beskrevne 1,9 % når avrundet til ett desimal.

Oppdrett står for størst andel av verdiskapingen i alle de største sjømatfylkene, og en samlet nasjonal verdiskaping på 44,3 milliarder. Fiskeri kommer på andreplass med 15,7 milliarder i nasjonal verdiskaping. Den aktivitetsfordelte verdiskapingen kommer vi nærmere tilbake til i kapittel 6 av rapporten.

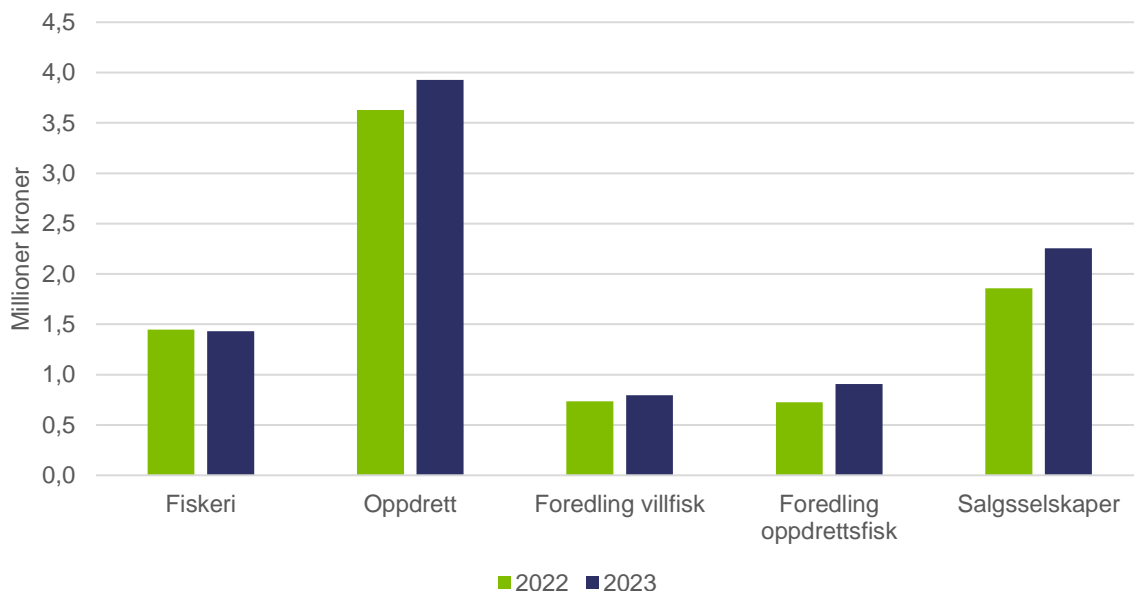
Figur 25 Verdiskaping i sjømatnæringens kjernevirksomhet fordelt på fylker og type aktivitet (Kilde: Nofima)

Verdiskapingen per sysselsatt i sjømatnæringen var på 1,89 millioner kroner i 2023 (Figur 26). I den havbruksbaserte verdikjeden var verdiskapingen på 2,69 millioner, mens den i villfiskbasert verdikjede var på 1,15 millioner. Det er samtidig store forskjeller innad i verdikjedene, som vist i Figur 27.

Figur 26 Verdiskaping per sysselsatt i sjømatnæringen (Kilde: Nofima)

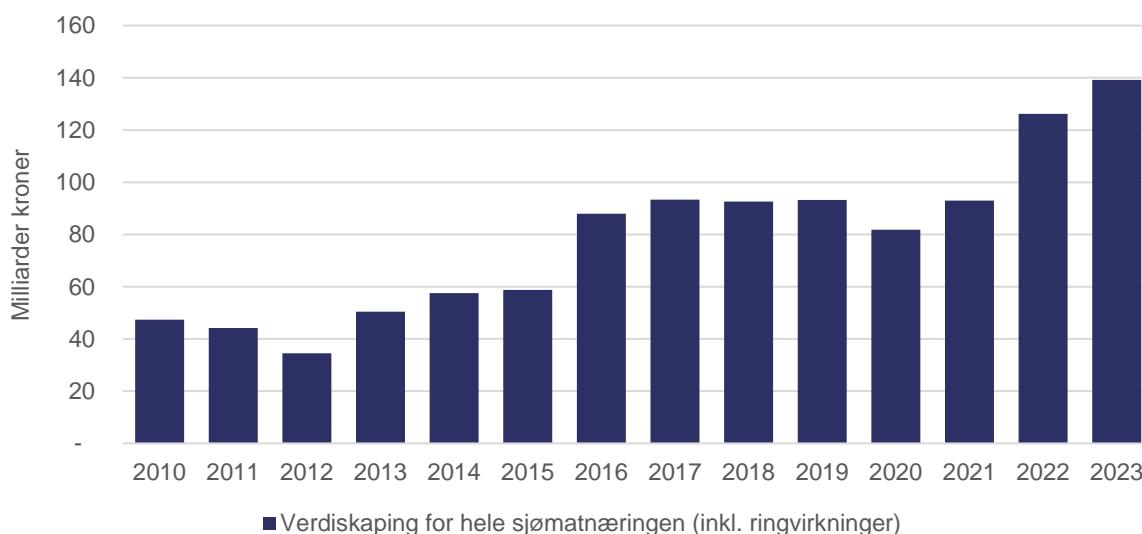
Oppdrettsaktiviteten kommer klart høyest ut med en verdiskaping per sysselsatt på hele 3,93 millioner kroner i 2023. I flåteleddet var verdiskapingen på 1,43 millioner, mens landindustrien kommer noe lavere ut med henholdsvis 794 000 innen villfiskbasert og 907 000 innen oppdrettsbasert fiskeindustri. I salgsselskapene er det relativt få sysselsatte som kjøper og selger store volum sjømat, og verdiskapingen per sysselsatt som målt her blir derfor høy.

Figur 27 Verdiskaping per sysselsatt i sjømatnæringen, per sektor (Kilde: Nofima)

4.2 Verdiskaping inklusive ringvirkninger

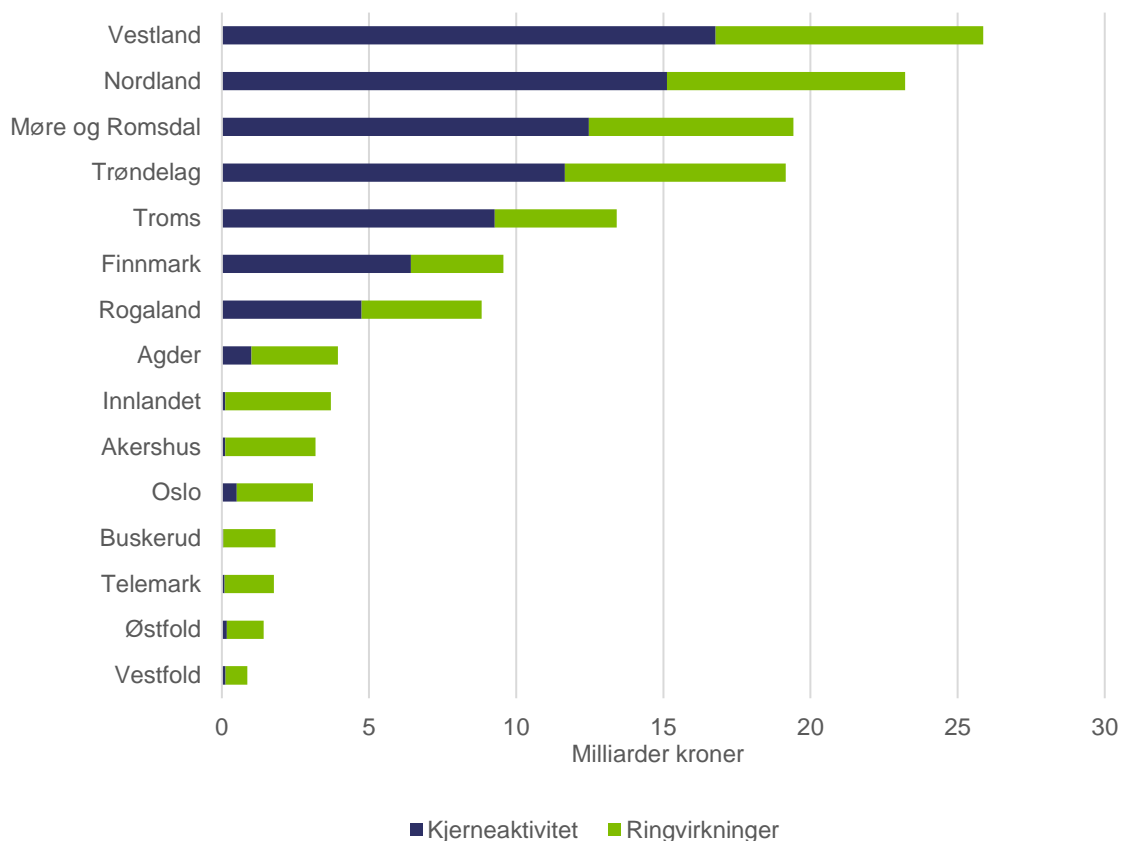
Verdiskapingen i sjømatnæringen (inklusive ringvirkninger) utgjorde 139,3 milliarder kroner i 2023, etter en 10 % økning fra 2022 til 2023⁶. Økningen skyldes både gode priser på viktige fiskeslag og en svakere norsk krone.

Figur 28 Verdiskaping i sjømatnæringen (inkl. ringvirkninger) 2010–2023 (Kilde: Nofima)

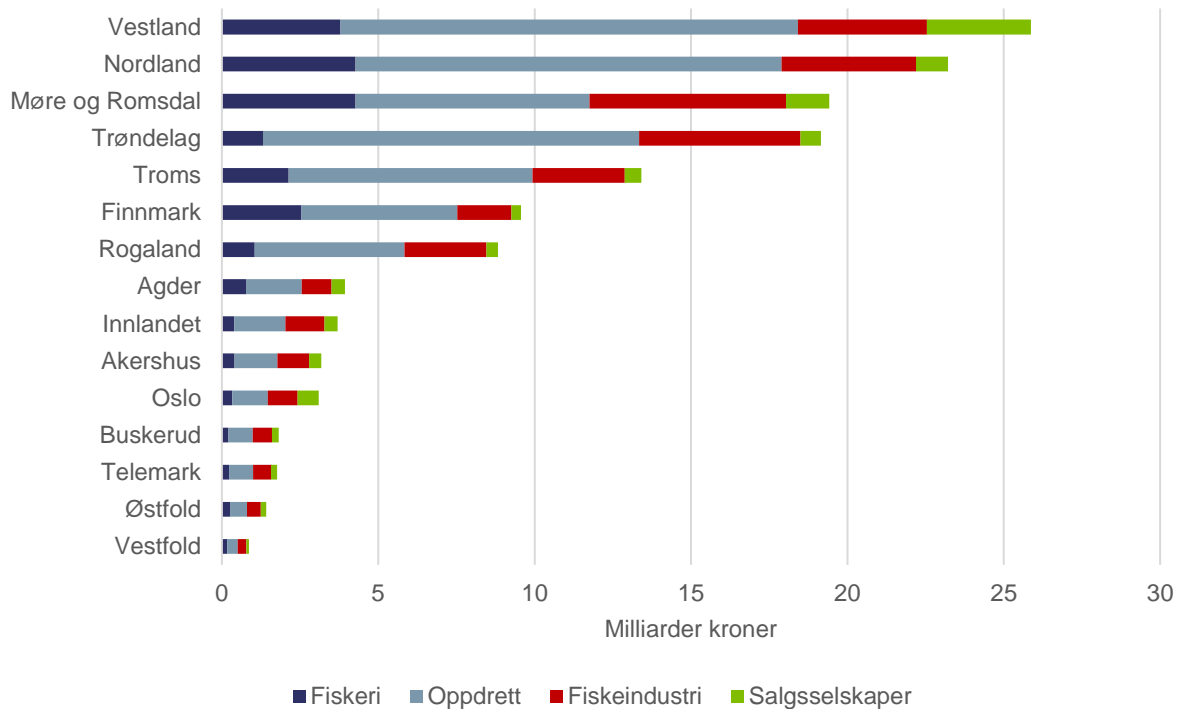
⁶ For sammenlignbarhet er også tallene for tidligere år revidert ut fra metodiske endringer gjort i forkant av årets analyse. Den viktigste endringen er at vi nå får med den fulle effekten av investeringer, mer om dette i metodekapitlet.

Den samlede verdiskapingen i sjømatnæringen i ulike fylker er vist i Figur 29. Når vi inkluderer ringvirkninger er Vestland fortsatt øverst, med 16,8 milliarder i verdiskaping i kjernevirksomheten og ytterligere 9 milliarder som ringvirkninger. Deretter følger Nordland med 23,2 milliarder i samlet verdiskaping. Nesten 86 % av verdiskapingen skjer i de syv største fylkene. Det meste av ringvirkningene skapes i de fylkene hvor man finner kjernevirksomheten, men når vi inkluderer ringvirkningene ser vi også at verdiskapingen er betydelig på Sør- og Vestlandet.

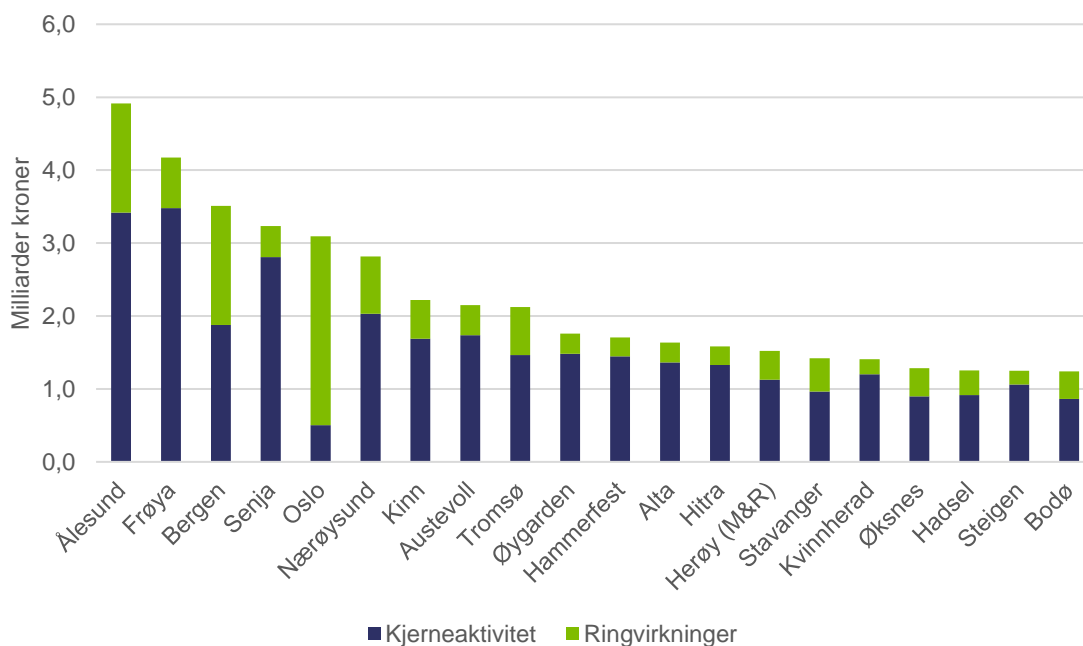
Figur 29 Verdiskaping i sjømatnæringens kjerneaktivitet og gjennom ringvirkninger, fordelt på fylke (Kilde: Nofima)

Figur 30 viser den samme verdiskapingen som Figur 29 men i stedet for å splitte på kjerneaktivitet og ringvirkninger viser den verdiskapingen fordelt på type aktivitet. Havbruk står for den største andelen av verdiskapingen i alle fylkene, selv i de fylkene hvor den fangstbaserte verdikjeden står sterkest.

Figur 30 Verdiskaping (inkl. ringvirkninger) fordelt på fylker og type aktivitet (Kilde: Nofima)

På kommunenivå finner vi høyest verdiskaping i Ålesund, på totalt 4,9 milliarder kroner. Deretter følger Frøya som eneste andre kommune over 4 milliarder, med verdiskaping på 4,2 milliarder kroner. For de to kommunene er verdiskapingen fra kjerneaktiviteten omtrent like stor, men Ålesund har større verdiskaping fra ringvirkninger. Bergen, Senja og Oslo har alle en total verdiskaping på over 3 milliarder kroner. Verdiskapingen fra ringvirkningene i storbyene Oslo og Bergen får dem opp på omtrent samme verdiskaping som Senja, en kommune som er stor på både fiskeri og havbruk, og hvor størsteparten av verdiskapingen kan tilskrives kjerneaktivitet.

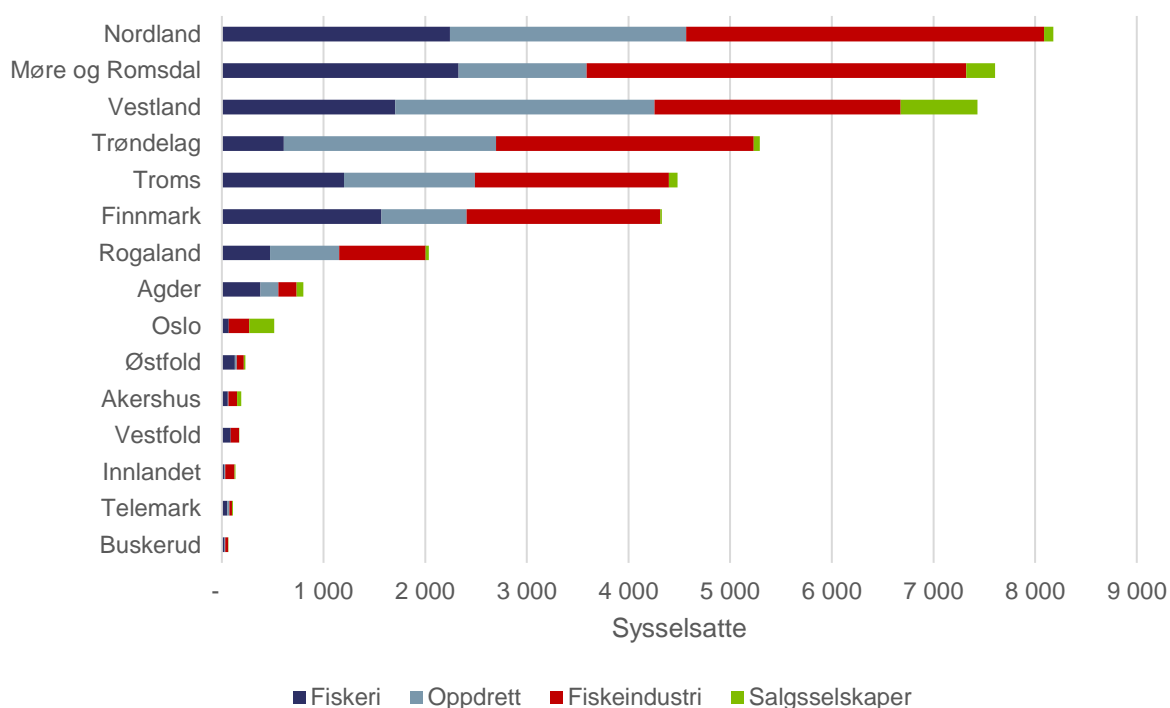
Figur 31 Kommunefordelt verdiskaping (inkl. ringvirkninger), 20 største kommuner (Kilde: Nofima)

5 Sysselsetting i sjømatnæringen

Den samlede sysselsettingen i sjømatnæringen var i 2023 på 95 500 (inklusive ringvirkninger). Kjernevirksomheten (fiskeri/oppdrett, fiskeindustri og salg) sysselsatte 41 600, mens 53 900 av sysselsettingen kom som ringvirkninger hos leverandører og underleverandører.

5.1 Kjernevirksomhet

Nordland var fylket med høyest sysselsetting innen sjømatnæringen i 2023, og totalt 8 200 hadde sitt arbeidssted der. Deretter følger Møre og Romsdal med 7 600, Vestland med 7 400, Trøndelag med 5 300, Troms med 4 500, Finnmark med 4 300, og Rogaland med 2 000 (Figur 32). De syv største fylkene står for 95 % av sysselsettingen i næringen. Fiskeindustrien (villfisk og oppdrettsfisk) sysselsetter flest, totalt 17 600 (42 %) av de direkte sysselsatte. Fiskeri- og oppdrettsaktiviteten sysselsetter begge rundt 11 000.

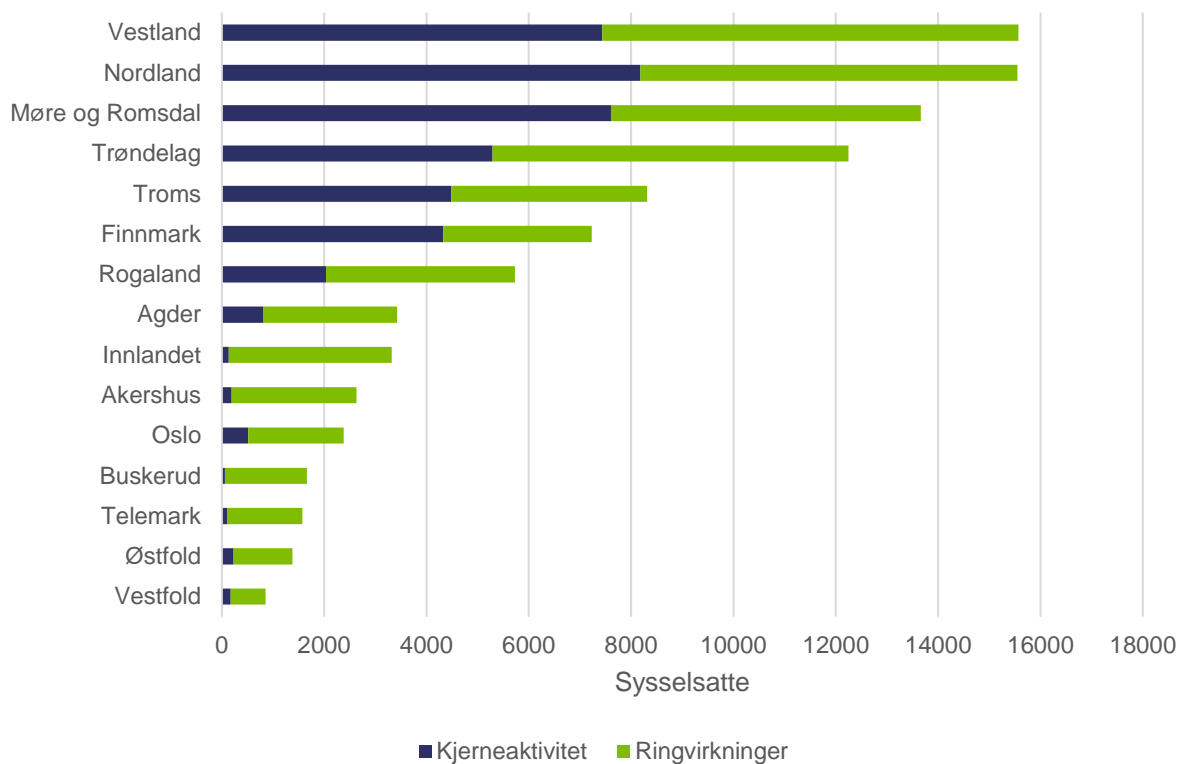

Figur 32 Sysselsetting i sjømatnæringens kjernevirksomhet fordelt på fylker og type aktivitet (Kilde: Nofima)

5.2 Sysselsetting inklusive ringvirkninger

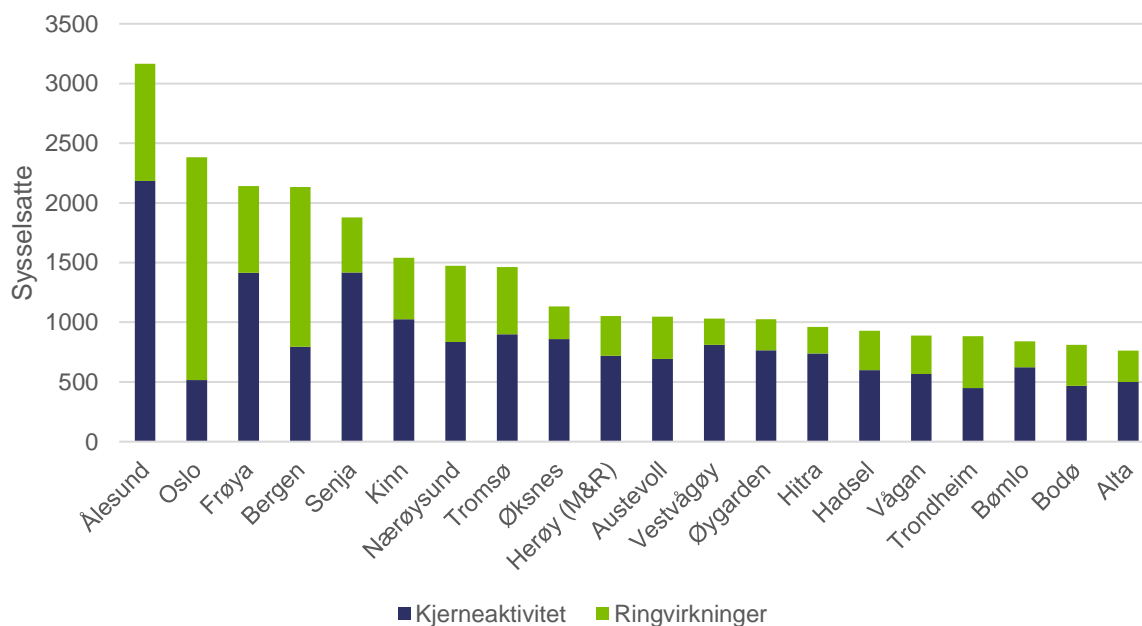
Samlet sysselsetting i sjømatnæringen, inklusive ringvirkninger, var på 95 500 sysselsatte i 2023. På delt førsteplass finner vi fylkene Vestland og Nordland som sysselsetter flest, begge med en samlet sysselsetting på 15 500, se Figur 33. Nå som Troms og Finnmark igjen er delt i to fylker, rykker Trøndelag og Møre og Romsdal opp på plassen bak de to fylkene på topp. Møre og Romsdal sysselsetter omtrent 1 400 flere enn Trøndelag, henholdsvis 13 600 mot 12 200.

Vi ser at ringvirkningene omtrent er på størrelse med kjernevirksomheten i de store sjømatfylkene, og at det meste av ringvirkningene kommer i fylkene hvor man også kjernevirksomheten er størst, som vist i Figur 33. Man finner imidlertid ringvirkninger over hele landet, gjennom leverandører til kjernevirksomheten og deres leverandører igjen. På Østlandet, Sørlandet og tilhørende innland er det ringvirkningene som dominerer, og man finner mye ringvirkninger som i Akershus med 2 400 og Innlandet med nesten 3 200 sysselsatte.

Figur 33 Sysselsatte i kjernevirksomhet i sjømatnæringen og gjennom ringvirkninger, fylkesfordelt (Kilde: Nofima)

Ålesund er kommunen hvor sjømatnæringen sysselsetter flest. Her er nesten 2 200 sysselsatt i kjernevirksomheten og nesten 1 000 via ringvirkninger (Figur 34). Deretter følger Oslo med nesten 2 400 sysselsatte, hvorav 80 % er fra ringvirkninger. Frøya er tredje største kommune etter sysselsetting med i overkant av 2 100 sysselsatte. Kommuneoversikten viser at sjømatnæringen er en distriktsnæring, men også at mye fortsatt kjøpes i byene.

Figur 34 Kommunefordelt sysselsetting (inkl. ringvirkninger), 20 største kommuner (Kilde: Nofima)

5.3 Om sysselsetting i en sesongpreget sjømatnæring

Deler av sjømatnæringen er sterkt preget av sesongsvingninger i aktiviteten, og dermed også i sysselsettingen. Det gjør det utfordrende å telle antall sysselsatte.

Det er to kilder til sysselsettingsdata. Den viktigste er antall sysselsatte som er registrert i NAV i hver enkelt bedrift (Aa-registeret). Den andre er bedriftenes egne tall som skal oppgis i årsregnskapsnoter ellers som oppgis i årsberetning. Noen bedrifter publiserer en likestillingsredegjørelse der tall for sysselsetting oppgis.

I tillegg kan vi bruke bedriftens lønnskostnader som en kontroll i gjennomgangen av sysselsettingsdata.

Det er stor variasjon i kvaliteten på tall for sysselsatte eller årsverk som bedriftene oppgir i årsregnskapet. Samtidig vil Aa-registerdata telle med deltidsansatte/sesongansatte, men i mange tilfeller blir disse stående registrert hele året slik at antall sysselsatte blir overvurdert.

En annen utfordring er at mange bedrifter leier sysselsatte, enten i perioder eller under hele året. Disse har sitt ansettelsesforhold i en annen bedrift, ofte et bemanningsforetak, men arbeidsplassen er i en fiskeindustribedrift eller i et oppdrettsselskap. Noen bedrifter oppgir tall for innleid arbeidskraft, mens andre ikke gjør det.

For å øke kvaliteten på sysselsettingstallene har vi siden forrige rapport tatt i bruk sysselsettingsdata for hvert kvartal for å gi et bedre tallgrunnlag. Samtidig har vi lagt større ressurser på å innhente data for innleid arbeidskraft, og innhente tall for antall årsverk fra bedriftene. Vi gjør en revidering av tallene og korrigerer disse der det er åpenbare feil.

Årets tall for sysselsetting i sjømatnæringen viser en markant økning fra 2022. Dette skyldes både at sysselsettingen virkelig har økt, men det har også en sammenheng med at vi har et bedre tallgrunnlag på Aa-registertall og fra innleid arbeidskraft.

I årets rapport er sysselsettingen i fiskeindustrien i 2023 på 17 800 personer, noe som er en økning på 1 200 sammenlignet med tallene for 2022 som vi publiserte i fjor. Rundt 70 % av økningen skyldes at vi har endret metode og har et mer omfattende datagrunnlag fra registerdata og bedre tall for innleid arbeidskraft.

De 17 800 personene utførte i overkant av 13 600 årsverk, det vil si at antall årsverk per sysselsatt var cirka 0,77. Det er forholdsvis lavt. Det er stor forskjell mellom bedrifter som er knyttet til slaktning og/eller foredling av oppdrettsfisk, der årsverksandelen var 0,87 og bedrifter knyttet til mottak og bearbeiding av villfisk og skalldyr, der andelen var 0,68. Den lave andelen gjenspeiler de store sesongsvingningene vi har i spesielt pelagisk industri og i svært mange hvitfisk- og skalldyrbedrifter.

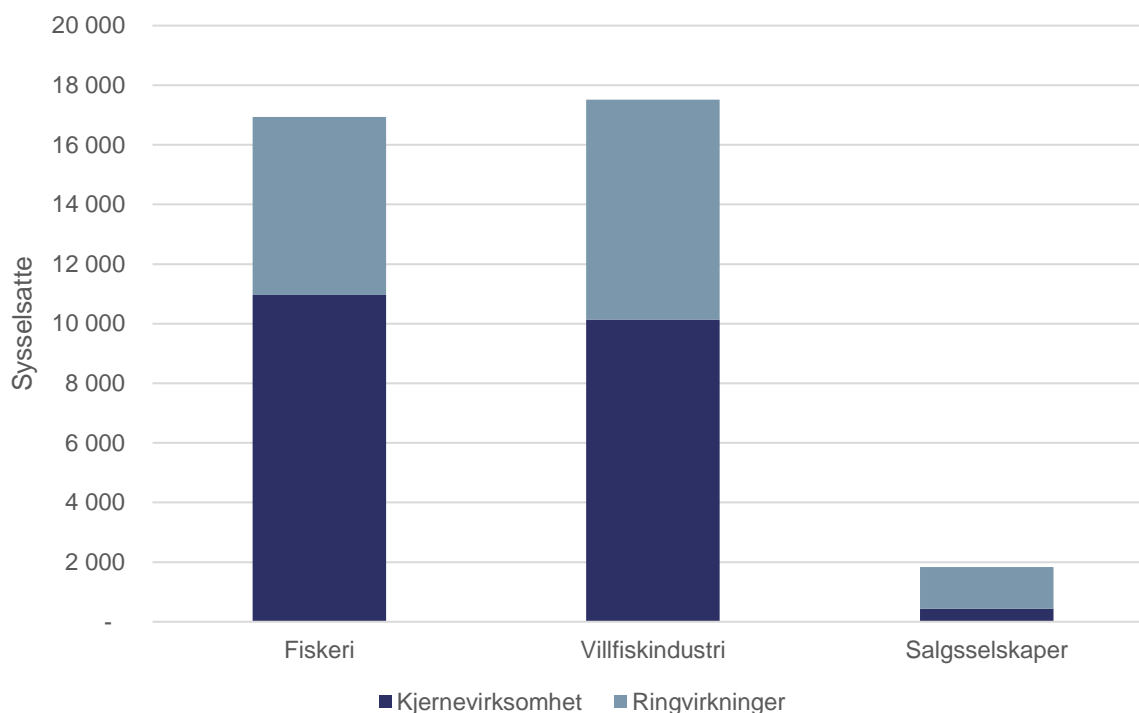
I gruppen av bedrifter som omfatter eksportselskaper og fiskegrossister var sysselsetting i 2023 på i overkant av 1 400 personer. Her var årsverksandelen på 0,84.

6 Havbruks- og fiskeriverdikjedene

I dette kapittelet viser vi betydningen av henholdsvis den fiskeribaserte og den havbruksbaserte verdikjeden, både gjennom kjernevirksomheten og i form av ringvirkninger. Vi beregner verdiskaping og sysselsetting for hele verdikjeden, samt for leverandørene til alle ledd i verdikjeden. Betydningen av sysselsettingen illustreres også ved kart på kommunenivå.

6.1 Fiskeribasert verdikjede

Vi beregner samlet sysselsetting (inkludert ringvirkninger) innen fiskeribasert verdikjede til 36 300 sysselsatte i 2023. Sysselsettingen er størst i villfiskindustrien på 17 500, se Figur 35. Deretter følger flåten med 16 900, og salgsselskapene innen villfisk med 1 800⁷. I landindustrien har investeringene økt fra 2022 til 2023, noe som bidrar til større ringvirkninger, mens i flåten har investeringsnivået gått ned⁸.

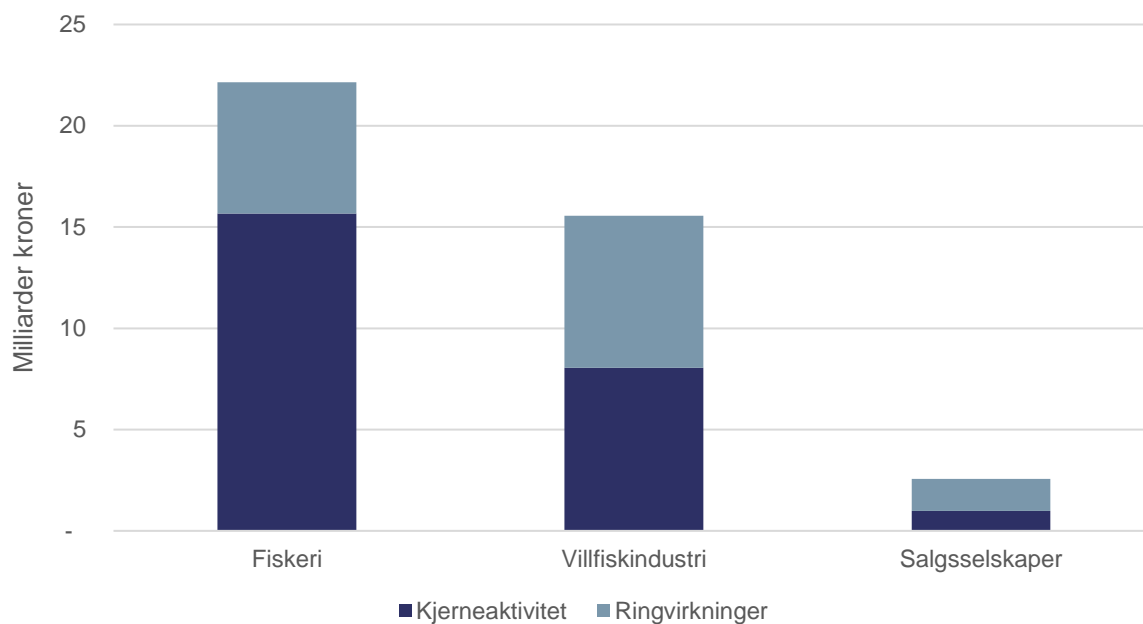

Figur 35 Sysselsetting (inkl. ringvirkninger) fra villfiskbasert verdikjede (Kilde: Nofima)

I den fiskeribaserte verdikjeden beregner vi samlet verdiskaping (inkludert ringvirkninger) til 40,3 milliarder kroner i 2023. Fra flåteleddet er verdiskapingen på 22,2 milliarder, mens den er på 15,6 milliarder fra villfiskindustrien, og 2,6 milliarder fra de rene salgsselskapene, se Figur 36. Mens sysselsettingen er vel 8 % høyere i flåten enn i villfiskindustrien, er verdiskapingen nesten det dobbelte. Det skyldes både høyere lønnsomhet og høyere avlønning i den ressursrentenæringen som flåten er.

⁷ En del bedrifter i fiskeindustrien selger egen fisk.

⁸ I forhold til tidligere rapporterte 2022-tall forsterkes dette av årets metodeendringer, der vi går fra å bruke avskrivninger for å fange opp ringvirkningene av investeringer, til å beregne investeringene fra balansetall. I flåten er det relativt små forskjeller mellom sum avskrivninger og årlige investeringer, mens investeringene i landindustrien de siste par årene har vært betydelig større enn summen av avskrivninger tilsier.

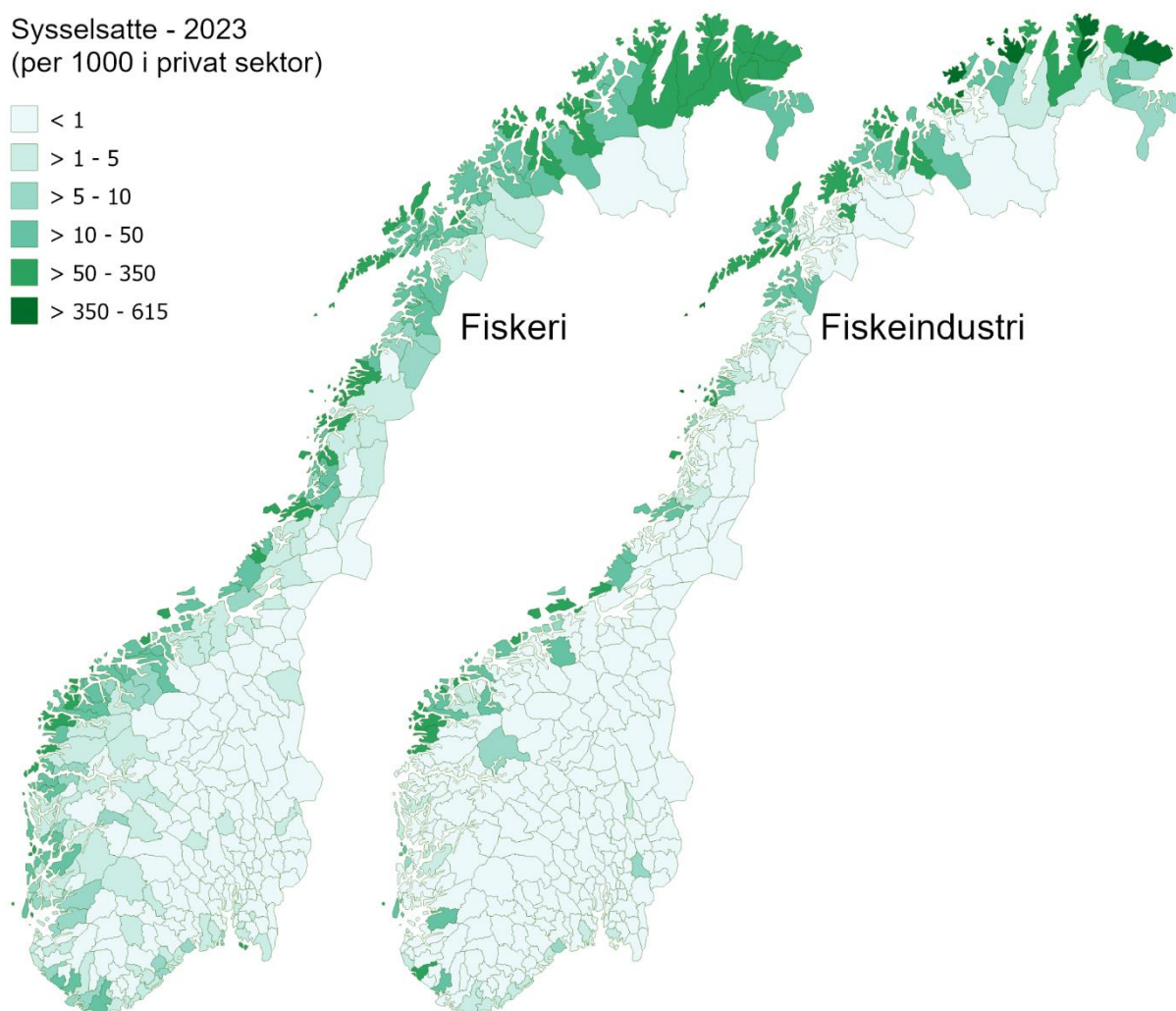

Figur 36 Verdiskaping (inkl. ringvirkninger) fra villfiskbasert verdikjede (Kilde: Nofima)

Betydningen av flåte og fiskeindustri er stor i mange kommuner. Fiskerne er bosatt i veldig mange av landets kommuner, mens fiskeindustrien er konsentrert om færre kommuner. Antallet kommuner med fiskeindustri har i tillegg sunket en del de senere årene (Iversen et al., 2018).

Sysselsatte - 2023
(per 1000 i privat sektor)

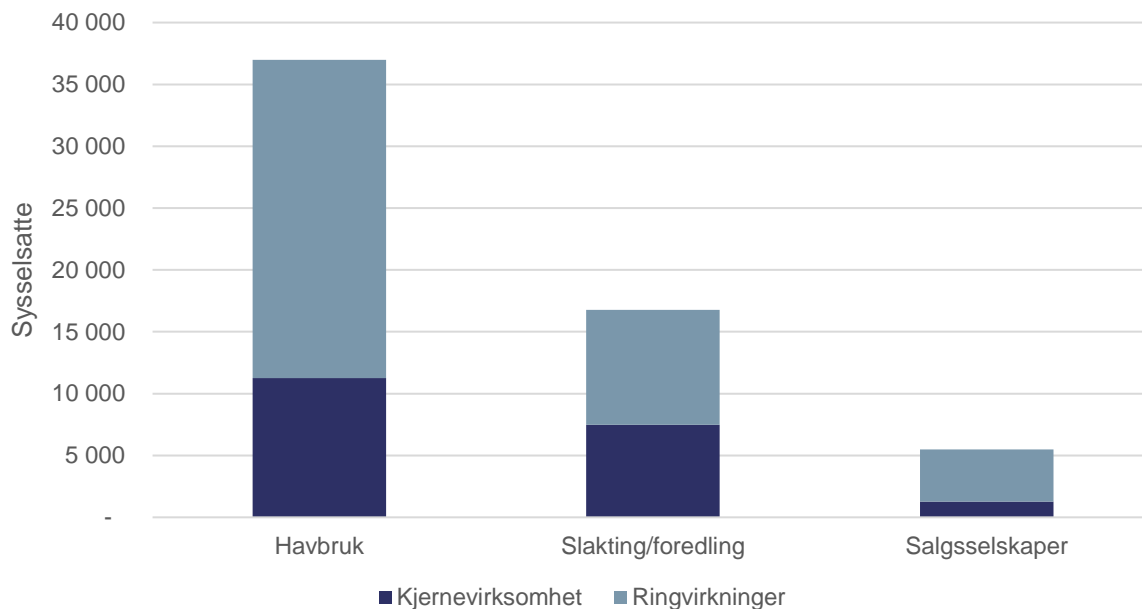
- < 1
- > 1 - 5
- > 5 - 10
- > 10 - 50
- > 50 - 350
- > 350 - 615

Figur 37 Sysselsatte i kjernevirksomhet av fiskeri og fiskeindustri per tusen sysselsatte i kommuners private sektor for 2023 (Kilde: Nofima, SSB, Kartverket og Eurostat)

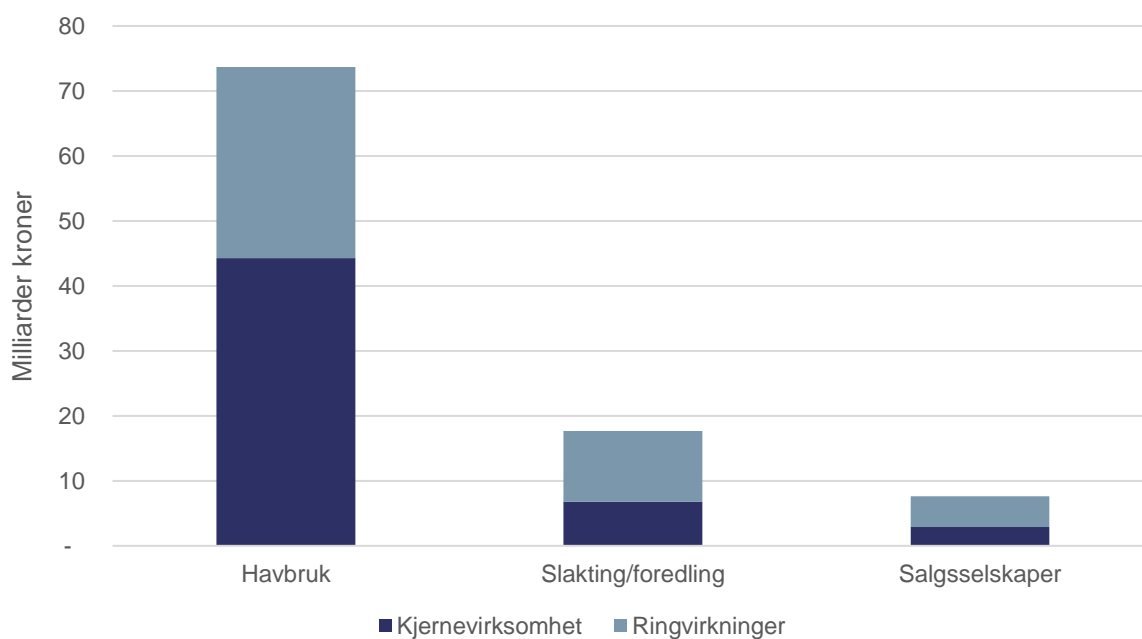
6.2 Havbruksbasert verdikjede

Fra den havbruksbaserte verdikjeden beregner vi samlet sysselsetting (inkludert ringvirkninger) til 59 200 sysselsatte i 2023. Av disse kommer 37 000 sysselsatte fra oppdrettsleddet, mens 16 800 sysselsatte kommer fra slakting/foredling og 5 500 fra rene salgsselskaper (Figur 38).

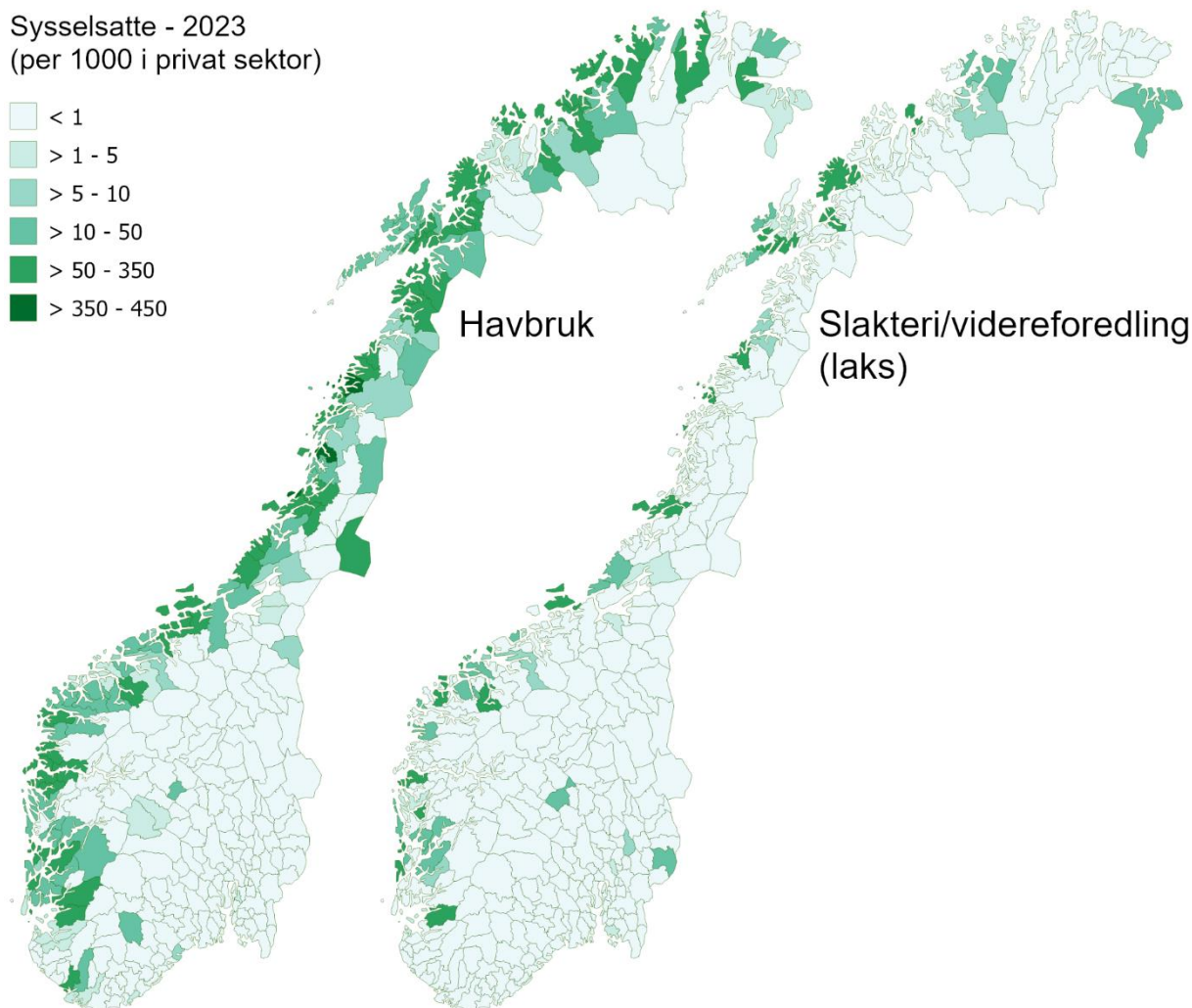
Figur 38 Sysselsetting inkludert ringvirkninger fra havbruksbasert verdikjede (Kilde: Nofima)

I den havbruksbaserte verdikjeden var samlet verdiskaping på 99 milliarder kroner i 2023. I havbruksleddet var verdiskapingen 73,7 milliarder, mens den var 17,7 milliarder innen slakting/foredling og 7,6 milliarder hos de rene salgsselskapene (Figur 39).

Figur 39 Verdiskaping inkl. ringvirkninger fra havbruksbasert verdikjede (Kilde: Nofima)

I likhet med fiskerne er de ansatte i selve havbruksvirksomheten bosatt i veldig mange av landets kommuner, mens slakteriene er konsentrert om færre kommuner. Kommuner med stor andel ansatte i havbruk finner man langs hele kysten fra Rogaland til Finnmark. Antallet kommuner med slakterier/videreforedling har i likhet med villfiskindustrien blitt noe redusert. Vel 40 kommuner har slakteri eller foredling av laks av noe betydning (mer enn 5 ansatte), men over 80 % av sysselsettingen finnes i de 24 bedriftene med mer enn 100 ansatte. Slakteriene blir dermed veldig viktige for de kommunene hvor de befinner seg. Det er i tillegg en del mellomstore slakterier som har stor betydning for sine små kommuner/lokalsamfunn.

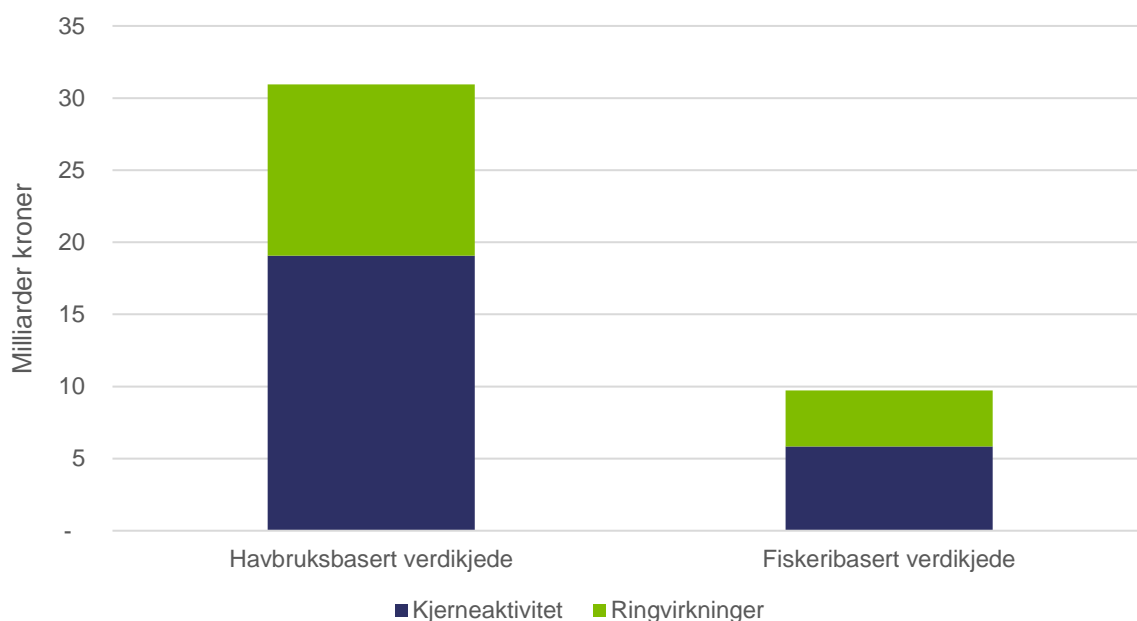

Figur 40 Sysselsatte i kjernevirksomhet av havbruk og slakteri og videreforedling av laks per tusen sysselsatte i kommunens private sektor for 2023 (Kilde: Nofima, SSB, kartverket og Eurostat)

7 Skatt

Som del av ringvirkingsanalysen har vi estimert skatteinntektene som følger av sjømatnæringens aktivitet. Vi har sett på henholdsvis selskapsskatt og personskatt, betalt både av næringen selv, av ansatte og av næringens leverandører som følge av dens etterspørsel etter varer og tjenester. Vi finner at skatteinntektene fra sjømatnæringen (inkl. ringvirkninger) i 2023 var på 40,7 milliarder kroner. Fra kjerneaktiviteten ble det innbetalt en samlet selskapsskatt på 17,2 milliarder kroner, mens det fra leverandørene ble innbetalt 3,4 milliarder i selskapsskatt. De øvrige 20 milliardene består av personskatt innbetalt fra næringen og leverandørene.

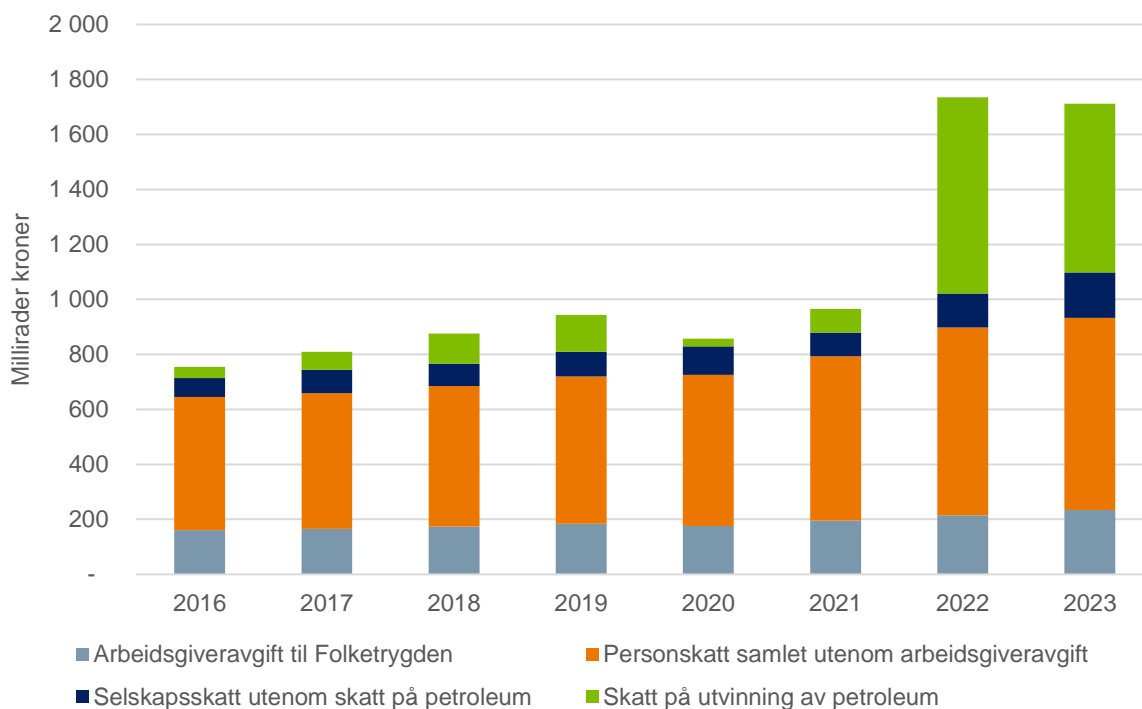
Skatteinnbetalingene fordeler seg på villfisk- og oppdrettssektorene som vist i Figur 41, der samlet skatteinngang fra havbruksnæringen er på 30,9 milliarder kroner og fra villfisknæringen på 9,7 milliarder.

Figur 41 Skatteinnbetalinger per sektor (Kilde: Nofima)

Statens samlede skatteinntekter var på 1 712 milliarder kroner i 2023, som er et drøyt prosentpoengs nedgang fra 2022, men samtidig 747 milliarder høyere enn i 2021 (Figur 42). Høye gasspriser stod for storparten av økningen mellom 2021 og 2022⁹, og i 2023 utgjorde skatt fra utvinning av petroleum 36 % av samlede skatteinntekter. Personskatten har også økt markant de siste par årene og utgjorde 698 milliarder i 2023, en økning på cirka 100 milliarder fra 2021.

⁹ [Høye gasspriser gav enorme skatteinntekter – SSB](#)

Figur 42 Skatteinntekter 2016–2023 eks. renter (Kilde: Skatteregnskapet SSB, kildetabell 07391)

Selskapsskatten var på 164,7 milliarder (uten petroleum) i 2023. Av dette utgjorde sjømatnæringens andel 10,5 %, noe som er betydelig større enn næringens andel av BNP på 2,3 %. At næringens andel av skattene kan være såpass mye høyere enn næringens andel av BNP skyldes at i havbruk og fiskeri er en større andel av verdiskapingen i selskapene overskudd som beskattes på bedriftens hånd.

Om vi skiller verdikjedene for havbruk og fiskeri får vi følgende nøkkeltall:

- Villfiskverdikjeden utgjorde 0,8 % av BNP, men 1,1 % av selskapsskatten
- Havbruksverdikjeden utgjorde 1,6 % av BNP, men 9,4 % av selskapsskatten

7.1 Havbruksnæringens samlede skattetrykk

I tillegg til ordinær selskapsskatt betaler havbruksnæringen en produksjonsavgift til staten. Staten skattlegger også næringen gjennom vederlag for tillatelser til produksjon som auksjoneres ut. I dette avsnittet redegjør vi kort for disse og summerer opp effektene.

Produksjonsavgift

Det ble i 2023 produsert vel 1,5 millioner tonn laks (WFE) og 90 000 tonn regnbueørret. Produksjonsavgiften var på 56 øre per kilo (sløyd fisk) første halvår og 90 øre per kilo andre halvår. Samlet utgjorde avgiften 1,5 milliarder for 2023. (Avgiften innbetales i 2024, og utbetales gjennom Havbruksfondet i 2024).

Tabell 1 Produksjonsavgift og beregningsgrunnlag for 2023 (Kilde: Fiskeridirektoratet)

	Vekt WFE	Vekt sløyd	Avgift
Laks	1 542	1 371	1,425 mrd
Regnbueørret	90	79	76 mill
Sum	1 632	1 450	1,501 mrd

Vederlag for økt kapasitet

Økt kapasitet tilbys normalt annethvert år (partallsår). I årene imellom utbetales vederlag for nyklarert lokalitetskapasitet. Auksjonen i 2022 ble holdt kort tid etter forslaget om grunnrentebeskatning ble fremmet, noe som nok påvirket både auksjonsprisen i 2022 og kvantumet som ble solgt.

2022: Auksjon: 3,8 milliarder for 24 644 tonn, eller knappe 143 000 per tonn.

2023: Det ble stående igjen usolgt kapasitet for 2022, som ble solgt på en ekstraordinær auksjon i oktober 2023. Under denne auksjonen ble det tilbudt og solgt 8 243 tonn MTB produksjonskapasitet, med en samlet inntekt på 1,51 milliarder. Dette gir en gjennomsnittlig pris på 183 653 per tonn.

2024: Under auksjon ble det tilbudt og solgt 17 330 tonn produksjonskapasitet, med en samlet inntekt på 5,29 milliarder. Dette gir en gjennomsnittlig pris på 305 170 per tonn.

Selskapene i havbruksnæringen (smolt/matfisk, foredling og salg) betalte til sammen 7,9 milliarder i selskapsskatt i 2022. Dette økte til 15,4 milliarder i 2023, litt på grunn av økte resultater, men mest på grunn av avsetninger til grunnrenteskatt¹⁰. I tillegg til selskapsskatten betalte næringen produksjonsavgift og vederlag for økt kapasitet på henholdsvis 5 og 3 milliarder i 2022 og 2023; summen av selskapsskatt og særavgifter ble dermed på hhv 12,9 og 18,3 milliarder i 2022 og 2023.

Tabell 2 Havbruksnæringens selskapsskatt og særavgifter

	2022	2023
Selskapsskatt (havbruk)	7,9	15,4
Produksjonsavgift	1,2	1,5
Vederlag fra økt kapasitet	3,8	1,5
Sum	12,9 mrd	18,3 mrd

¹⁰ Endelig beregning av grunnrenteskatt er ikke klar, disse tallene er basert på selskapenes regnskaper som tar hensyn til forventet grunnrenteskatt.

8 Havbruksfondet

Havbruksfondet ble opprettet i 2016 og den første utbetalingen fra fondet kom i 2017. Et mål med havbruksfondet er å bidra til at kommuner som tilrettelegger for lokaliteter til havbruksnæringen også skal få inntekter fra næringen (NOU 2019:18).

Innbetalingene til havbruksfondet kommer fra produksjonsavgiften og staten sitt vederlag for tildelinger av tillatelser til oppdrettsnæringen (hvor 55 % av inntektene overføres til Havbruksfondet).

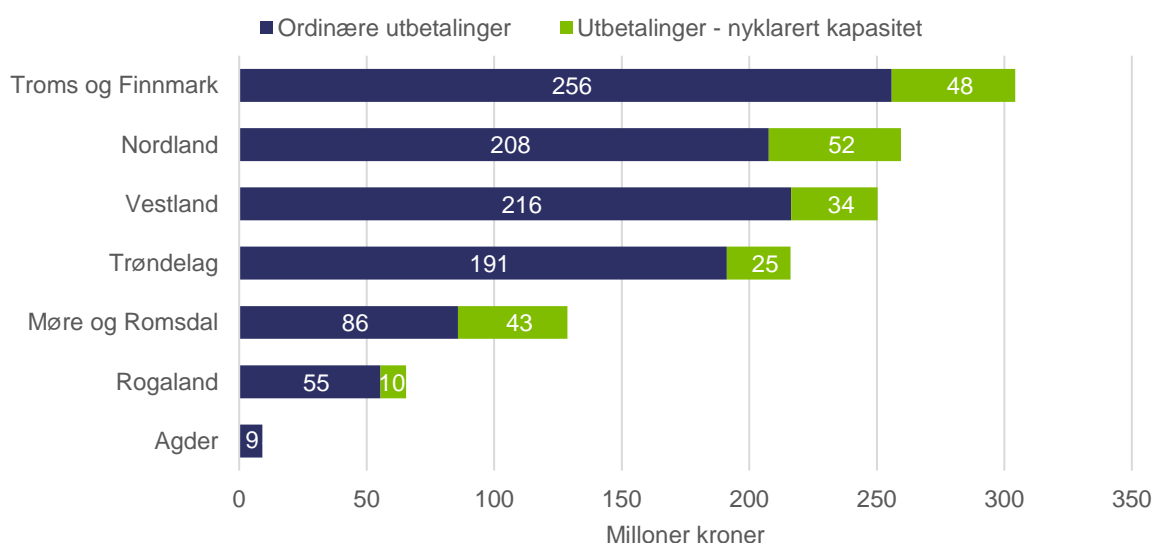
Fra og med 2024 fordeles utbetalingene fra havbruksfondet med 80 % til kommuner som har oppdrettsaktivitet, samt 20 % til fylkeskommuner. Fordelingen mellom de enkelte kommunene og fylkene er basert på at en åttendedel fordeles ut fra andel av nyklarert lokalitetskapasitet siden forrige utbetaling, og syv åttendedeler fordeles basert på eksisterende lokalitetskapasitet. Midler beregnet fra eksisterende lokalitetskapasitet betales ut ett år, og de fra nyklarert kapasitet året etter. Ny kapasitet auksjoneres i tillegg hvert andre år, utbetalingene varierer derfor mye fra år til år.

Tabell 3 viser utbetaling fra havbruksfondet fra 2017 til og med 2024, både totalt og til fylkeskommunene og til kommunene. I 2024 utbetalingene på 4,7 milliarder kroner. Dette fordelte seg som 3,8 milliarder til 143 kommuner og 939 millioner til 8 fylker.

Tabell 3 Totale utbetalinger fra havbruksfondet til kommuner og fylkeskommuner 2017–2024 i millioner kroner (Kilde: Fiskeridirektoratet)

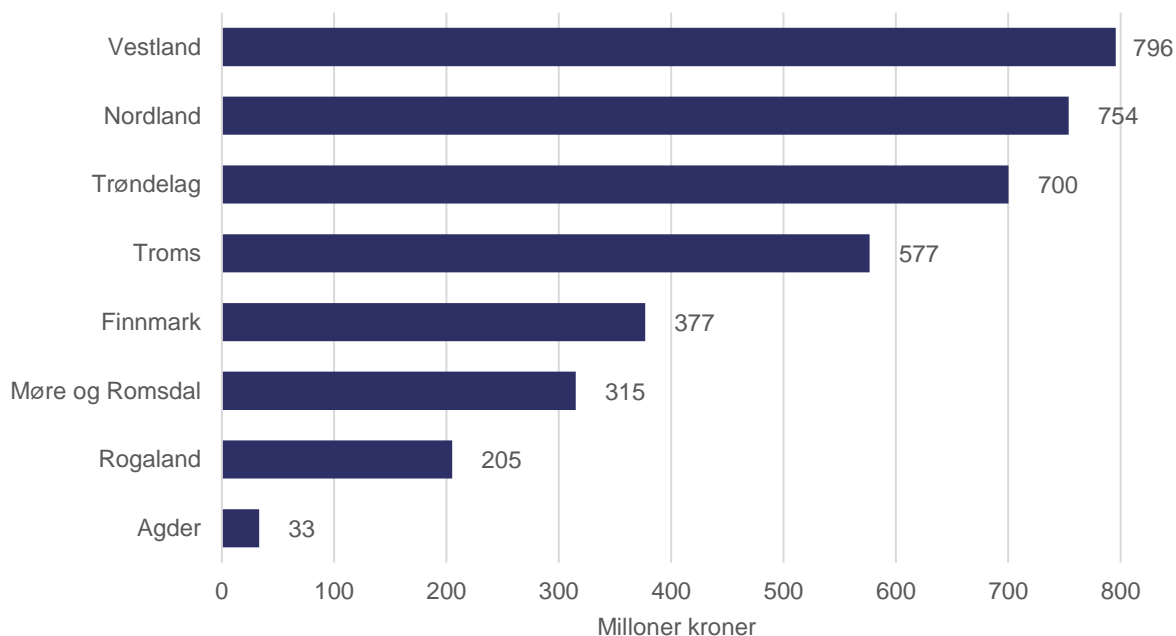
	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Totalt utbetalt fra havbruksfondet	60	2 755	458	2 250	1 000	3 093	1 410	4 695
Til kommuner	53	2 361	449	1969	875	2 706	1 233	3 756
Til fylkeskommuner	7	394	9	281	125	387	176	939

Kommuner i fylkene Troms og Finnmark, Nordland, Vestland og Trøndelag mottok samlet, per fylke, over 200 millioner kroner fra Havbruksfondet i 2023, og mest til kommuner i Troms og Finnmark med over 304 millioner, som vist i Figur 43.

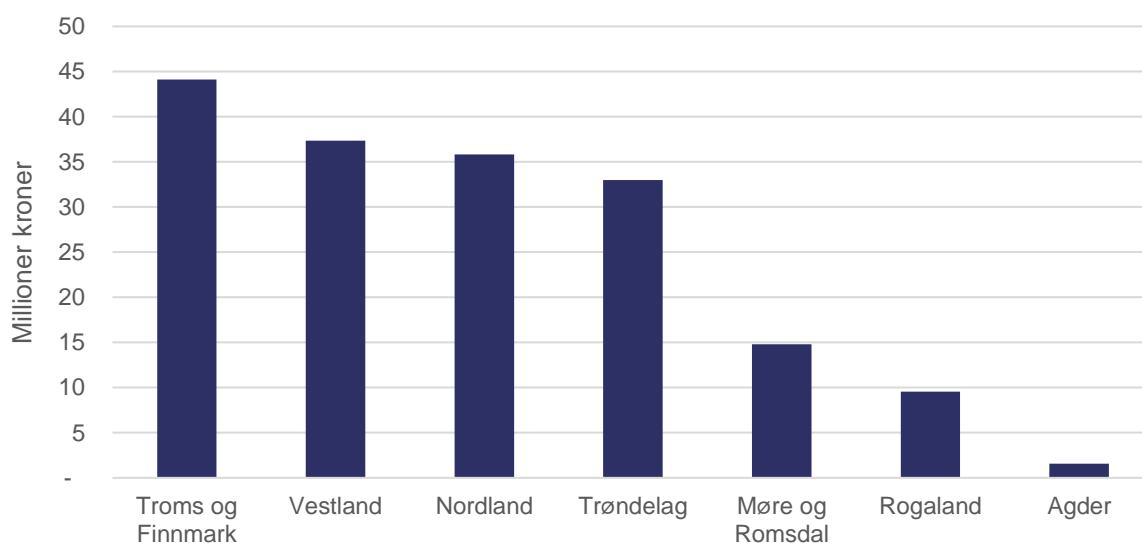
Figur 43 Utbetalinger (ordinære og som følger av nyklarert kapasitet siste to år) fra Havbruksfondet til kommuner i ulike fylker i 2023 (Kilde: Fiskeridirektoratet)

Av de 3,8 milliardene til kommuner i rekordåret 2024 mottar kommuner i Vestland fylke til sammen nesten 800 millioner kroner. De samlede utbetalingene til kommuner i Nordland og Trøndelag som kommer rett etter, er over 700 millioner. Siden Troms og Finnmark skilte lag som felles fylke fra starten av 2024, blir de ikke lenger stående som fylke med største utbetalinger. Begge fylkene får imidlertid store utbetalinger, som man ser av Figur 44, med nærmere 580 millioner i Troms og nærmere 380 millioner kroner til kommuner i Finnmark.

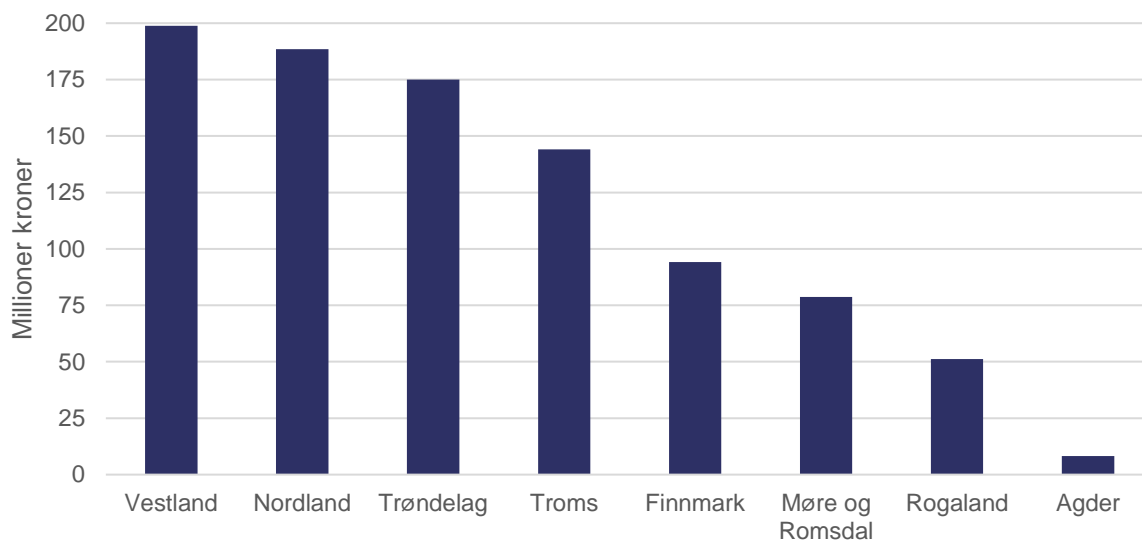
Figur 44 Utbetalinger (ordinære) fra Havbruksfondet til kommuner i ulike fylker i 2024 (Kilde: Fiskeridirektoratet)

Fylkeskommunene sine utbetalinger fra havbruksfondet var samlet på 176 millioner kroner i 2023. Troms og Finnmark fikk 44, mens Vestland, Nordland og Trøndelag fikk rundt 35 millioner hver, som vi ser av Figur 45.

Figur 45 Utbetalinger fra Havbruksfondet til fylkeskommuner i 2023 (Kilde: Fiskeridirektoratet)

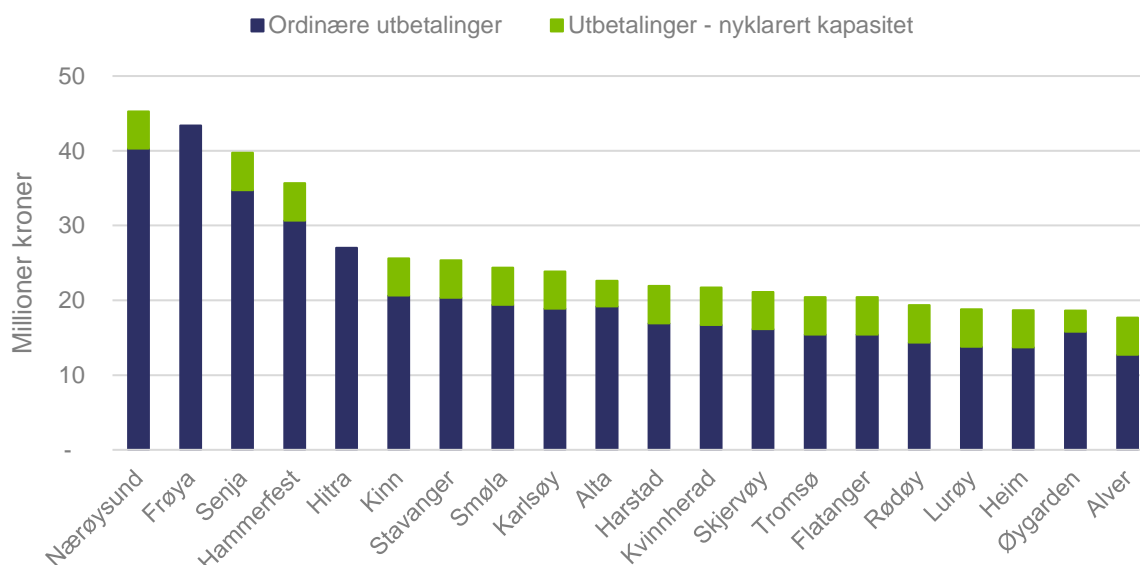
I rekordåret 2024 får fylkeskommunene samlet utbetalt hele 939 millioner kroner fra havbruksfondet. Vestland blir tilgodesett nesten 200 millioner, og er med det fylkeskommunen som mottar mest.

Figur 46 Utbetalinger fra Havbruksfondet til fylkeskommuner i 2024 (Kilde: Fiskeridirektoratet)

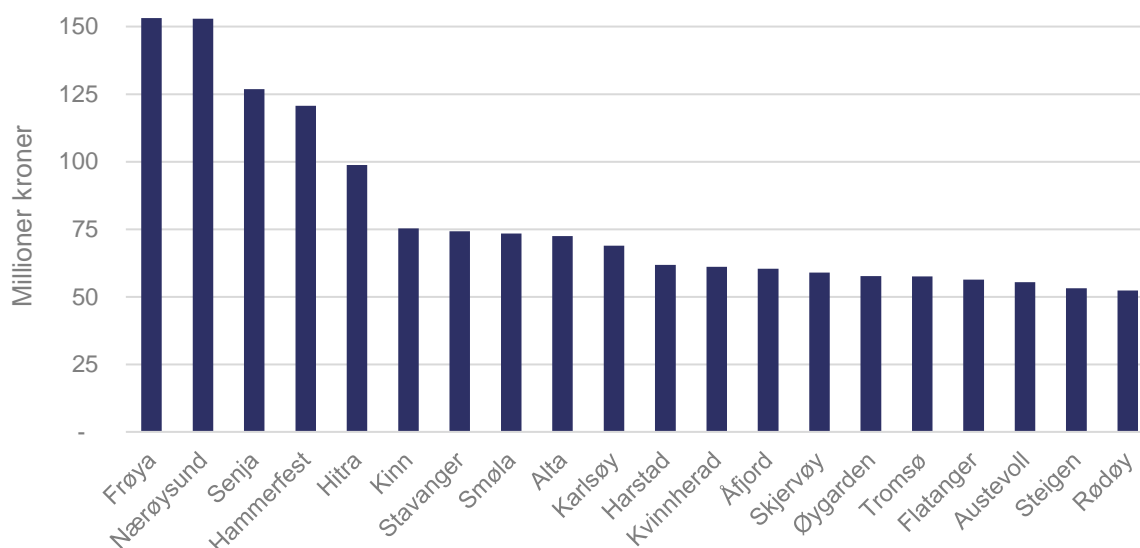
For mange kommuner er havbruksfondet et viktig bidrag inn i kommuneøkonomien. Størrelse på kommune og økonomisk situasjon påvirker i hvor stor grad, og som vi ser av Figur 47 og Figur 48 befinner flere mindre kommuner seg blant de 20 med størst utbetalinger i 2023 og 2024. Enkelte kommuner har dermed en inntekt fra Havbruksfondet som tilsvarer 1/5 av de årlige driftsutgiftene i kommunen.

Av 1,2 milliarder tilgodesett kommunene i 2023 fikk Nærøysund den største utbetalingen, med over 45 millioner kroner, hvorav 5 som følge av nyklarert kapasitet. Sett bort fra utbetalinger som følge av nyklarert kapasitet var det Frøya som fikk mest, med 43 millioner, som vi ser av Figur 47. Senja og Hammerfest ligger også relativt høyt, med henholdsvis 40 og 36 millioner. Av de 20 kommunene med størst utbetaling fikk de fleste rundt 20 millioner.

Figur 47 Utbetalinger (ordinære og som følger av nyklart kapasitet) fra Havbruksfondet til de 20 kommunene med størst samlet utbetaling i 2023 (Kilde: Fiskeridirektoratet)

Når hele 3,8 milliarder kroner i år fordeles på 143 kystkommuner, er det 4 kommuner som hver får over 100 millioner kroner: Frøya og Nærøysund som toppkommuner får begge over 150 millioner hver, fulgt av Senja med 127 millioner, Hammerfest med 121 millioner og Hitra med 99 millioner, som Figur 48 viser. Av resterende kommuner er det hele 17 stk. som får mellom 50 og 75 millioner, 28 som får mellom 25 og 50 millioner, 34 som får mellom 10 og 25 millioner og 46 kommuner som får mellom 750 000 og 10 millioner kroner fra havbruksfondet.

Figur 48 Utbetalinger fra Havbruksfondet til de 20 kommunene med størst utbetaling i 2024 (Kilde: Fiskeridirektoratet)

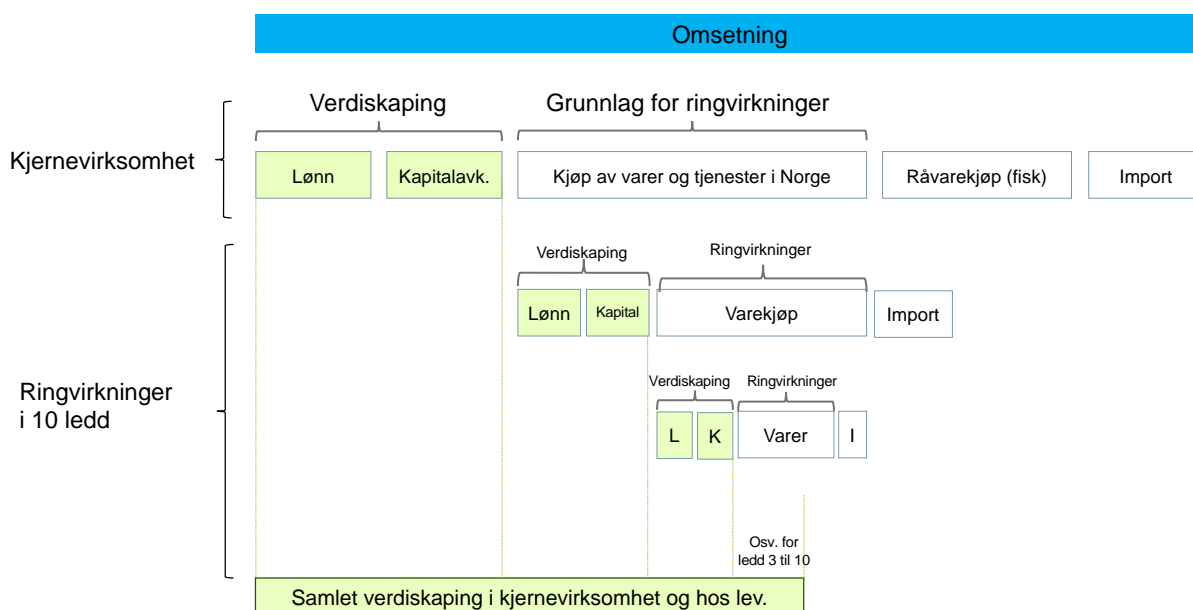
9 Datagrunnlag og metode

I dette kapittelet vil vi gjøre rede for modeller og datakilder som brukes i denne analysen. Vi vil også diskutere valg og avgrensinger som er gjort, og fordeler og ulemper ved metodikken som er valgt. I dette kapittelet beskriver vi også endringer i metodikk fra tidligere analyser, og i hvilken grad tallene i denne rapporten er sammenlignbare med tidligere analyser.

Ringvirkningsanalysen fanger opp verdiskaping i alle ledd i verdikjeden for sjømat, helt fra fiske og smoltproduksjon til eksport. Ringvirkningsanalysen tar utgangspunkt i offentlig tilgjengelige regnskaper fra alle bedrifter i sjømatnæringen. Veien fra omsetning til beregnede ringvirkninger er illustrert i figuren under.

Fra kjernevirksomheten (oppdrett/fiskeri, slakting/foredling og salg/eksport) beregner vi verdiskaping og sysselsetting. Når vi beregner ringvirkninger i 10 ledd utover beregner vi først verdiskaping og sysselsetting i hvert ledd, før varekjøpene fra leverandørene i dette leddet gir grunnlag for ringvirkninger i neste ledd. Slik går beregningene i 10 ledd, hvor ringvirkningene (tillegget til verdiskapingen og sysselsettingen) blir stadig mindre.

I beregningene av ringvirkninger utelater vi bedriftenes import (siden ringvirkningene fra denne kommer utlandet til gode) og vi utelater kjøp mellom bedrifter i sjømatnæringen for å unngå dobbelttelling. For en fiskeindustribedrift er råvarekjøp en stor del av omsetningen; den fisken som bearbeides har vi allerede telt i første ledd, hos fiskeren, mens det vi ønsker å beregne hos industribedriften er den verdi fisken blir tilført i akkurat dette leddet, og de ringvirkninger akkurat denne aktiviteten gir hos industriens leverandører (av alt annet enn fisk).

Figur 49 Skjematisk oversikt over ringvirkninger fra sjømatnæringen, inklusive multiplikatoreffekter¹¹

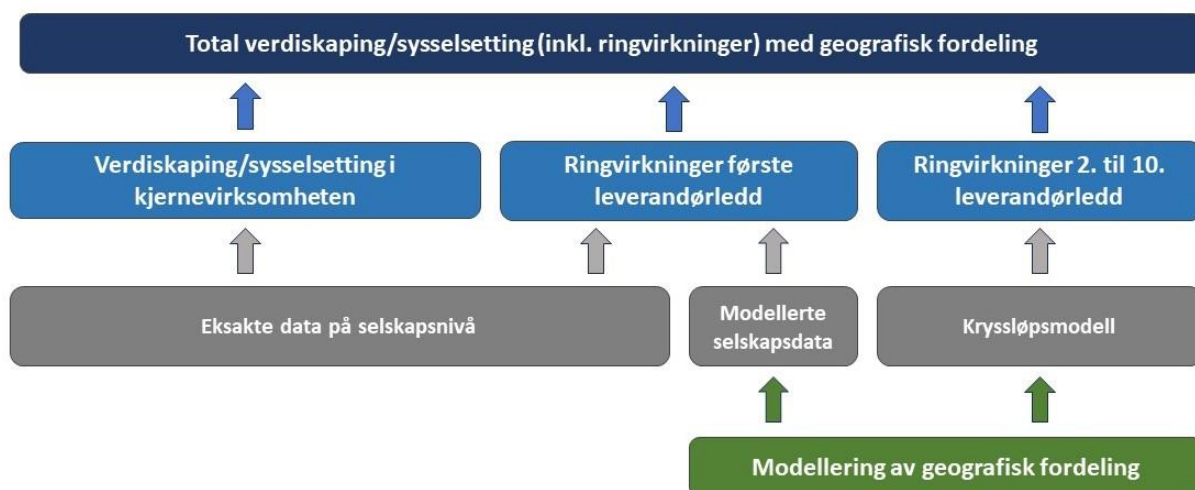
¹¹ Multiplikatoreffekter er simpelthen et mer teknisk begrep for ringvirkninger, men der man ofte sammenstiller et spesifikt aktivitetsmål i kjernevirksomheten mot tilsvarende hos leverandørene. For eksempel: En bedrift sysselsetter 500 direkte, mens 300 sysselsettes indirekte hos leverandørene. Dette gir en multiplikator på $(500 + 300) / 500 = 1,6$. Multipliserer man 1,6 med den direkte sysselsettingen, får man den totale sysselsettingen generert av bedriftens aktivitet. Multiplikatorer er nyttige fordi de kan brukes til å anslå ringvirkningene hos andre, lignende bedrifter der vi vet den direkte aktiviteten, men ikke ringvirkningene.

9.1 LEIF-modellen

LEIF-modellen (**L**ocal **E**conomic **I**mpact **F**inder) er en ringvirkningsmodell utviklet av Nofima. Som navnet antyder er modellens fokus ikke bare på å beregne de totale ringvirkningene av sjømatnæringsens aktivitet, men også på å kunne forstå og beskrive fordelingen av disse mellom lokalsamfunn på en så god og korrekt måte som mulig. Modellen bygger både på tidligere arbeider av Nofima og på metodikken i klassiske kryssløpsmodeller.

Et fortrinn med ringvirkningsmodellen Nofima har utviklet og brukt de siste årene har vært bruken av faktiske innkjøpsdata i beregningen av første ledds ringvirkninger. Dette gir svært nøyaktige resultater for effektene i det første leddet, og et bedre utgangspunkt for modelleringen som gjøres i de påfølgende 9 leddene. Nofima har over flere år samlet inn unike innkjøpsdata fra både havbruksnæringsen, fiskeflåten og foredlingsindustrien som har vært brukt for å øke nøyaktigheten i analysene.

I tradisjonelle kryssløpsmodeller beregnes de indirekte effektene av næringsaktivitet basert på nasjonale eller regionale kryssløpsmatriser som viser vare- og tjenestestrømmer mellom næringer. Vår modell skiller seg imidlertid fra den klassiske modellen på tre viktige punkter: (1) det tas utgangspunkt i en sjømatpopulasjon bygget opp fra grunnen av gjennom bedriftsdata heller enn å kun basere seg på næringskoder, (2) det gjøres en mer detaljert plassering av ringvirkningene i første ledd gjennom innsamling av innkjøpsdata fra aktørene, og (3) effektene fordeles ikke bare etter bransjer, men også geografisk etter kommuner. Den overordnede strukturen i analysen er skissert i Figur 50.

Figur 50 Ringvirkningsanalysens overordnede oppbygging

Analysen tar utgangspunkt i Nofimas sjømatpopulasjon, bestående av bedrifter innen fiskeri, fiskeindustri, havbruk og slakteri/videreforedling samt salg. Populasjonsdatabasen inneholder informasjon om sysselsetting, verdiskaping, skatt, investeringer m.m., hentet fra ulike kilder, og danner grunnlaget for beregning av sysselsetting og verdiskaping i kjernevirksomheten. Nofima har gjennomført Driftsundersøkelsen for fiskeindustrien siden 1977, og vedlikeholder, fornyer og kvalitetssikrer en database over alle virksomheter i landindustrien. Dette er en del av sjømatnæringsen som er vanskelig å danne seg en oversikt over kun basert på offentlige registre. Dette har to årsaker: for det første er de offentlige næringskodene lite detaljerte, og uegnet til eksakt definering av bransjer og produksjonsformer. For det andre er næringskodene upresise for mange foretak. Disse svakhetene har vi rettet opp i Nofimas strukturdatabaser. Denne metodikken er for dette prosjektet også anvendt på resten av næringsen.

Beregningene av første ledds ringvirkninger gjøres i to steg. For et utvalg av sjømatnæringen har vi samlet inn innkjøpsdata på selskapsnivå. Dette muliggjør presis beregning av disse selskapenes ringvirkninger i første ledd, både i størrelse og fordelt på bransjer og kommuner. Innkjøpsdataene korrigeres for eventuelle feil eller manglende datapunkter, samt konsern- og næringsinterne kjøp, i tillegg til at kjøp fra utlandet filtreres bort. I neste steg modelleres ringvirkningseffektene i første ledd for de øvrige selskapene i populasjonen basert på multiplikatorer utledet fra innkjøpsdataene og estimert varekjøp utledet fra regnskap. Estimert varekjøp korrigeres også for en anslått andel næringsinterne kjøp og kjøp fra utlandet.

Det totale vareforbruket estimert i første ledd kobles så på en mer tradisjonell kryssløpsmodell for å beregne ringvirkningene i ledd 2 til og med 10. Ringvirkningene kan i prinsippet beregnes i uendelig mange ledd, men vil naturlig nok avta i størrelse for hvert ledd. Vi ser at 10 ledd er tilstrekkelig for å fange opp det aller meste av ringvirkningene, slik at inkludering av flere ledd har liten betydning for totalsummen.

Geografisk fordeling av ringvirkningene

En viktig forutsetning for å kunne lage mer lokaltilpassede og treffsikre ringvirkningsanalyser er at aktiviteten kan tilskrives både riktig kommune og bransje innenfor sjømatnæringen. En viktig del av ringvirkningsanalysen er derfor å plassere ringvirkningene geografisk etter kommuner og fylker. For verdiskapingen og sysselsettingen til kjerneaktiviteten kan dette gjøres eksakt ved å se på hvor den enkelte sjømatbedrift er lokalisert (egne metoder for matfiskproduksjon av laks/ørret og for flåten, beskrevet under). Tilsvarende har vi eksakt informasjon om lokalisering av leverandørene i første ledd hos de sjømatbedriftene som har levert innkjøpsdata til oss. Det vi derimot mangler informasjon om er geografisk fordeling for øvrige vare- og tjenestekjøp i første ledd, og alle kjøp videre utover i ledd 2 til og med 10. Her må den geografiske fordelingen modelleres.

For å gjøre dette tar vi i bruk prinsippet bak såkalte gravity-modeller. Disse er mye brukt i forskningslitteraturen for å studere handelsmønstre mellom land og regioner, og har et sterkt empirisk fundament. I modellen bestemmes graden av handel mellom to områder av distansen mellom dem og størrelsen på de ulike næringene i hvert område. Effekten på varestrømmene av henholdsvis distanse og størrelse vektet mot hverandre for å estimere handel mellom det som i vårt tilfelle er enkeltkommuner. Innkjøpsdataene spiller også her en viktig rolle, da de gir oss anslag på «distanse-nøkler» i første ledd, det vil si hvor mye av innkjøpene til ulike typer sjømatbedrifter som kjøpes henholdsvis lokalt, regionalt, eller i andre deler av landet. Betydningen av bransjestørrelse finner vi gjennom å studere den totale omsetningen til enkelt næringer på kommunenivå.

Metodikk for kommunefordeling av matfiskproduksjon av laks/ørret

For mange oppdrettsselskaper vil selve produksjonen foregå på lokaliteter spredt utover i flere kommuner enn selskapets hjemkommune, og verdiene skapes dermed i langt flere kommuner enn man kan få inntrykk av. I tidligere rapport for havbruksnæringen (Nyrud et al., 2023) har vi vist hvordan en fordeling etter henholdsvis lokalitetskommune og selskapskommune vil se ut for de 20 største oppdrettskommunene (se Figur 25 i Nyrud et al (2023)). Som vist er det flere viktige forskjeller, blant annet i fordelingen mellom Finnmarkskommunene, men også andre steder i landet. I årets rapport for sjømatnæringen har vi derfor valgt å videreføre denne metodikken for havbruksdelen, da vi mener den gir et mer korrekt bilde. Dette vil naturlig nok ha en viss effekt på kommune- og fylkesfordelingen i forhold til hva vi presenterte i fjorårets nasjonale ringvirkningsrapport.

Som mål på produksjon per lokalitet har vi brukt slaktet mengde av laks/ørret. For å ta hensyn til at det enkelte steder er stor variasjon i produksjonen fra år til år er aktiviteten fordelt etter gjennomsnittlig produksjon de siste to årene. Denne refordelingen gjøres kun for selskaper/avdelinger vi har klassifisert

som produsenter av matfisk laks/ørret, mens øvrig oppdrettsaktivitet (settefisk, stamfisk, andre arter) fordeles som tidligere etter selskapets forretningsadresse.

Metodikk for måling av fiskeflåtens aktivitet og ringvirkninger

I flåteleddet er det flere unike problemstillinger som må tas hensyn til for å gjennomføre en god ringvirkningsanalyse. En sentral utfordring er den høye andelen av enkeltpersonsforetak i denne delen av næringen, som gjør at man ikke har tilgjengelige årsregnskaper for en stor del av aktørene. En annen utfordring er mobiliteten til fiskefartøylene, som kompliserer bildet i det øyeblikket man skal knytte disse (og deres ringvirkninger) til bestemte kommuner. Fartøy vil handle mye også i andre havner enn sin hjemmehavn. En tredje utfordring er den høye omsetningen av fartøy og kvoter mellom selskaper, som kan gi store utslag i regnskapstallene og gi et feil bilde av verdiskapingen hvis det ikke korrigeres for.

Innen fiskerierne er populasjonen vår bygd opp med utgangspunkt i Fiskeridirektoratets sluttseddelregister, som detaljerer omsetningen til alle norske fartøy som har landet fisk det aktuelle året. Dette er koblet mot eierskapsregisteret for fiskefartøy, og på den måten får vi en populasjon bestående kun av selskaper som har eid et aktivt fiskefartøy. Hos de eierselskapene som har tilgjengelig årsregnskap er disse systematisk gjennomgått for å identifisere og luke ut elementer som kan gi et unøyaktig bilde av driften. Eksempelvis er det gjort store justeringer av posten «Andre driftsinntekter», hvor gevinst fra salg av kvoter/fartøy er korrigerert bort slik at de ikke slår inn i beregnet verdiskaping.

Fra regnskapsdata hos de eierselskapene der dette er tilgjengelig har vi estimert netto verdiskaping per fartøy. Dette gir grunnlag for multiplikatorer som er brukt for å estimere verdiskaping hos fartøy der eierselskapet ikke har tilgjengelig regnskapsdata. For å gjøre estimeringen så korrekt som mulig er det satt opp totalt 15 ulike multiplikatorer som skiller mellom ulike fartøystørrelser og artsgrupper. Gode multiplikatorer er viktig, da andelen selskaper uten regnskap er stor i flåten og følgelig også andelen fartøy hvis verdiskaping må estimeres (Tabell 4).

Tabell 4 Antall selskaper som eier ett eller flere aktive fiskefartøy i 2022, etter selskapsform (Kilde: Fiskeridirektoratet og Nofima)

Selskapsform	Antall selskaper	Andel av total
Enkeltpersonsforetak (ENK)	2 365	56 %
Aksjeselskaper (AS)	1 683	40 %
Øvrige	150	4 %
Alle selskaper	4 198	100 %

For å geografisk fordele verdiskapingen er denne splittet i henholdsvis driftsresultat og lønnskostnader, der driftsresultatet er fordelt etter fartøyets hjemkommune mens lønnskostnader er fordelt etter fiskermanntallet. Vareforbruket, som danner grunnlag for ringvirkninger, er fordelt etter landingskommune.

Syssetning i flåten og dens geografiske fordeling er basert på fiskermanntallet. I populasjonen er det også flere administrasjonsselskaper knyttet til flåten. Disse er kartlagt separat og geografisk fordeling gjort etter forretningsadresse.

9.2 Hvordan fange opp ringvirkningene av investeringer?

Ringvirkningsanalyser basert på kryssløp beregner ringvirkningene fra næringen gjennom samlede vare- og tjenestekjøp, identifisert gjennom resultatregnskaper fra alle bedrifter i næringen. Ringvirkningene fra innkjøp til drift vil dermed kunne bli presist beregnet. En del av bedriftenes varekjøp er imidlertid investeringer, som bare indirekte vil være synlig i resultatregnskapet, gjennom avskrivninger. Investeringen vil imidlertid også føre til en endring i balanseførte verdier det året investeringen ble gjort.

Det er dermed to hovedalternativer for å fange opp ringvirkningene fra investeringer, nemlig å bruke avskrivninger fra resultatregnskapet eller å beregne investeringer ut fra balanseverdier. Vi vil kort beskrive begge metodene, og redegjøre for hvordan vi i denne analysen bruker en kombinasjon av disse.

Estimering av investeringer gjennom avskrivninger. Avskrivningene i en bedrifts resultatregnskap er en periodisering av tidligere investeringer, og gir dermed et uttrykk for investeringsnivået til bedriften. Om investeringene er like store fra år til år vil avskrivninger være et godt mål på varekjøp til investeringer. I praksis beregnes ringvirkningene ved at avskrivninger legges til varekjøp før man beregner ringvirkningene.

For den enkelte bedrift vil det åpenbart være stor variasjon i investeringene fra år til år, mens det for en hel næring vil kunne være mer rimelig å anta at investeringene fordeler seg jevnere fra år til år. For sjømatnæringen er det imidlertid slik at investeringene har økt mye over tid, som tidligere vist i Figur 22. Med økende investeringer vil avskrivninger dermed ikke være en god indikator for investeringene; effekten av investeringer vil da bli undervurdert. Vi brukte i hovedsak avskrivninger som indikator for investeringer i fjorårets ringvirkningsrapport (Nyruud et al., 2023).

Estimering av investeringer gjennom endring i balanseverdi. Investeringer foretatt av en bedrift kan estimeres gjennom å se på endringene i balanseverdier for anleggsmidler: ved å trekke inngående balanse fra summen av utgående balanse og avskrivninger vil man få et estimat for hva som er investert i løpet av året. For 2023 har vi gjennomført disse beregningene for alle bedrifter i sjømatnæringen.

Investeringer hos leverandørene. Etterspørsel etter varer og tjenester fra sjømatnæringen bidrar også til behov for investeringer hos leverandørene til sjømatnæringen, for eksempel i nye fôrfabrikker, brønnbåter, servicebåter, avlusingsutstyr osv. Vi har ved beregninger av ringvirkninger også tatt hensyn til leverandørenes investeringer, men for leverandørene har vi brukt avskrivninger som indikator.

Samlede effekter, tre hovedeffekter:

- Vi brukte som nevnt avskrivninger som indikator for investeringene i 2022-rapporten. Ved å se bort fra avskrivninger ville vi fått en verdiskaping som var 4,2 milliarder lavere.
- Om vi istedenfor beregner investeringer basert på endringer i balanseverdien ville verdiskapingen av næringens investeringer i 2022 være 12 milliarder, altså 7,8 milliarder mer enn når vi estimerte investeringer ved hjelp av avskrivninger.
- Ringvirkninger fra investeringer hos leverandørene beregnes til 5,4 milliarder.

Forskjellene mellom de ulike metodene er illustrert med tall for 2022, denne metoden er nå tatt i bruk ved beregningen av ringvirkninger for 2023.

Tabell 5 Effekter av ulike metoder for beregning av ringvirkninger fra investeringer (illustrert med 2022-tall)

Metodeendring	Effekt på beregnet verdiskaping
Tar bort avskrivninger som indikator for investeringer	4,6 milliarder
Ringvirkninger av investeringer basert på endring i balanseverdier	+ 12 milliarder
Ringvirkninger fra leverandører	+ 5,4 milliarder
Netto effekt av endringer	+ 12,8 milliarder

2022 vs 2023

Når vi fra 2023 i større grad inkluderer effekten av investeringer gjør det også at ringvirkningene blir noe høyere. For å sikre sammenlignbarhet mellom år er årets metodeendringer også implementert på 2022-tallene som vi presenterte i fjorårets sjømatrapport. Nye resultater for 2022 og 2023 med investeringseffekter inkludert er vist i Tabell 6.

Tabell 6 Sjømatnæringens verdiskaping og sysselsetting i 2022 og 2023 (inkl. ringvirkninger)

År	Verdiskaping	Sysselsetting
2022	126,2 mrd.	91 600
2023	139,3 mrd.	95 500

Utover investeringer påvirkes resultatene også av andre metodiske justeringer som er gjort. I avsnitt 5.3 beskriver vi hvordan bedre tallgrunnlag på Aa-registertall og fra innleid arbeidskraft har påvirket sysselsettingstallene i kjernevirksomheten. I årets modellkjøring er det også benyttet et nyere kryssløp (SSB har nå gitt ut kryssløp for 2021, i fjor brukte vi fra 2019) på begge år, som har påvirket spesielt verdiskapingsestimater. Videre har vi fortsatt arbeidet med å samle inn og bearbeide innkjøpsdata for ulike deler av næringen, noe som både gir mer presise resultater for de aktuelle bedriftene og øker nøyaktigheten i multiplikatorene som utledes og benyttes på resten av næringen. Blant annet er det gjort større endringer for kystflåten, der vi nå får noe lavere ringvirkninger i første ledd. I arbeidet med tidligere rapport på leverandørindustrien (Iversen et al, 2024) har vi bygget opp en detaljert oversikt over leverandørene og deres aktivitet, og resultatene derfra er også implementert for å forbedre nøyaktigheten i årets ringvirkningsanalyse. Til sist har vi som tidligere nevnt endret på kommunefordelingen i matfiskproduksjon av laks/ørret, der aktiviteten når plasseres basert på lokalitetskommuner heller enn selskapskommuner (se avsnitt 9.1).

10 Referanser

- Iversen, A., Hermansen, Ø., Isaksen, J. R., Henriksen, E., Nyrud, T., & Dreyer, B. (2018). Strukturelle endringer i fiskeindustrien. Drivkrefter og konsekvenser. Rapport 16/2018, Nofima, Tromsø.
- Iversen, A., Nyrud, T., Bendiksen, B. I., Robertsen, R., Steinsbø, S., & Jensen, H. S. (2024). Leverandører til sjømatnæringen – En oversikt over norske leverandører til sjømatnæringen. Rapport 27/2024, Nofima, Tromsø.
- Johnsen, P.F., Rognsås, L.L., Erraia, J., Grønvik, O., Fjose, S., Blomgren, A., ... & Nyrud, T. (2022). Ringvirkninger av sjømatnæringen i 2021. Oslo, Menon-publikasjon 126/2022. Retrieved from <https://nofima.no/wp-content/uploads/2022/10/2022-126-Ringvirkninger-av-sjomatnaeringen-2021.pdf>
- Nyrud, T., Bendiksen, B.I., Steinsbø, S., Iversen, I. & Robertsen, R. (2023). Ringvirkningsanalyse av den landbaserte villfiskindustrien i Norge. Rapport 15/2023, Nofima, Tromsø.
- Nyrud, T., Iversen, A., Bendiksen, B.I., Robertsen, R. & Steinsbø, S. (2023). Sjømatnæringens Ringvirkninger – Verdiskaping og ringvirkninger fra norsk sjømatnæring for 2022. Rapport 27/2023, Nofima, Tromsø.
- Nyrud, T., Iversen, A., Bendiksen, B.I., Robertsen, R. & Steinsbø, S. (2023). Havbruksnæringens ringvirkninger – Verdiskaping og sysselsetting i 2022. Rapport 32/2023, Nofima, Tromsø.

Fylkesrapporter

Vedlegg til Nofima rapport 31/2024

Sjømatnæringens ringvirkninger

Verdiskaping og ringvirkninger fra norsk sjømatnæring for 2023

Thomas Nyrud, Audun Iversen, Bjørn Inge Bendiksen, Silje Steinsbø, Helene Skjønhalv Jensen og Roy Robertsen

1

Finnmark

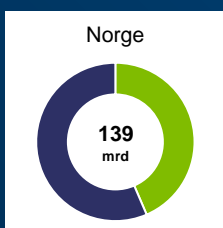
2

Ringvirkninger Sjømatnæringa Finnmark

Finnmark har omtrent 7 % av landets verdiskaping i sjømatnæringa (inkl. ringvirkninger), og befinner seg i så måte mellom Troms og Rogaland.

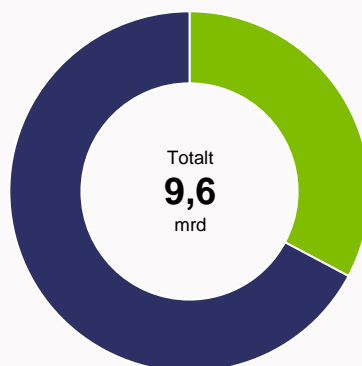
Fylket har verdiskaping på over 6,4 mrd. NOK i kjerneaktivitet, i tillegg til over 3,1 mrd. NOK i ringvirkninger.

Dette utgjør 8 % av verdiskaping i kjerneaktivitet på landsbasis i sjømatnæringa, samt omtrent 5 % av ringvirkningene.

3

■ Kjerneaktivitet ■ Ringvirkninger

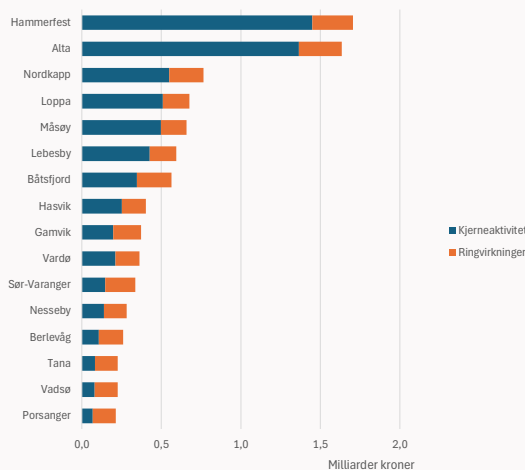
Ringvirkninger kommune i Finnmark

Finnmark fylke er nummer 6 av fylkene med en samlet verdiskaping på tilnærmet 9.6 milliarder kroner i 2023. Av dette utgjorde verdiskapingen i kjernevirksomheten tilnærmet 6.4 milliarder. Ringvirkningene er på tilnærmet vel 3.1 milliarder.

Samlet verdiskaping i alle fylkene var 139.3 milliarder fordelt på 78.6 i kjernevirksomhet og 60.6 som ringvirkninger.

4

Hammerfest, Alta, Nordkapp og Loppa kommer best ut målt i verdiskaping. Hammerfest har tilnærmet 1.71 milliarder i verdiskaping fordelt på 1.45 milliarder i kjernevirksomheten og 257 millioner som ringvirkninger.

Sysselsatte Sjømatnæringen Finnmark

Finnmark har omtrent 8 % av landets sysselsatte innen sjømatnæringene (inkl. ringvirkninger), og befinner seg i så måte mellom Troms og Rogaland.

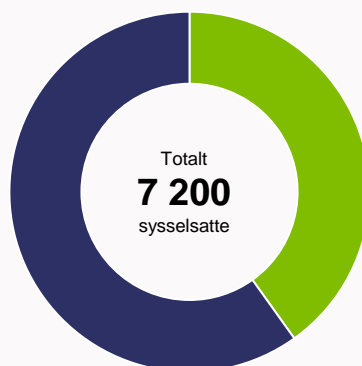
Fylket har 4 300 sysselsatte i kjerneaktivitet i sjømatnæringen, i tillegg til 2 900 sysselsatte som ringvirkninger.

Dette utgjør litt over 8 % av sjømatnæringens sysselsatte i kjerneaktivitet på landsbasis, og litt over 5 % av ringvirkningene.

5

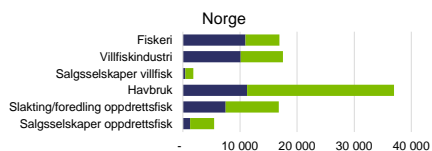
■ Kjerneaktivitet ■ Ringvirkninger

Sysselsatte per sektor Sjømatnæringen Finnmark

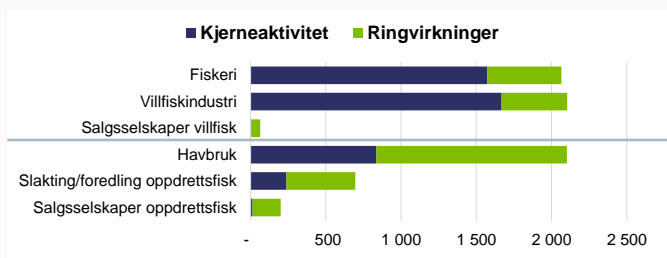
Fiskerisektoren (over streken i figur) i Finnmark sysselsetter omtrent 4 200, hvorav 77 % i kjerneaktivitet og 23 % som ringvirkninger.

Havbrukssektoren (under streken i figur) i fylket sysselsetter omtrent 3 000, hvorav 36 % i kjerneaktivitet og 64 % som ringvirkninger.

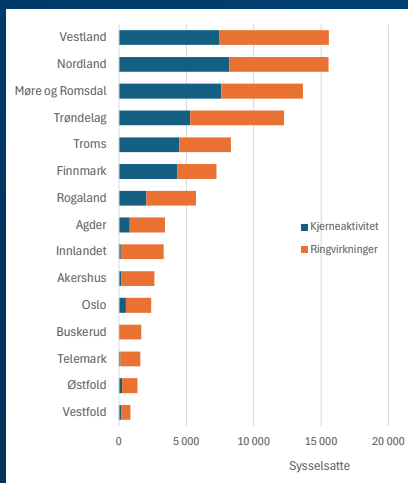

6

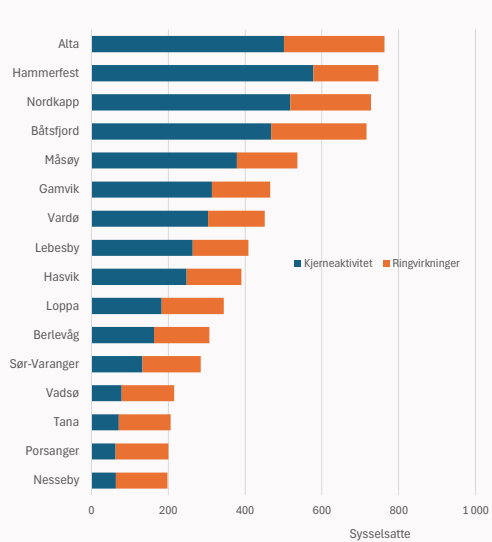
■ Kjerneaktivitet ■ Ringvirkninger

Sysselsatte per kommune Sjømatnæringen i Finnmark

7

Alta kommer best også ut på sysselsetting fulgt av Hammerfest, Nordkapp og Båtsfjord. Alta har i hovedsak havbruk som kjernevirksomhet, mens Hammerfest er både fiskeri og havbruk. Båtsfjord er stor på grunn av hvitfiskektoren.

Troms

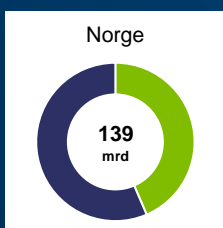
8

Ringvirkninger Sjømatnæringa Troms

Troms har omtrent 10 % av landets verdiskaping i sjømatnæringa (inkl. ringvirkninger), og er i så måte femte største fylke.

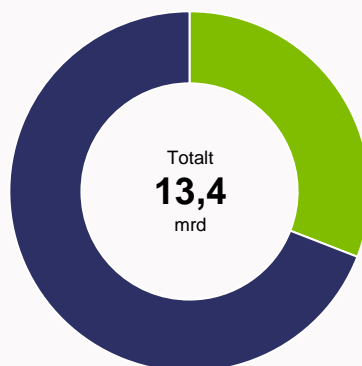
Fylket har verdiskaping på knappe 9,3 mrd. NOK i kjerneaktivitet, i tillegg til knappe 4,2 mrd. NOK i ringvirkninger.

Dette utgjør 12 % av verdiskaping i kjerneaktivitet på landsbasis i sjømatnæringa, samt omtrent 7 % av ringvirkningene.

9

■ Kjerneaktivitet ■ Ringvirkninger

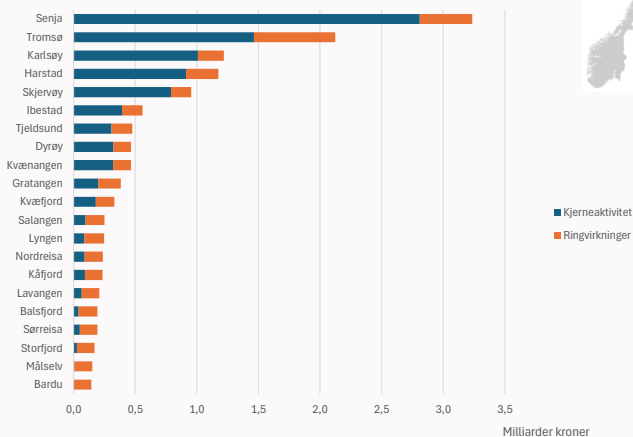
Ringvirkninger kommune i Troms

Troms fylke er nummer 5 av fylkene med en samlet verdiskaping på tilnærmet 13,4 milliarder kroner i 2023.

Av dette utgjorde verdiskapingen i kjernevirksomheten tilnærmet 9,3 milliarder. Ringvirkningene er på 4,2 milliarder.

Samlet verdiskaping i alle fylkene var 139,3 milliarder fordelt på 78,6 i kjernevirksomhet og 60,6 som ringvirkninger.

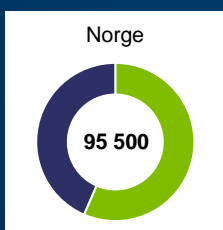
Senja, Tromsø, Karlsøy og Harstad kommer best ut målt i verdiskaping. Senja har tilnærmet 3,2 milliarder i verdiskaping fordelt på 2,81 milliarder i kjernevirksomheten og vel 426 millioner som ringvirkninger.

Sysselsatte Sjømatnæringen Troms

Troms har omtrent 9 % av landets sysselsatte innen sjømatnæringene (inkl. ringvirkninger), og er i så måte femte største, foran Finnmark og Rogaland.

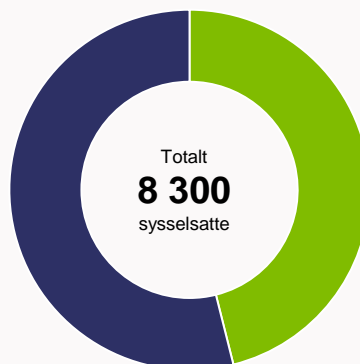
Fylket har 4 500 sysselsatte i kjerneaktivitet i sjømatnæringen, i tillegg til 3 800 sysselsatte som ringvirkninger.

Dette utgjør omtrent 11 % av sjømatnæringens sysselsatte i kjerneaktivitet på landsbasis, samt knappe 7 % av ringvirkningene.

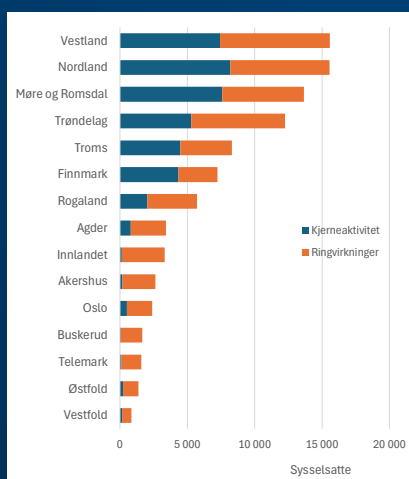

11

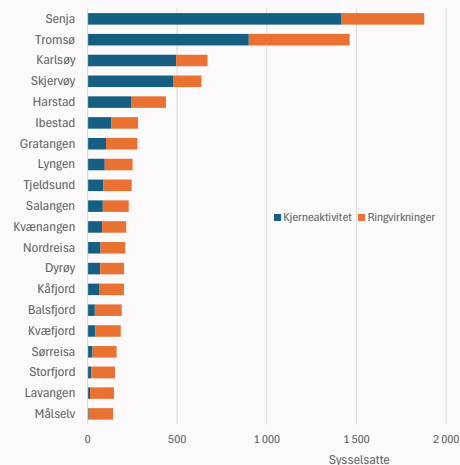
■ Kjerneaktivitet ■ Ringvirkninger

Sysselsatte per kommune Sjømatnæringen i Troms

12

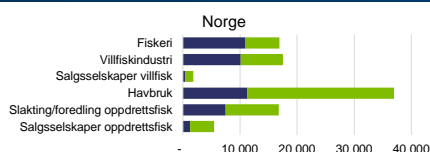
Senja kommer best ut på sysselsetting med 1878 sysselsatte fulgt av Tromsø, Karlsøy og Skjervøy. Alle kommunene har bidrag i sysselsetting både fra fiskeri og havbruk. I tillegg kommer viktige arbeidsplasser i form av videreforedling av laks og hvitfiskbearbeiding, som spesielt gjelder Senja og Skjervøy.

Sysselsatte per sektor Sjømatnæringen Troms

Fiskerisektoren (over streken i figur) i Troms sysselsetter omtrent 3 400, hvorav 66 % i kjerneaktivitet og 34 % som ringvirkninger.

Havbrukssektoren (under streken i figur) i fylket sysselsetter omtrent 4 900, hvorav 45 % i kjerneaktivitet og 55 % som ringvirkninger.

13

Nordland

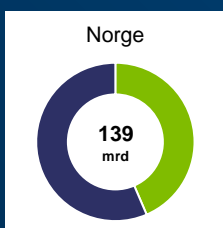
14

Ringvirkninger Sjømatnæringa Nordland

Nordland har omtrent 17 % av landets verdiskaping i sjømatnæringa (inkl. ringvirkninger), og er i så måte landets andre største, bak Vestland.

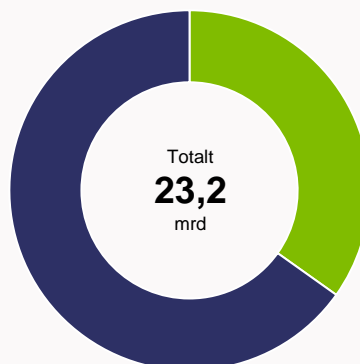
Fylket har verdiskaping på 15,1 mrd. NOK i kjerneaktivitet, i tillegg til 8,1 mrd. NOK i ringvirkninger.

Dette utgjør omtrent 19 % av verdiskaping i kjerneaktivitet på landsbasis i sjømatnæringa, samt omtrent 15 % av ringvirkningene.

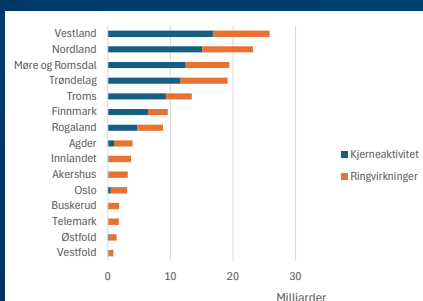

15

■ Kjerneaktivitet ■ Ringvirkninger

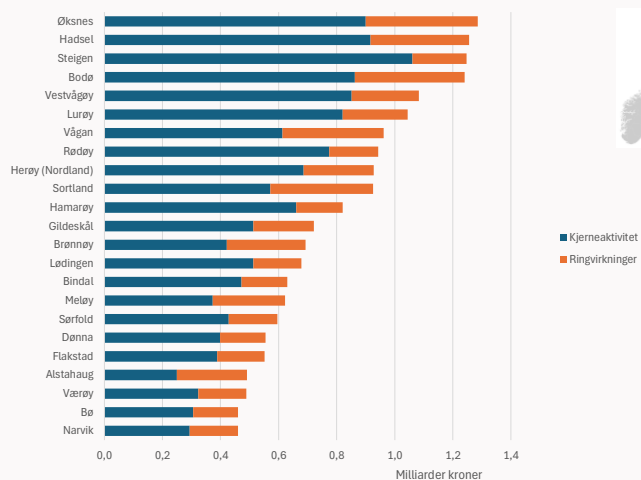
Ringvirkninger per kommune Sjømatnæringa Nordland

Nordland fylke er nest størst av fylkene med en samlet verdiskaping på rundt 23,2 milliarder kroner i 2023. Av dette utgjorde verdiskapingen i kjernevirksomheten 15,1 milliarder. Ringvirkningene er på 8,1 milliarder.

Samlet verdiskaping i alle fylkene var 139,3 milliarder fordelt på 78,6 i kjernevirksomhet og 60,6 som ringvirkninger.

16

Øksnes kommer best ut målt i verdiskaping 2023, med 1,3 milliarder kroner. Deretter følger Hadsel, Steigen, Bodø, Vestvågøy og Lurøy som alle har verdiskaping fra sjømatnæringa inkludert ringvirkninger på over 1 milliard.

Sysselsatte Sjømatnæringen Nordland

Nordland har vel 16 % av landets sysselsetting innen sjømatnæringene (inkl. ringvirkninger), og er i så måte blant topp tre, sammen med Vestland og Møre og Romsdal.

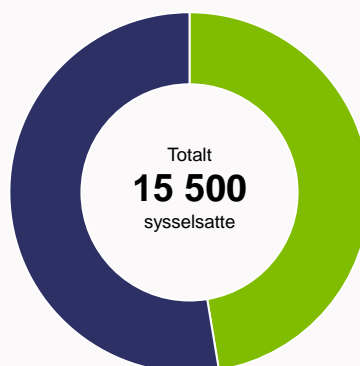
Fylket har knappe 8 200 sysselsatte i kjerneaktivitet i sjømatnæringen, i tillegg til knappe 7 400 sysselsatte som ringvirkninger.

Dette utgjør omtrent 20 % av sjømatnæringens sysselsetting i kjerneaktivitet på landsbasis, samt 14 % av ringvirkningene.

17

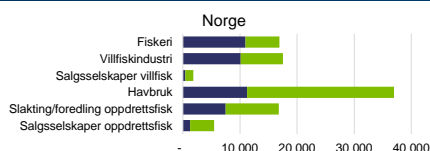
■ Kjerneaktivitet ■ Ringvirkninger

Sysselsatte per sektor Sjømatnæringa Nordland

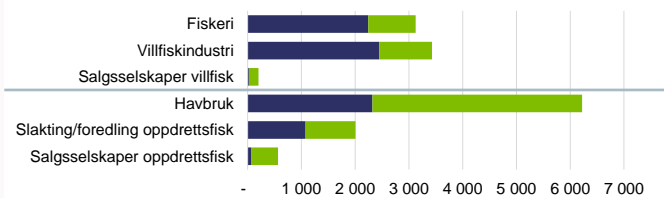
Fiskerisektoren (over streken i figur) i Nordland sysselsetter omtrent 6 800, hvorav 70 % i kjerneaktivitet og 30 % som ringvirkninger.

Havbrukssektoren (under streken i figur) i fylket sysselsetter omtrent 8 800, hvorav 39 % i kjerneaktivitet og 61 % som ringvirkninger.

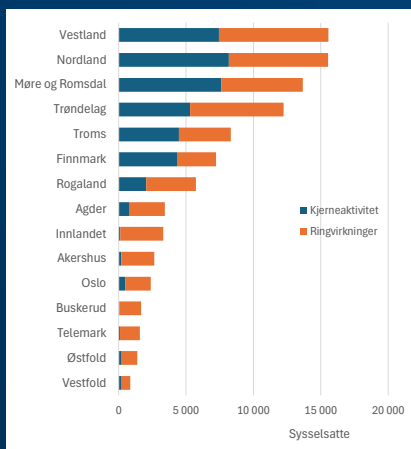

18

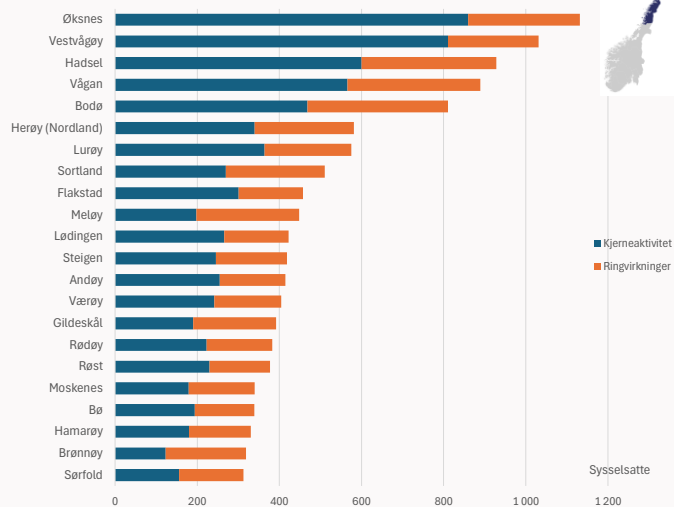
■ Kjerneaktivitet ■ Ringvirkninger

Sysselsatte per kommune Sjømatnæringa Nordland

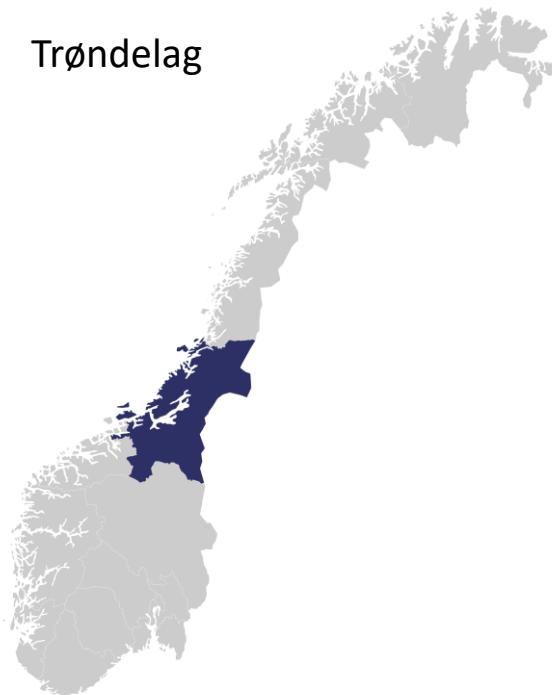

19

På sysselsetting kommer Øksnes best fulgt av Vestvågøy og Hadsel. Øksnes sysselsetter 1132, herav 860 direkte og 272 indirekte (ringvirkninger). Vestvågøy sysselsetter også over 1000 inkludert ringvirkninger. Figuren viser et utdrag av kommuner i Nordland med sysselsetting over 300 inkludert ringvirkninger.

Trøndelag

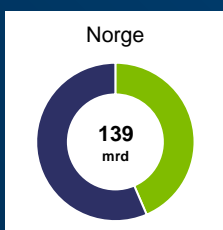
20

Ringvirkninger Sjømatnæringa Trøndelag

Trøndelag har omtrent 14 % av landets verdiskaping i sjømatnæringa (inkl. ringvirkninger), og er i så måte blant de fem største fylkene i landet.

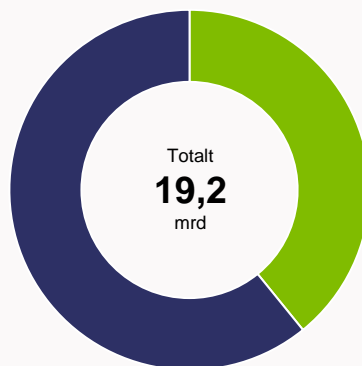
Fylket har verdiskaping på 11,7 mrd. NOK i kjerneaktivitet, i tillegg til 7,5 mrd. NOK i ringvirkninger.

Dette utgjør omtrent 15 % av verdiskaping i kjerneaktivitet på landsbasis i sjømatnæringa, samt omtrent 12 % av ringvirkningene.

21

■ Kjerneaktivitet ■ Ringvirkninger

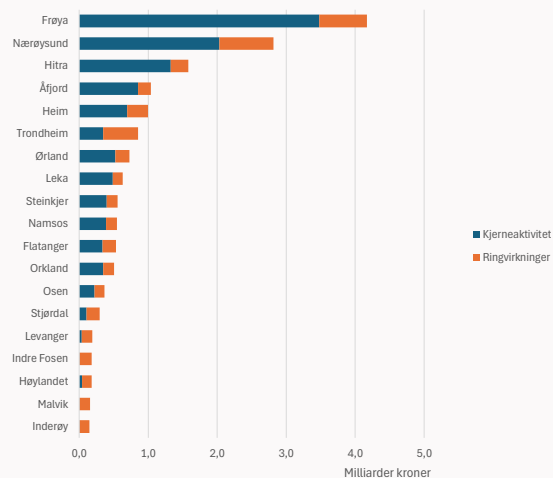
Ringvirkninger per kommune Sjømatnæringa i Trøndelag

Trøndelag fylke har en samlet verdiskaping på 19.2 milliarder kroner i 2023. Av dette utgjorde kjernevirksomhet 11.7 milliarder. Ringvirkningene er på 7.5 milliarder.

Samlet verdiskaping i alle fylkene var 139.3 milliarder fordelt på 78.6 i kjernevirksomhet og 60.6 som ringvirkninger.

22

Frøya kommer best ut målt i verdiskaping, med 4.2 milliarder kroner. Deretter følger Nærøysund med 2.8 milliarder. Hitra har 1.5 milliard og Åfjord har også høy verdiskaping på en milliard.

Sysselsatte Sjømatnæringen Trøndelag

Trøndelag har omtrent 13 % av landets sysselsetting innen sjømatnæringene (inkl. ringvirkninger), og er i så måte landets fjerde største fylke.

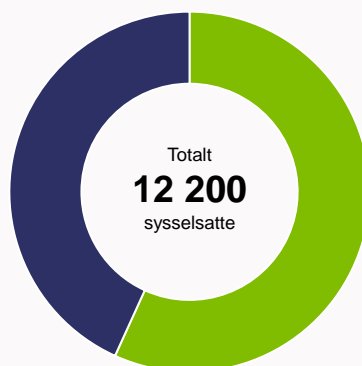
Fylket har 5 300 sysselsatte i kjerneaktivitet i sjømatnæringen, i tillegg til knappe 7 000 sysselsatte som ringvirkninger.

Dette utgjør omtrent 13 % av sjømatnæringens sysselsetting i kjerneaktivitet på landsbasis, samt vel 13 % av ringvirkningene.

23

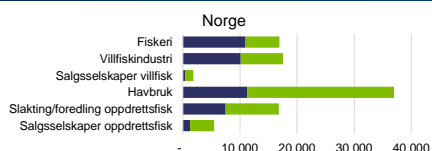
■ Kjerneaktivitet ■ Ringvirkninger

Sysselsatte per sektor Sjømatnæringa Trøndelag

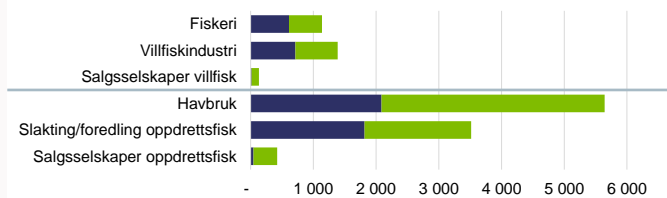
Fiskerisektoren (over streken i figur) i Trøndelag sysselsetter knappe 2 700, hvorav 50 % i kjerneaktivitet og 50 % som ringvirkninger.

Havbrukssektoren (under streken i figur) i fylket sysselsetter knappe 9 600, hvorav 41 % i kjerneaktivitet og 59 % som ringvirkninger.

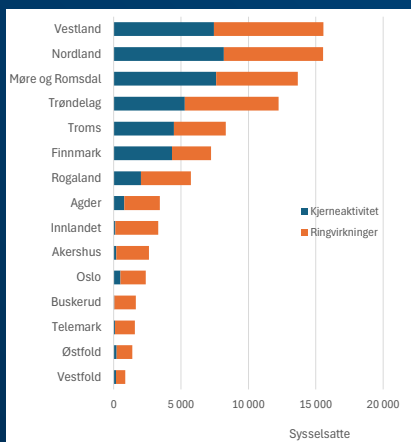

24

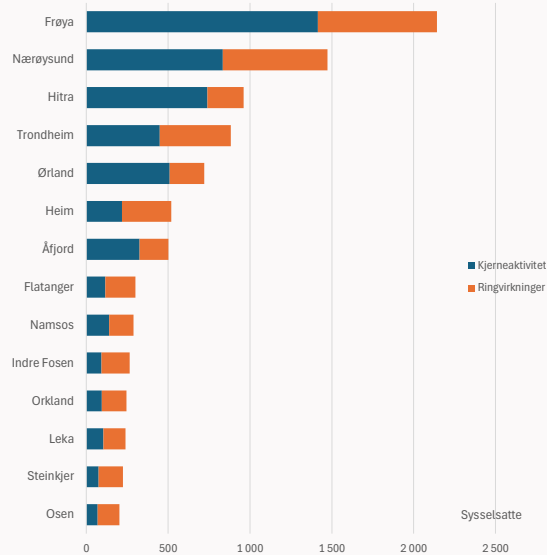
■ Kjerneaktivitet ■ Ringvirkninger

Sysselsatte per kommune Sjømatnæringa Trøndelag

25

På sysselsetting er Frøya størst 2142 sysselsatte samlet sett med ringvirkninger, fulgt Nærøysund som har 1474. Deretter følger Hitra, Trondheim, og Ørland.

Møre og Romsdal

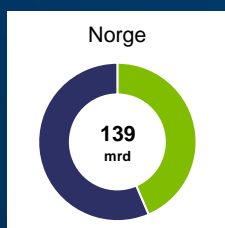
26

Ringvirkninger Sjømatnæringa Møre og Romsdal

Møre og Romsdal har omtrent 14 % av landets verdiskaping i sjømatnæringa (inkl. ringvirkninger), og er i så måte tredje største fylke i landet.

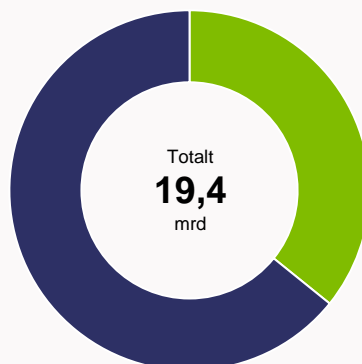
Fylket har verdiskaping på 12,5 mrd. NOK i kjerneaktivitet, i tillegg til nesten 7 mrd. NOK i ringvirkninger.

Dette utgjør omtrent 16 % av verdiskaping i kjerneaktivitet på landsbasis i sjømatnæringa, samt omtrent 11 % av ringvirkningene.

27

■ Kjerneaktivitet ■ Ringvirkninger

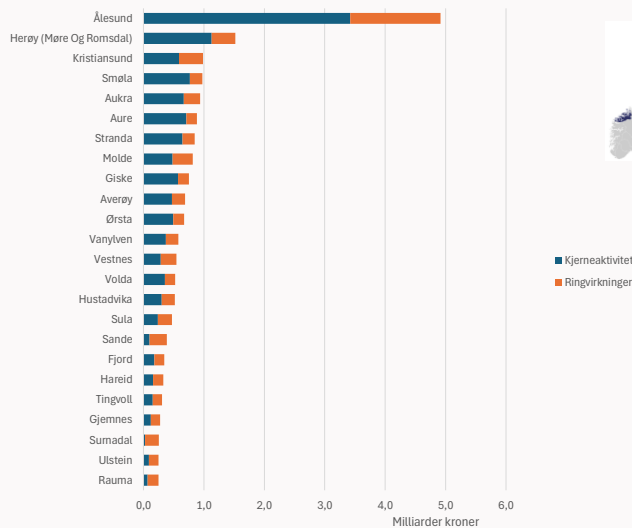
Ringvirkninger per kommune Sjømatnæringa Møre og Romsdal

Møre og Romsdal har en samlet verdiskaping på 19,4 milliarder kroner i 2023. Av dette utgjorde verdiskapingen i kjernevirksomheten tilnærmet 12,5 milliarder. Ringvirkningene utgjorde 6,9 milliarder.

Samlet verdiskaping i alle fylkene var 139,3 milliarder fordelt på 78,6 i kjernevirksomhet og 60,6 som ringvirkninger.

28

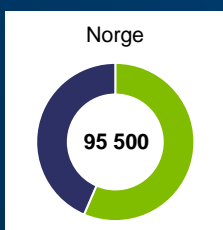
Ålesund rager høyest med 4,9 milliarder i verdiskaping og er i særklasse størst i fylket. Her er kjernevirksomhet på 3,4 milliarder og ringvirkningene hele 1,5 milliarder. Herøy har 1,5 milliarder mens Kristiansund nærmer seg en milliard med ringvirkninger

Sysselsatte Sjømatnæringa Møre og Romsdal

Møre og Romsdal har omtrent 14 % av landets sysselsetting innen sjømatnæringene (inkl. ringvirkninger), og er i så måte landets tredje største fylke.

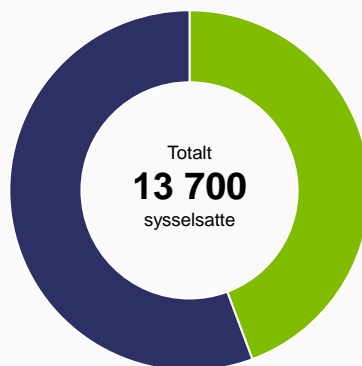
Fylket har 7 600 sysselsatte i kjerneaktivitet i sjømatnæringen, i tillegg til knappe 6 100 sysselsatte som ringvirkninger.

Dette utgjør omtrent 18 % av sjømatnæringens sysselsetting i kjerneaktivitet på landsbasis, samt vel 11 % av ringvirkningene.

29

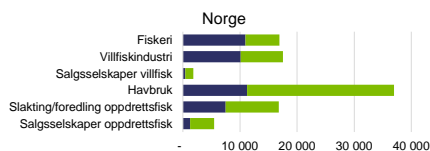
■ Kjerneaktivitet ■ Ringvirkninger

Sysselsatte per sektor Sjømatnæringa Møre og Romsdal

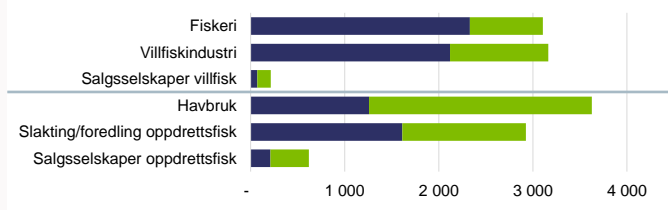
Fiskerisektoren (over streken i figur) i Møre og Romsdal sysselsetter omtrent 6 500, hvorav 70 % i kjerneaktivitet og 30 % som ringvirkninger.

Havbrukssektoren (under streken i figur) i fylket sysselsetter omtrent 7 200, hvorav 43 % i kjerneaktivitet og 57 % som ringvirkninger.

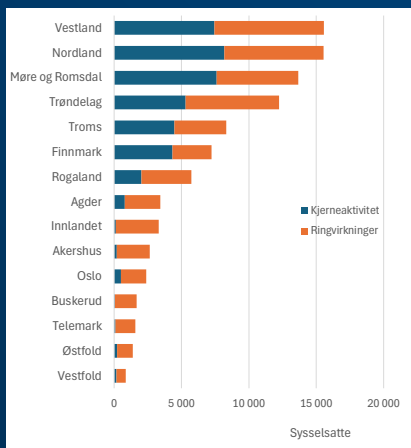

30

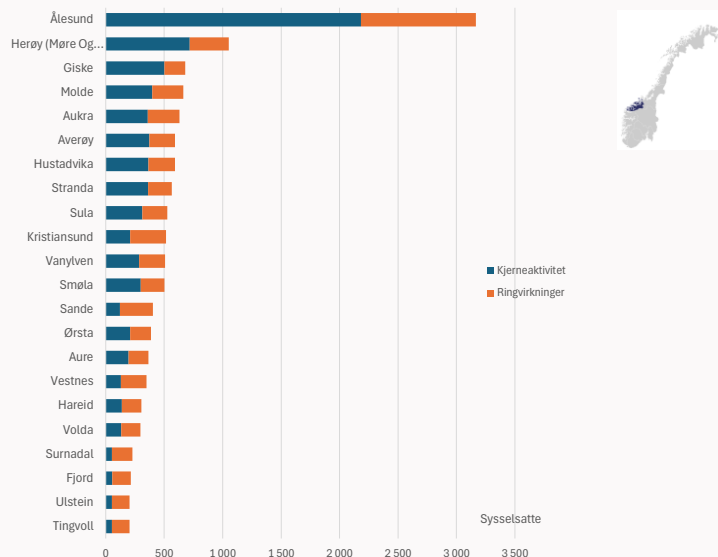
■ Kjerneaktivitet ■ Ringvirkninger

Sysselsatte per kommune Sjømatnæringa Møre og Romsdal

31

På sysselsetting er Ålesund i særklasse størst i Møre og Romsdal med 3166 sysselsatte, hvorav 2183 er direkte ansatt i sjømatnæringa. Herøy har tilnærmet 1053 sysselsatte inkludert ringvirkninger. Flere kommuner (10 stk) ligger over 500 sysselsatte i 2023.

Vestland

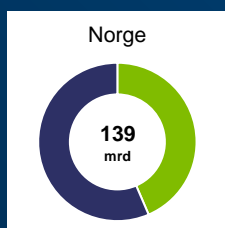
32

Ringvirkninger Sjømatnæringa Vestland

Vestland har omtrent 19 % av landets verdiskaping i sjømatnæringa (inkl. ringvirkninger), og er i så måte fylket med størst verdiskaping.

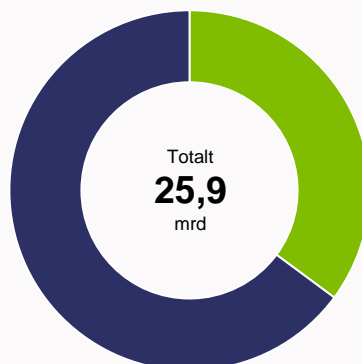
Fylket har verdiskaping på 16,8 mrd. NOK i kjerneaktivitet, i tillegg til 9,1 mrd. NOK i ringvirkninger.

Dette utgjør omtrent 21 % av verdiskaping i kjerneaktivitet på landsbasis i sjømatnæringa, samt omtrent 15 % av ringvirkningene.

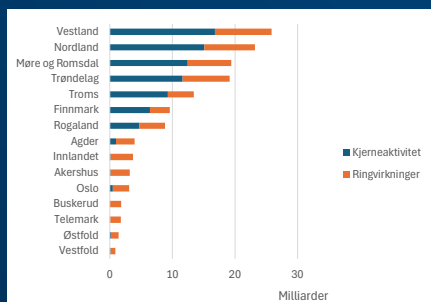

33

■ Kjerneaktivitet ■ Ringvirkninger

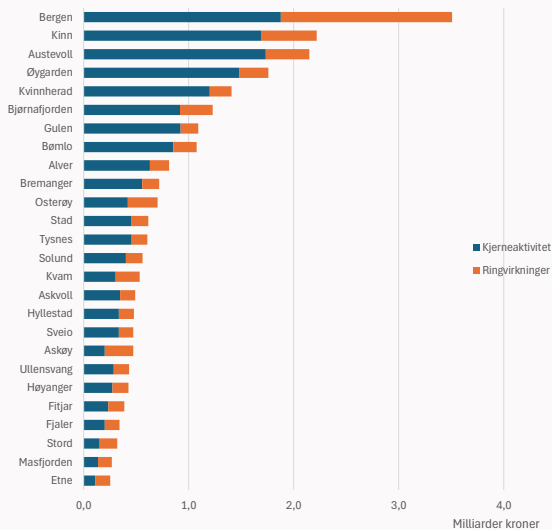
Ringvirkninger per kommune Sjømatnæringa i Vestland

Vestland har en samlet verdiskaping på 25.9 milliarder kroner i 2023, og er største fylke i analysen. Av dette utgjorde verdiskapingen i kjernevirksomheten 16.8 milliarder. Ringvirkningene utgjorde 9.1 milliarder.

Samlet verdiskaping i alle fylkene var 139.3 milliarder fordelt på 78.6 i kjernevirksomhet og 60.6 som ringvirkninger.

34

Bykommunen Bergen har størst verdiskaping på 3.5 milliarder, hvorav 1.9 milliarder er i kjernevirksomheten og resten i ringvirkninger, 1.7 milliarder. Kinn har samlet vel 2.2 milliarder, fulgt av Austevoll og Øygarden.

Sysselsatte Sjømatnæringa Vestland

Vestland har vel 16 % av landets sysselsetting innen sjømatnæringene (inkl. ringvirkninger), og er i så måte landets største fylke, med Nordland hakk i hæl.

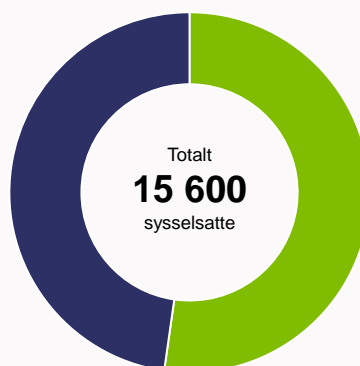
Fylket har 7 400 sysselsatte i kjerneaktivitet i sjømatnæringen, i tillegg til vel 8 100 sysselsatte som ringvirkninger.

Dette utgjør omtrent 18 % av sjømatnæringens sysselsetting i kjerneaktivitet på landsbasis, samt 15 % av ringvirkningene.

35

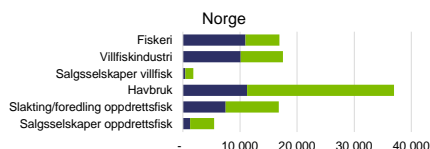
■ Kjerneaktivitet ■ Ringvirkninger

Sysselsatte per sektor Sjømatnæringa Vestland

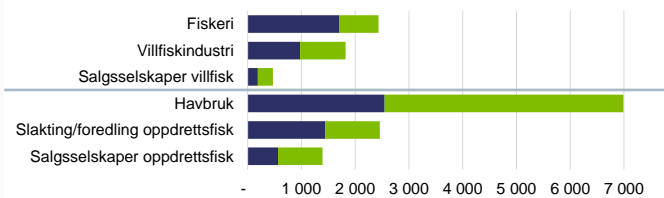
Fiskerisektoren (over streken i figur) i Vestland sysselsetter over 4 700, hvorav 61 % i kjerneaktivitet og 39 % som ringvirkninger.

Havbrukssektoren (under streken i figur) i fylket sysselsetter omtrent 10 800, hvorav 42 % i kjerneaktivitet og 58 % som ringvirkninger.

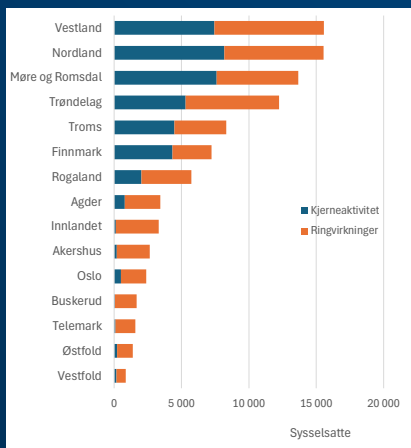

36

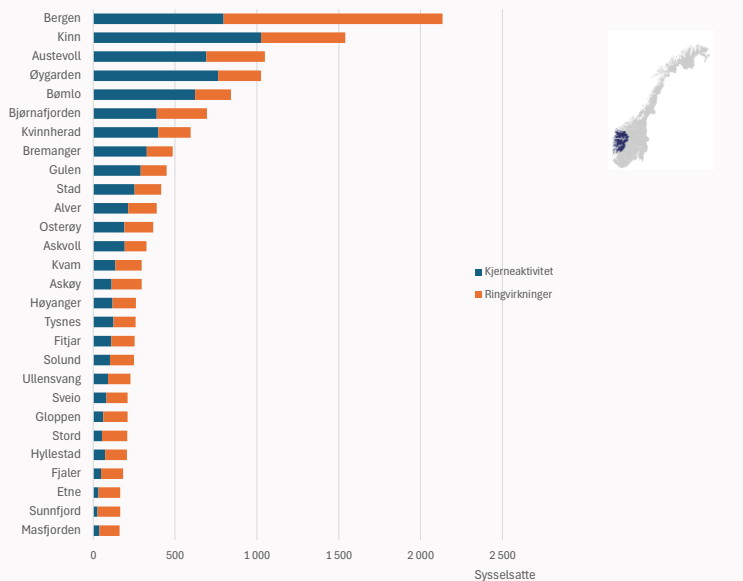
■ Kjerneaktivitet ■ Ringvirkninger

Sysselsatte per kommune Sjømatnæringa Vestland

37

På sysselsetting er Bergen i særklasse størst i Vestland med 2134 sysselsatte, hvorav 1338 er ringvirkninger av sjømatnæringa. Kinn er størst i kjerneaktivitet med 1025 sysselsatte. Austevoll og Øygarden er kommuner med vel 1000 sysselsatte samlet.

Rogaland

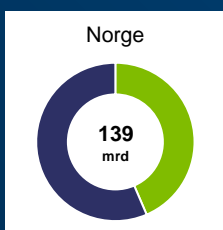
38

Ringvirkninger Sjømatnæringa Rogaland

Rogaland har vel 6% av landets verdiskaping i sjømatnæringa (inkl. ringvirkninger), og er i så måte landets sjuende største.

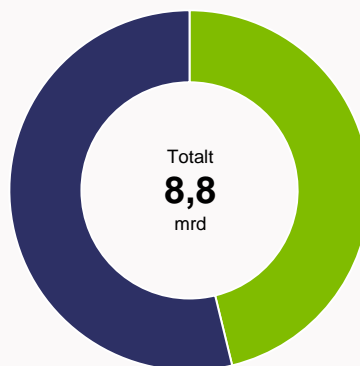
Fylket har verdiskaping på knappe 4,8 mrd. NOK i kjerneaktivitet, i tillegg til nesten 4,1 mrd. NOK i ringvirkninger.

Dette utgjør omtrent 6% av verdiskaping i kjerneaktivitet på landsbasis i sjømatnæringa, samt nærmere 7% av ringvirkningene.

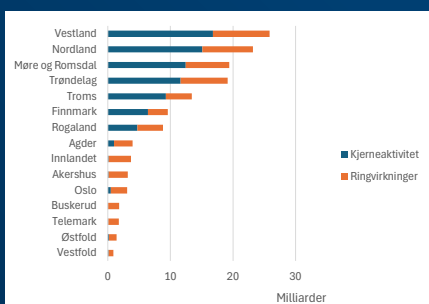

39

■ Kjerneaktivitet ■ Ringvirkninger

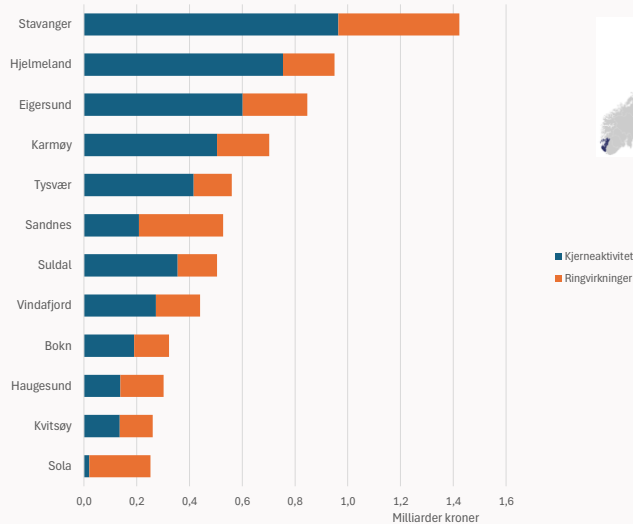
Ringvirkninger per kommune Sjømatnæringa Rogaland

Rogaland har en samlet verdiskaping på 8,8 milliarder kroner i 2023. Av dette utgjorde verdiskapingen i kjernevirksomheten 4,8 milliarder. Ringvirkningene utgjorde 4 milliarder.

Samlet verdiskaping i alle fylkene var 139,3 milliarder fordelt på 78,6 i kjernevirksomhet og 60,6 som ringvirkninger.

40

Bykommunen Stavanger har størst verdiskaping i kjernevirksomhet på nesten en milliard kroner. Vi ser at store ringvirkninger er med på å løfte Stavanger til samlet 1,4 milliarder. Hjelmeland har samlet 950 millioner fulgt av Eigersund på 847 millioner.

Sysselsatte Sjømatnæringa Rogaland

Rogaland har 6 % av landets sysselsetting innen sjømatnæringene (inkl. ringvirkninger), og er i så måte landets sjuende største.

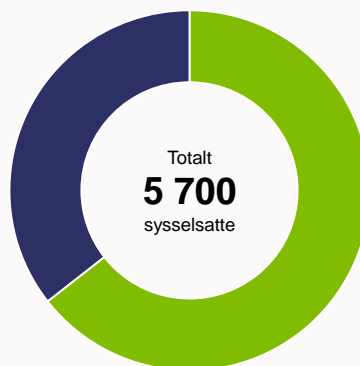
Fylket har vel 2 000 sysselsatte i kjerneaktivitet i sjømatnæringen, i tillegg til 3 700 sysselsatte som ringvirkninger.

Dette utgjør knappe 5 % av sjømatnæringens sysselsetting i kjerneaktivitet på landsbasis, samt knappe 7 % av ringvirkningene.

41

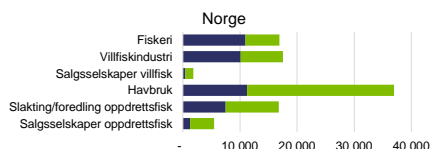
■ Kjerneaktivitet ■ Ringvirkninger

Sysselsatte per sektor Sjømatnæringa Rogaland

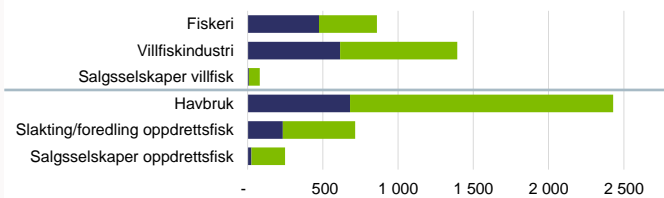
Fiskerisektoren (over streken i figur) i Rogaland sysselsetter omtrent 2 300, hvorav 47 % i kjerneaktivitet og 53 % som ringvirkninger.

Havbrukssektoren (under streken i figur) i fylket sysselsetter omtrent 3 400, hvorav 28 % i kjerneaktivitet og 72 % som ringvirkninger.

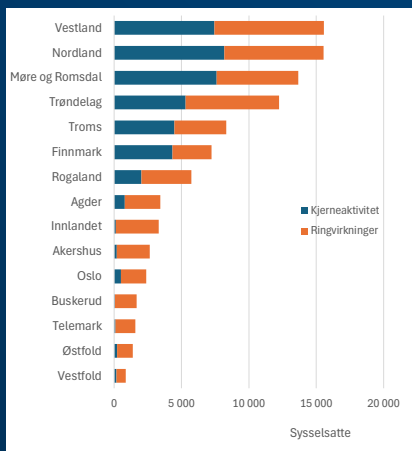

42

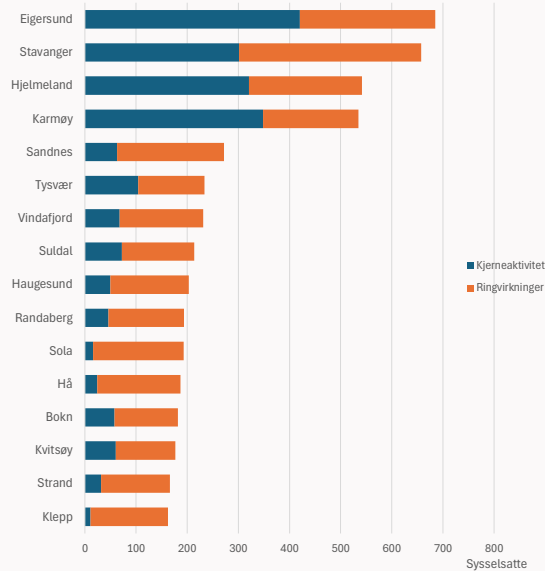
■ Kjerneaktivitet ■ Ringvirkninger

Sysselsatte per kommune Sjømatnæringa i Rogaland

43

Sysselsettingen i Rogaland er størst i Eigersund, fulgt av Stavanger, Karmøy og Hjelmeland. Eigersund har samlet nesten 685 sysselsatte. Vi ser at Stavanger har flere sysselsatte i form av ringvirkninger enn i kjernevirksomheten av sjømatnæringa.

Agder

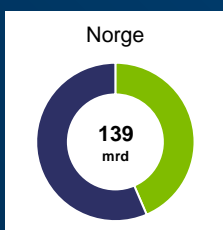
44

Ringvirkninger Sjømatnæringa Agder

Agder har omtrent 3 % av landets verdiskaping i sjømatnæringa (inkl. ringvirkninger).

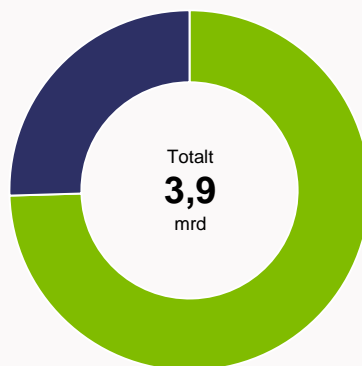
Fylket har verdiskaping på 1 mrd. NOK i kjerneaktivitet, i tillegg til 2,9 mrd. NOK i ringvirkninger.

Dette utgjør vel 1 % av verdiskaping i kjerneaktivitet på landsbasis i sjømatnæringa, samt omtrent 5 % av ringvirkningene.

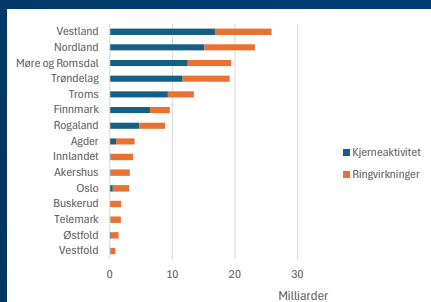

45

■ Kjerneaktivitet ■ Ringvirkninger

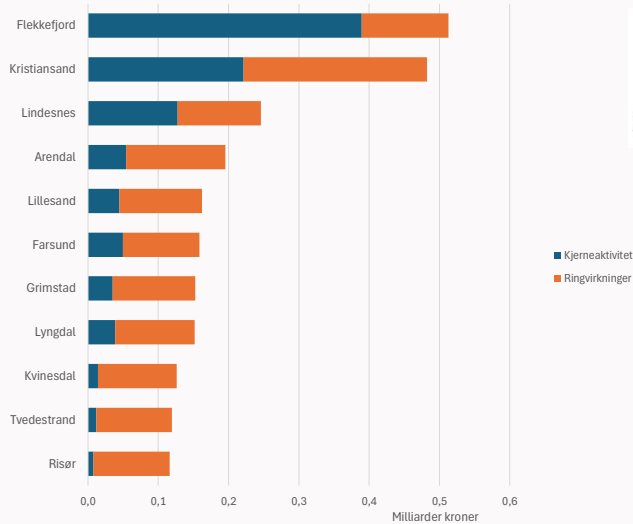
Ringvirkninger per kommune Sjømatnæringa i Agder

Agder har en samlet verdiskaping på 3,9 milliarder kroner i 2023. Av dette utgjorde verdiskapingen i kjernevirksomheten på en milliard, mens ringvirkningene er 2,9 milliarder.

Samlet verdiskaping i alle fylkene var 139,3 milliarder fordelt på 78,6 i kjernevirksomhet og 60,6 som ringvirkninger.

46

Flekkefjord er størst i Agder med 513 millioner. Av dette utgjør kjerneaktivitet 389 millioner. Kristiansand er størst på ringvirkninger på 260 millioner.

Sysselsatte Sjømatnæringa Agder

Agder har knappe 4 % av landets sysselsetting innen sjømatnæringene (inkl. ringvirkninger).

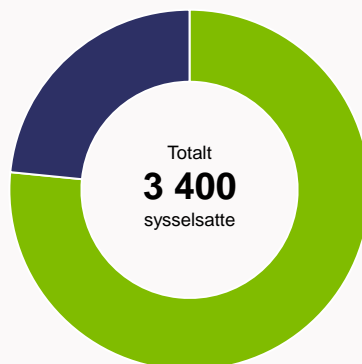
Fylket har 800 sysselsatte i kjerneaktivitet i sjømatnæringen, i tillegg til 2 600 sysselsatte som ringvirkninger.

Dette utgjør omtrent 2 % av sjømatnæringens sysselsetting i kjerneaktivitet på landsbasis, samt knappe 5 % av ringvirkningene.

47

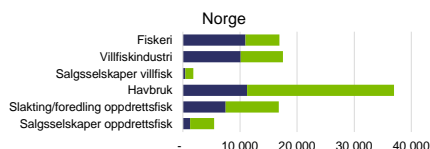
■ Kjerneaktivitet ■ Ringvirkninger

Sysselsatte Sjømatnæringa Agder

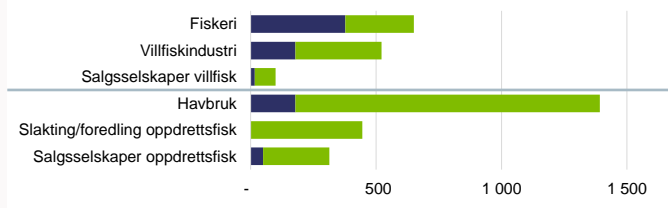
Fiskerisektoren (over streken i figur) i Agder sysselsetter omtrent 1 300, hvorav 45 % i kjerneaktivitet og 55 % som ringvirkninger.

Havbrukssektoren (under streken i figur) i fylket sysselsetter knappe 2 200, hvorav 11 % i kjerneaktivitet og 89 % som ringvirkninger.

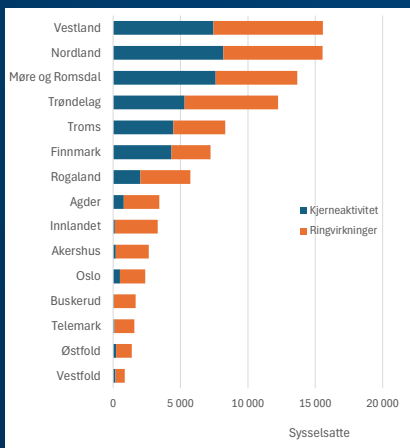

48

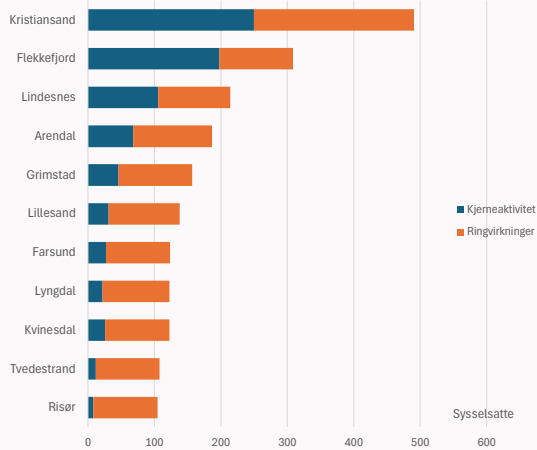
■ Kjerneaktivitet ■ Ringvirkninger

Sysselsatte per kommune Sjømatnæringa Agder

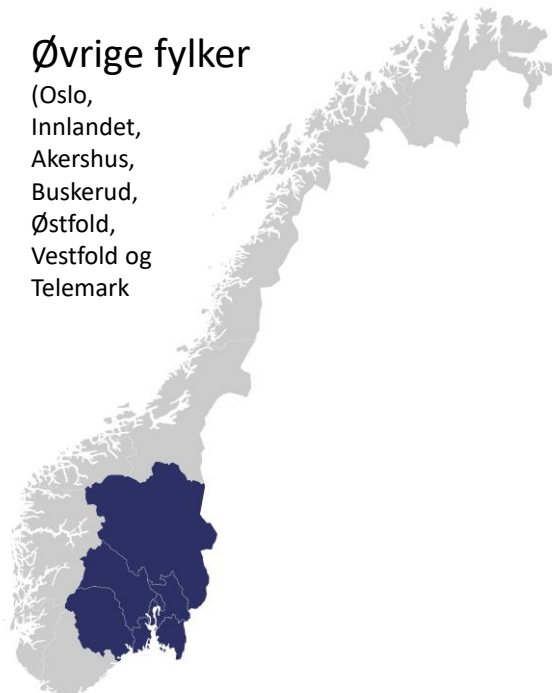
49

På sysselsetting Kristiansand størst i Agder både på kjernevirksomhet og ringvirkninger med 491 sysselsatte samlet. Av de vel 3400 sysselsatte i Agder utgjør ringvirkninger vel 2641.

Øvrige fylker

(Oslo,
Innlandet,
Akershus,
Buskerud,
Østfold,
Vestfold og
Telemark)

50

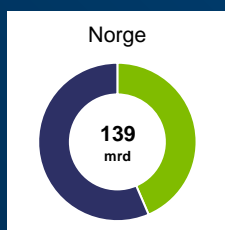
Ringvirkninger Sjømatnæringa Øvrige fylker

(Oslo, Innlandet, Akershus, Buskerud, Østfold, Vestfold og Telemark)

Øvrige fylker har samlet omtrent 11 % av landets verdiskaping i sjømatnæringa (inkl. ringvirkninger).

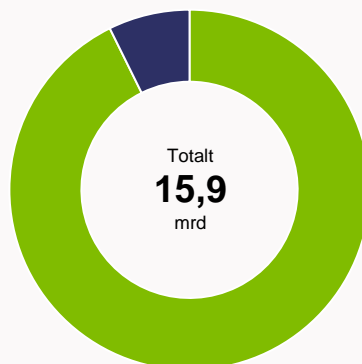
Fylkene har til sammen verdiskaping på 1,2 mrd. NOK i kjerneaktivitet, i tillegg til 14,7 mrd. NOK i ringvirkninger.

Dette utgjør vel 1 % av verdiskaping i kjerneaktivitet på landsbasis i sjømatnæringa, samt 24 % av ringvirkningene.

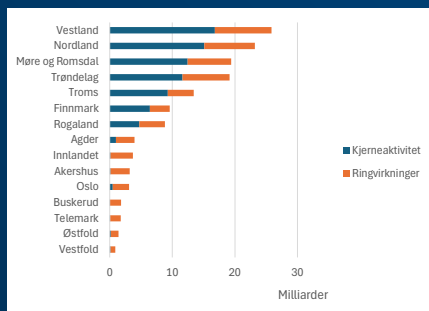
51

■ Kjerneaktivitet ■ Ringvirkninger

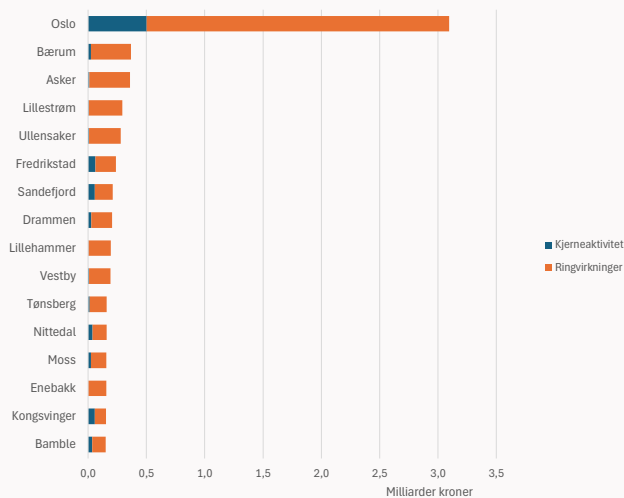
Ringvirkninger per kommune Sjømatnæringa Øvrige fylker

(Oslo, Innlandet, Akershus, Buskerud, Østfold, Vestfold og Telemark)

Samlet verdiskaping i alle fylkene var 139,3 milliarder fordelt på 78,6 i kjernevirksomhet og 60,6 som ringvirkninger.

52

Bykommunen Oslo har over 3,1 milliarder i verdiskaping hvor ringvirkningen utgjør nesten 2,6 milliarder. Nesten 501 millioner verdiskaping skjer i selve sjømatnæringa i Oslo. Samlet for alle de 7 fylkene er verdiskapingen i kjernevirksomheten på 1,2 milliarder, mens hele 14,7 milliarder er ringvirkninger som skapes i leverandørleddene av leveranser av varer og tjenester som inngår i kjernevirksomheten i sjømatproduksjon.

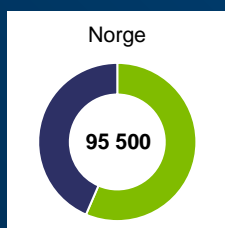
Sysselsatte i Sjømatnæringa Øvrige fylker

(Oslo, Innlandet, Akershus, Buskerud, Østfold, Vestfold og Telemark)

Øvrige fylker har samlet vel 14 % av landets sysselsetting innen sjømatnæringene (inkl. ringvirkninger).

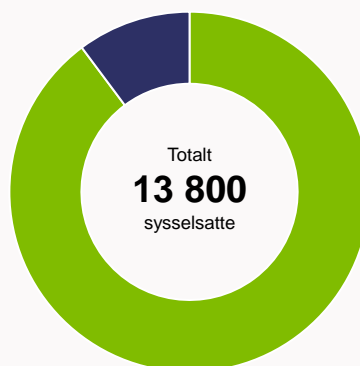
Til sammen har disse fylkene omtrent 1 400 sysselsatte i kjerneaktivitet i sjømatnæringen, i tillegg til 12 400 sysselsatte som ringvirkninger.

Dette utgjør vel 3 % av sjømatnæringens sysselsetting i kjerneaktivitet på landsbasis, samt knappe 23 % av ringvirkningene.

53

■ Kjerneaktivitet ■ Ringvirkninger

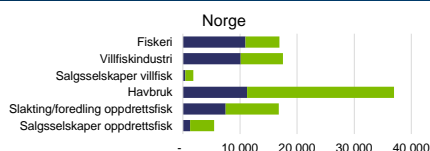

Sysselsatte per sektor Sjømatnæringa Øvrige fylker

(Oslo, Innlandet, Akershus, Buskerud, Østfold, Vestfold og Telemark)

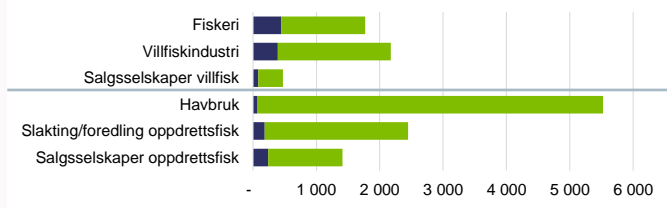
Fiskerisektoren (over streken i figur) i øvrige fylker sysselsetter omtrent 4 400, hvorav 21 % i kjerneaktivitet og 79 % som ringvirkninger.

Havbrukssektoren (under streken i figur) i øvrige fylker sysselsetter omtrent 9 400, hvorav 5 % i kjerneaktivitet og 95 % som ringvirkninger.

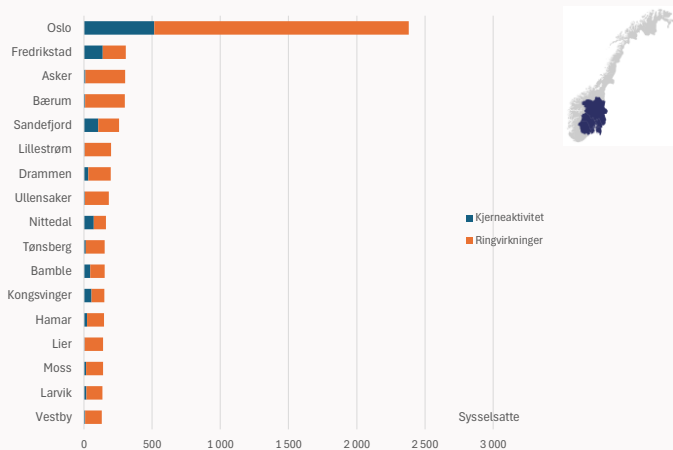

54

■ Kjerneaktivitet ■ Ringvirkninger

Sysselsatte per kommune Sjømatnæringa Øvrige fylker (Oslo, Innlandet, Akershus, Buskerud, Østfold, Vestfold og Telemark)

På sysselsetting er Oslo i særklasse størst de øvrige fylkene (Oslo, Innlandet, Vestfold, Telemark, Akershus, Buskerud og Østfold). Oslo har 515 sysselsatt i kjernevirksomhet, og 1866 som ringvirkninger. Fredrikstad kommer som nummer 2 med over 300 sysselsatte samlet i kjernevirksomhet og ringvirkninger